

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde problem durumuna, problem cümlesine, alt problemlere, amaç, önem, varsayımlar, sınırlılıklar ve tanımlara yer verilmiştir.

Problem Durumu

Kültür

“Türkiye Cumhuriyeti’ nin temeli kültürdür. Kültür; okumak, anlamak, görebilmek, görebildiğinden anlam çıkarmak, ders almak, düşünmek, anlama yeteneğini eğitmektir.” (1936)

M. Kemal ATATÜRK

Kültür, yalnız okul öğretimiyle elde edilen bilgiler değildir. Bununla birlikte dil, din, gelenekler, görenekler, güzel sanatlar ve bunların sonucu olan aktöre’ nin bir toplamıdır. Bir düşünme tarzıdır. Bütün bunlarla bağımlı olarak da bir davranıştır (Sun, 1969: 107).

Kültür; Osmanlıca’ da “hars”, Türkçe’ de “ekin”, Fransızca’ da “culture” olarak geçer. Kültür, en geniş anlamıyla insanların doğa ve birbirleriyle ilişkileri, mücadeleleri sonunda ortaya çıkan maddi, manevi ürünlerin ve üretimin tümüdür.

Bunlar:

- a) Sanat, hukuk, felsefe, eğitim, din, gelenek, görenek, folklor... gibi manevi;
- b) Bilim ve tekniğin gücüyle doğadan elde ettiği, yarattığı makine, araç- gereçler... gibi maddi ürünlerin tümüdür.

Maddi ürünler, toplumun altyapısını; manevi ürünler, toplumun üstyapısını; tümü toplumsal sistemi belirler (Kaygısız, 1999: 18).

İnsanlar sahip oldukları niteliklerle tüm canlılar arasında özel bir konuma sahiptir. İnsan, toplumsal ve kültürel bir varlıktır. İnsanın kültürel evrimi; (a) yaşantılar, deneyimler (b) araç- gereç yapma, üretme, kullanma ve geliştirme (c) dil oluşturma, kullanma ve geliştirme (ç) bütün bunları biriktirme, koruma, aktarma ve geleceğe taşıma yoluyla biçimlenir. İnsanın müziksel evrimi için de bu olgu aynen geçerlidir (Uçan, 2000: 10).

Kültür denildiğinde aklımıza gelen en önemli dal güzel sanatlardır; güzel sanatların da en önemli kolu müziktir. Müzik, ulusal hayatı tanımanın en büyük etkenidir. Aynı ezgiler etrafında toplanılması, o toplumun ulusal birliğinin sağlanmasına katkıda bulunur.

Bir toplumun müzik kültürünün sağlam olması, o toplumun müziksel evrimine bağlıdır. Eğer müziksel evrimdeki yaratma ve kullanma gerçekleşmezse o toplumun müzik kültürü tam oluşmamış demektir. Bizde bazı kişilerce batı müziği tek bir ulusun müziği gibi algılanmaktadır. Bununla birlikte batılılaşma ile çağdaşlaşmanın aynı olduğu düşünülerek büyük bir yanlışlığa düşülmektedir.

Besteci Muammer Sun (1969: 2), **Türkiye'nin Kültür, Müzik, Tiyatro Sorunları** adlı kitabında diyor ki:

“Bakalım Batılı toplumlara: Alman müziği ile İtalyan müziği bir mi? Bir mi Rus müziği ile Fransız müziği? Örnekleri istediğinizce çoğaltın, bir mi sonuç? Olamaz. Çünkü, coğrafya ayrı, soy ayrı, dil ayrı, ekonomik ve kültürel yapı ayrı, işleyiş ayrı, insanların davranışları ayrı... Her şey ayrıyken müzikler bir olabilir mi? Biz (...) onların ayrı ayrı müziklerini öğrenirsek; onlarınkine benzer müzikler yazabilirsek Batılı olabiliriz sandık müzikte de... olamazdı bu böyle; olmadı da. Örnek aldığımız herhangi bir Batılı ulus ne yapıyor? Bizim gibi kendi müziklerini bir yana itip, hep başka ulusların müziklerini mi öğretiyor, çalıyor, söylüyor çoğunlukla? Hep bir topluma, başka toplumlara mı özeniyor, öykünüyor? Alman, İtalyan, Fransız, Rus vb. toplumların müzikleri birer özentiden ibaret midir? Yoksa kendinceliği olan müzikler midir? Kendilerine özgü, aynı zamanda evrensel nitelikte değerler yarattıkları için bu toplumlar var sayılıyor!”

Batılılaşma adı altında yapılan ve halen de yapılmaya devam edilen hataların günümüzde müzik kültürümüze olumsuz etkileri sürmektedir. Bu olumsuzluklardan kurtulmanın en önemli yolu hiç koşulsuz iyi ve doğru bir eğitimden geçer.

Eğitim

Eğitim, yeni kuşakların, toplum yaşayışında yerlerini almak için hazırlanırken, gereken bilgi, beceri ve anlayışlar elde etmelerine ve kişiliklerini geliştirmelerine yardım etme etkinliğidir (Oğuzkan, 1974; Başaran, 1989: 16' daki alıntı).

Eğitim; bireyin davranışında, kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir. Davranışları değiştirebildiği ve onlarla yansıdığı ölçüde eğitimin gerçeklik kazanması söz konusudur. Eğitim herşeyden önce bir hareket, bir oluş, kısaca bir eylemdir ve çevrede olan değişmeleri karşılayabilecek nitelikte, insana yeni davranışlar kazandırmakla yükümlüdür. Bir insanı, toplum yaşamına uydurmak, bazı yeteneklerini geliştirmek ve bazı değerlere saygı duymaya yöneltmek için uygulanan yöntemlerin tümü olan eğitim, bireyin aile, eğitimci ya da çevre ile eğitilmesi ile oluşur.

Eğitimin amacı genel olarak, ruhsal, düşünsel ve bedensel gelişimi sağlıklı bireyler yetiştirip, bireyi topluma kazandırmaktır.

Eğitimin niteliğini oluşturan dört durum vardır. Bunlar:

1. Eğitim, eğitilen kişide istenilen davranışı oluşturma işidir.
2. İnsan bir yaşayışı ancak yaşayarak kazanabilmektedir.
3. Eğitilende oluşturulacak davranış önceden saptanan eğitim amaçlarına uygun olmak zorundadır.
4. İnsanda davranışın oluşturulabilmesi, planlanmış bir eğitim sürecinden geçmesine bağlıdır (Başaran, 1989. 17).

Kültürün kuşaktan kuşağa aktarılmasını sağlayan en etkili araç; eğitimidir. İlkçağlardan günümüze değin insanların niteliklerinin işlenerek giderek artmasında en önemli faktör olan eğitim, doğumla başlayan ve yaşam boyu devam eden aktif bir süreçtir. Eğitimin amacına ulaşması için öncelikle eğitimin hızlı bir yenileşme içinde olması gerekir. Daha sonra bu yenileşme ile oluşan eğitim sistemiyle bireyde olumlu davranışların gelişmesi gerekmektedir. Olumlu davranışın gerçekleşmediği durumlarda, eğitim amacına ulaşmamış demektir.

Bireyleri ve toplumları şekillendirme, değiştirme ve geliştirmede eğitim en önemli ve etkili süreçtir. Bir süreç olan eğitim; ilk olarak aile ve çevre ile başlar daha sonra okulda devam eder, ölünceye kadar da sürer. Bu sürecin gerçekleşmesi için aile ve çevre ne kadar önemli ise okul da o derece önemlidir. Okul, toplumun ekonomik ve kültürel geleceğinin biçimlendirilmesinde, gereği gibi değerlendirilmesinde, en etkin araçtır. Okulda eğitim gören bireyler sayesinde bir toplum gelişir ve çağdaş eğitim düzeyine ulaşır.

Sanat ve Sanat Eğitimi

Toplumların gerçek kişiliklerini bulmasında önemli bir yere sahip olan sanat; duygu, düşüncelerimizi şekillendirerek, güzellik unsuru içinde başkalarına iletmedir.

Sanat, nesnel gerçeğin insan bilincinde estetik bir biçimde yansımasıdır. Emek ve güzelliktir. Yaratıcı emeğin, doğayı dönüştüren emeğin ürünüdür (Kaygısız, 1999: 30).

Günlük yaşamı daha güzel kılmada sanatın etkisi yadsınamaz. Tüm sanatsal yaratımlar, insan yaşamını güzelleştirir. Sanat, bir yandan insanlığı aydınlatıcı, eğitici bir işlev oluştururken, aynı zamanda aydınlattığı, eğittiği insana estetiksel bir haz da verir (Bilen, 1995: 3).

Sanat, aynı zamanda insanları özgür kılar, güzellikler yaratır. Hiçbir iletişim aracının sağlayamadığı manevi düzeyde insanların birbiriyle yakınlaşıp, bir araya gelmelerini ve aynı duyguları paylaşmalarını sağlar. Sanatla toplumun karşılıklı etkileşimi sonucu, birbirlerini geliştirme ve güçlendirme gerçekleşir. Bunun yanı sıra sanatın kültürle paralel olması, kültürde oluşan değişimin sanata da yansımaları sonucunu doğurur. Yani; bir toplumun kültüründe değişimler oluyorsa sanatında da değişimler olur. Sanatta değişimi etkileyen örf ve adetler, uluslararası ekonomik ilişkiler, politik ve dinsel ilişkiler ile sanatın toplumdaki konumu değişmiş belli bir kesime hitabeder duruma gelmiştir. Özellikle televizyondaki magazin programlarında, basında sanat ve sanatçı olarak gösterilen şarkıcılar ile toplumumuz gerçek sanattan uzaklaşmış, bir kaos içine girmiştir.

Estetik düşünce ve bilincin örgütlenebilmesi, estetik yaşamın yapılanmasının temellendirilmesi bunun yanı sıra sanat ve sanatçının doğru ayırdedilebilmesi için her topluma sanat eğitimi gereklidir.

Sanat eğitimi, “bireye kendi yaşantısı yoluyla , amaçlı olarak, belirli sanatsal davranışlar kazandırma ya da bireyin sanatsal davranışında kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak belirli değişiklikler oluşturma sürecidir” (Uçan, 1996: 125).

Sanat eğitimi, çeşitli kol ve dallardan oluşan bir bütün olmakla birlikte, ana amaçları bakımından üç ana türe ayrılır. Bunlar:

1. Genel sanat eğitimi: Herkese yönelik olup sağlıklı, dengeli ve mutlu bir yaşam için gerekli genel sanat kültürünü kazandırmayı amaçlar.
2. Özenen sanat eğitimi: Sanata ya da sanatın belli bir dalına amatörce ilgili duyanlara yönelik olup, etkin bir sanatsal katılım, zevk ve doyum sağlamak için gerekli sanatsal davranışlar kazandırmayı amaçlar.
3. Mesleki sanat eğitimi: Sanatın belli bir dalına yetenekli olup, bu sanat dalını kendine meslek seçmiş olanlara yöneliktir. Mesleğin gerektirdiği sanatsal davranışlar ve birikim kazandırmayı amaçlar (Uçan, 1996: 132).

Genel olarak sanat eğitimi; estetik değerlere sahip, yaratıcı, üretken ve kendine güvenen bireylerden oluşan bir toplum yaratmayı hedefler.

Sanatın eğitimsel işlevleri bakımından bireye bir çok yararları vardır.

Bunlar:

1. Bireyin özgüven duygusunu geliştirir.
2. Zihinsel yetileriyle birlikte duygu yanını da geliştirir.
3. Estetik ve hızlı düşünme gücünü geliştirir.
4. Sanatçı, sanat eseri ve kendisi arasında bağ kurmasını sağlar.
5. Soyut kavramları algılamayı kolaylaştırır.
6. Bireyin çevresindeki olaylara objektif bakmasını sağlar.
7. Birey karşılaştığı problemleri daha rahat çözümler. Mantıklı sonuçlara varır.
8. Sahip olduğu yeteneklerinin ortaya çıkmasına olanak sağlar. Böylece birey ileride meslek seçiminde sağlıklı tercihlerde bulunur.
9. Duyan, düşünen, yaratan, kendisi ve çevresi ile diyoloğa giren bireyler yetişir.
10. Bireyin, sanatın bir dalıyla uğraşarak bir üretici, sanatı izleyerek bir tüketici olarak içinde yaşadığı kültüre katkısını sağlar (Özkut, 2003: 3).

Günümüzde sanat denince şiir, resim, mimarlık, müzik gibi “Güzel Sanatlar” akla gelir. Bu sanat dallarından müzik, her bireyin yaşamında yer alır.

Müziğin, insandan insana uzanan evrensel bir dil olması, dili, dini ayrı insanları aynı ezgide birleştirecek güce sahip olması, müziğe, diğer sanat dalları içinde ayrı bir yer, farklı bir ayrıcalık vermiştir (Biber Öz, 2001: 102).

Müzik ve Müzik Eğitimi

Müziğin çok eski çağlardan günümüze değin birçok tanımı yapılmıştır. Tanımı yapan kişiler, müziğin farklı yönlerini düşünerek kendi düşünce yapılarına göre ve buldukları dönemin etkisi ile değişik görüşler sunmuşlardır:

“Müzik, gök ve toprak arasında bir uyumdur.” (Konfüçyüs)

“ Müzik, evrensel bir dildir.” (Cottin)

“Müzik, bir sıra hoş duyguları seslerle anlatma sanatıdır.” (Kant)

“Müzik, insan duygularını ve olayları, bir amaç için ve bir düşünce çerçevesi içinde seslerle anlatan bir güzel sanattır.” (İlerici)

“Müzik, enerji, düzenlilik ve güzellikten oluşan bir bütündür.” (Sun)

“Müzik, belli bir amaç ve yöntemle, belli bir güzellik anlayışına göre işlenerek birleştirilmiş seslerden oluşan estetik bir bütündür” (Uçan).

“Müzik, yerleşik yaşamı seçmiş insan topluluklarının, birliktelik bilincini törpüleyen, cilalayan, beraber yaşamanın sevincini paylaştıran bir toplum sanatıdır” (Ali,1987: 166).

Müzik, bu tanımların sadece biri değildir. Müzik, bu tanımların ve daha sayılamayan birçok müzik tanımının hepsidir. Müzik, ulusal bilinci tanımanın en büyük etkenidir. Aynı ezgiler etrafında toplanmak, ulusal birliği sağlar. Bir kahramanlık türküsünde; tarih, edebiyat ve müzik bir araya gelerek ulusal hayatın tüm unsurlarını birleştirmiş olur.

Toplumun ekonomik-kültürel toplumsal koşullarından kaynaklanan müzik yaşayışı ve çevresi; toplumla birlikte sürekli değişim ve gelişim gösterir. Bu değişim ve gelişim; toplumun ekonomisini, kültürünü yansıtır.

Uçan’ a göre (1996: 30); “Müzik, özü itibarıyla eğitsel bir nitelik taşır. Herkes, müzikle ilişkisinin biçimine, yönüne, kapsamına ve derecesine göre ondan bir şey alır, bir şey edinir, bir şey kazanır”.

Bütün toplumların kültürlerinin gelişimindeki etkisi tartışılmaz olan müziğin, toplumsal yaşantı türleri gibi birçok türü vardır. Halk müziği, okul müziği, eğlence müziği v.s. dir. Az gelişmiş toplumlarda bu müzik türleri arasında tutarsızlık vardır. Toplumsal yaşantıdaki tutarsızlıkları müzik yaşantılarında da kendini göstermektedir. Örneğin bizim toplumumuzda bu durum söz konusudur. Müziğin amacı saptırılmış ve bir çıkmaza girilmiştir. Fakat bazı çağdaş bestecilerimizin de

abalarıyla okullarda kendi müziği ile eğitim gören ve kendi müzik kültürü ile çağdaşlaşma yoluna giren bir toplum oluşturma yolunda ilerlenmektedir. Buradaki önemli nokta, yapılan bu çalışmaların gereği kadar destek bulmasıdır.

Genel eğitim kapsamında müzik eğitiminin rolü çok büyüktür. Gerekli tüm bilgilerin bireye erken çocukluk döneminde verilmesi hedeflenmelidir. Böylece bilgi kalıcı olacak, ayrıca bireye estetik düşünme gücü kazandıracaktır. Müziği erken yaşlarda öğrenen ve yaşamlarının bir parçası haline getiren bireyler; kendilerini kolay ve doğru ifade edebilmekte, gereğince sosyal olabilmektedirler.

Müziğin İşlevleri

Müziğin insan yaşamındaki önemi, onun insan yaşamının değişik boyutlarındaki çok yönlü işlevlerinden kaynaklanır. Bu işlevler:

Müziğin bireysel işlevleri, Bireyin dengeli ve doyumlu, sağlıklı ve başarılı, duyarlı ve mutlu olması için bilişsel, duyuşsal ve devinişsel yapıları üzerinde olumlu izler bırakan müziksel uyarılma ve tepkide bulunma biçimlerini kapsar.

Müziğin toplumsal işlevleri, birey ile toplum, toplumsal kesimler ve toplumlar arasında tanışma, anlaşma, kaynaşma, işbirliği sağlanmasında müziğin oynadığı rolleri kapsar.

Müziğin kültürel işlevleri, kültürü artırıcı, kuşaklararası aktarıcı, kültürler arası ilişkileri pekiştirici, zenginleştirici müziksel birikim ve etkinlikleri kapsar.

Müziğin ekonomik işlevleri, müzik alanında sanatsal değer korunmakla birlikte belirginleşen arz- talep ilişkilerinin ön plana çıktığı etkinlik ve düzenlemeleri kapsar.

Müziğin eğitimsel işlevleri, bireysel, toplumsal, kültürel ve ekonomik işlevlerin sistemli, verimli ve sağlıklı olmasını sağlamaya yönelik müziksel öğrenme ve öğretme etkinliklerini, bunlarla ilişkili düzenlemeleri kapsar (Uçan, 1997: 13).

Müzik Eğitiminin İnsan Yaşamındaki Yeri ve Önemi

Müzik malzemesi, insan doğmadan milyonlarca yıl önce hazırды. Gök gürültüsü, suyun akışı ve çalkantısı, yer sarsıntısı gibi olaylar doğadaki seslerden bir bölümünü oluşturur. Müziğin doğuşuyla müzik eğitimi insan yaşamına girmiştir.

Müzik eğitiminin insan yaşamındaki yeri ve önemi tartışılmazdır. Çünkü müzik, insanoğlunun varoluşu ile birlikte ortaya çıkmış ve günümüze kadar bir çok toplumun kültürünün değişiminde, gelişiminde etkili olmuştur.

Düşünürlerden Gestald, müziğin insan yaşamını üzerindeki etkilerini şu şekilde dile getirmiştir:

“Müzikte ergenlik vardır. Bütünsel kavrama daha etkili olup, hüznü simgeler. Estetik tepki ile duyular arasında ilişki kurar, duygusal uyarı yapar. Görülenden farklı ve derin anlamlar verir” (Kaygısız, 1999: 40).

Ünlü Çek eğitimcisi Komenski “Müzik, yarı disiplin bir eğitimidir. İnsanı yumuşatır, geliştirir ve eğitir. İnsanı daha erdemli ve uscu kılar...Müzik bir sanattır, onu öğrenelim. Ve siz ey sevgili Çek’ ler! Şarkı söyleyiniz!” demiştir (Yönetken ve diğer., 1993:20).

Doğum öncesi başlayan insan ve müzik ilişkisi, yaşam boyu sürer. Bebeğin doğum öncesi başlayan müzikle ilişkisi çocukluk, gençlik, yetişkinlik ve yaşlılık dönemlerinde de devam eder. Bebek daha anne karnında iken annenin kalp ritmi ile tanışır, doğumdan sonra da bu bildik ses ile ve annenin söylediği ninnilerle büyür. Okul çağında okulda öğrendiği şarkılar, tekerlemelerle müzik ile olan bağımlı geliştirir. Yetişkinlik ve yaşlılık döneminde ise birçok sanatsal faaliyetlerle bu gelişimi pekiştirir.

Müzikle içiçe olan öğrencilerin okula karşı tutumları olumlu olmakta ve derslerdeki başarı düzeyleri yüksek olmaktadır. Dünyanın çeşitli ülkelerinde denenen ilk ve orta öğretimde “Yoğun Müzik” eğitimi uygulaması, öğrencilerin Fen derslerinde, yoğun müzik eğitimi görmeyen öğrencilere oranla daha üstün başarı sağladıklarını göstermektedir. Toplu müzik yapma alışkanlığı ile kendine güvenen, özgür düşünceli, yardımlaşmayı bilen bireyler yetişmektedir. En önemlisi kendi ülkesinin müzik kültürü ile içiçe olan öğrencilerde toplum bilinci gelişmektedir (Ali, 1987: 95- 102).

İnsan zekasını ve yeteneklerini en üst düzeyde geliştirmek, çağdaşlık yolunda ilerleyen bir ulusun eğitiminde gerekli olan müzik eğitiminin amaçlarından biridir.

Bu bağlamda müzik eğitimi; eleştirel düşünme, problem çözümü ve bu amaçlara yönelik nasıl işbirlikçi çalışılması gerektiğini öğrenme gibi akademik ve kişisel becerilerin gelişmesini de destekler.

“Bir topluluk kendi müziğini kendi üretmiyorsa, yöresel, töresel ve dinsel müzik geleneğini yaşatma olanağı, dağılma sonucu yok olmaya yüz tutmuşsa, sadece başkalarının ürettiği müziği dinler olmuşsa, o topluluğun müzik gelişimi durmuş demektir” (Ali, 1987: 167).

Müzik eğitimi; genel insan eğitiminde mutlaka yer alması gereken vazgeçilmez unsurdur. Bireyin, içinde yaşadığı toplumun kültürel değerlerini algılamasında, kavrayıp yorumlamasında, değiştirme ve geliştirmesinde duyarlı olmasını sağlar. Bu duyarlılıkta bireyler yetişmesi müzik eğitimine erken yaşlarda başlamasına bağlıdır. Müzik eğitimi, özellikle çocuklar için ana dil eğitimi kadar önemlidir.

Luther “Eğer çocuklarım olsaydı, onların yalnız yabancı dil ve tarih değil, müzik ve matematik de öğrenmelerini isterdim. Dilbilgisinden sonra ilk yeri, en büyük onuru sevinçle müziğe verirdim” demiştir (Yönetken ve diğer., 1993:20).

İşpiroğlu'na göre “Sanatın diğer dallarında olduğu gibi müziğin de bir iletisi vardır ve duyular yoluyla akla seslenir. Müzik eğitimi almamış olan kimse, akıl etkinliği hiç işe karışamayacağı için müziğin iletisine ve içerdiği sanatsal değerlere kapalı kalır” (Şendurur, Barış, 2002: 166- 167).

Okul müziği, batıda müzik uygarlığının gelişmesi üzerinde çok olumlu etkiler yapmıştır. Prens Leopold 1887’ de Manchester’ de Londra Krallık Müzik Koleji’ nin açılma projesi dolayısıyla yaptığı konuşmada şunları söylemiştir:

“...Yüzyıldan beri Almanya’ da müziğin gösterdiği olağanüstü gelişme, özellikle bir taraftan 1745’ de kurulan ilkokul müzik öğretimine, öte yandan, başlıca büyük merkezlerde bir biri ardı sıra açılan büyük müzik okulları ve konservatuarlara borçludur” (Yönetken ve diğer., 1993: 24).

Osmanlılar Döneminde Müzik

Türkiye’ de müzik eğitimi Selçuklu döneminde başlamış, Osmanlı döneminde belirginleşmiş, Cumhuriyet döneminde kökleşip sağlamlaşmış ve yaygınlaşma sürecine girmiştir. Tanzimat’ la birlikte birçok alanda yenileşme hareketleri olmuştur. Sanat ortamı hem bu yenileşmeden etkilenmiş, hem de yenileşmenin görüldüğü başlıca alan olarak bizzat bu değişime katkıda bulunmuştur. Resim, edebiyat, mimari gibi alanların yanı sıra, özellikle müzikteki çeşitlenmeler ve türlerin kendi içindeki içerik ve biçim değişimlerine bakıldığında, ne derece yenileşme hareketlerinin yapıldığı açıkça görülmektedir.

Osmanlı döneminde 15. ve 16. yüzyıllarda birçok alanda büyük ve önemli gelişmeler sağlandı. Fakat daha sonra bir duraklama ve onun ardından gerileme sürecine girildi. 18. yy. ve 19. yy. dönemlerinde (yenilgi ve parçalanma dönemleri) ise bazı alanlarda sınırlı olmakla birlikte bir takım düzeltme, iyileştirme ve batılılaşma çabalarına girişildi. Bütün bu çabalar, mecburi olarak o dönemdeki egemen dinsel düşünce tarzının süzgecinden geçirilebildiği ölçüde gerçekleştirilmeye çalışıldı (Uçan, 1996: 178).

Osmanlı döneminde Türk eğitim sistemi ilk ve orta evrelerde daha çok din temellerine dayalı bir sistem niteliği taşıyor, son evrede ise onun yanında fakat ondan ayrı olarak, laik temele yönelik (modern) bir eğitim sistemi daha kuruluyor ve böylece “geleneksel” ve “modern” olmak üzere “ikili bir sistem” görünümünü kazanıyordu. Her iki eğitim sisteminde de genel, özengen ve mesleki müzik öğretimi etkinliklerine yer veriliyordu (Yönetken ve diğer., 1993: 119).

Osmanlı döneminde geleneksel eğitim sistemi içinde ilk akla gelen eğitim kurumları; Sıbyan Okulları, Medreseler ve Enderun Okullarıdır. Sıbyan Okulları ve Medreseler’ de ezan, Kuran ve ilahilerin makamsal denebilecek bir çerçevede ve ezgisel kalıplar içinde okunup söylenmesine önem verildiği bilinmektedir. Bu bakımdan, ayrı bir müzik dersinin yer almadığı bu okullarda, dolaylı da olsa, bir “dinsel müzik eğitiminin” yapıldığından söz edilebilir. Bu dönemde dinsel müzik eğitiminin doğrudan yapıldığı kurumlar “tekkeler” dir. Enderun Okulları’ nda ise, öbür derslerin yanı sıra müzik derslerine de yer verildiği, müzik derslerinin meşkhane denilen ayrı bir yerde yapıldığı, dersin dönemin ünlü müzikçileri tarafından okutulduğu, derslerde daha çok Klasik Türk Müziği olarak da adlandırılan Geleneksel Sanat Müziği’ nin öğretildiği bilinmektedir. Bu bakımdan, Enderun Okulları, programlarında müzik eğitimine bilinçli olarak yer veren ve dinsel olmayan müzik eğitimi uygulamalarının yer aldığı ilk Osmanlı örgün sivil eğitim kurumu olarak nitelendirilebilir (Uçan, 1983: 36).

Tabılhane, Mehterhane, ve Muzıka-i Humayun İmparatorluk dönemindeki (askeri) eğitim düzeni içinde birbirini izleyen başlıca (askeri) örgün müzik eğitim kurumlarıdır.

1826 yılında II. Mahmud Yeniçeri Ocağı’ nı kaldırırken, bu örgütün bir parçası saydığı Mehterhane’ yi de kaldırır. Yerine ilk Batı musikisi öğretim kurumumuz olan Muzıka-i Hümayun’ u kurar. Tarihimizde Mehterhane’ nin kaldırılması olayına, Vakay-i Hayriye/ Hayırlı Olgu denilir (Gedikli, 1991: 2).

II. Mahmud dönemi ve Muzika- i Hümayun' un kuruluşu, Osmanlıların Batı' nın kültür değerleri ve müziği ile tanışmasında dönüm noktası denilebilecek bir tarihtir. Mehterhanenin yerine kurulan bu kurumla, saray ve ordu kanalıyla imparatorluğun çok bileşenli kültür yaşamına resmen dahil olan Batı müziği, çeşitli düzeylerde etkileyici olacaktır. Muzika-i Humayun' daki Batı biçimi ağırlıklı yeni bir müzik eğitimi, giderek sivil eğitim kurumlarına doğru yayılmaya başlamıştır.

Muzika- i Humayun adı verilen yeni bando takımını II. Mahmud' un izniyle kurarak göreve başlayan Donizetti, 1831' de Üsküdar' da açılan Muzika Mektebi' nin yönetimini de üstlenmiştir. Burada örgün bir müzik eğitim- öğretimi de yapıldığından bu kuruluş bir bakıma bir konservatuar demektir (Doğan, 2002: 6).

Muzika-i Hümayun' la Enderun' da yeni bir musiki ve sanat bölümü açılmış oldu. Bando, bu bölümün çekirdeğiydi. Bando, koro ve orkestraya doğru gelişti. Bando- orkestra işbirliği Cumhuriyet' ten sonraki düzenlemelere kadar sürmüştür. Örgüt içinde Türk Musikisi bölümü ise sonradan kuruldu. Fasil heyeti ile müezzin ve sermüezzinler bu bölümün iki kolunu meydana getirdiler.

Fasil heyeti sonraları, “Fasl-ı Atik” ve “Fasl-ı Cedid” diye ikiye ayrıldı. Fasl-ı Atik, klasik fasıl tarzındaydı. Fasl-ı Cedid ise; ney ile flüdü, ud ile mandolini bir araya getiren değişik bir düzeydeydi. Takımın, Batı musikisinin majörüyle minörüne yakın makamlardaki peşrev ve saz semaileri, hafif şarkılar, köçekçeler ve oyun havalarının armonize edilmesiyle oluşan özel bir repertuarı vardır. Bu geleneksel Musikinin Batı sazlarına göre armonize edilme isteğinin ilk örnekleri sayılabilir (Aksoy, 1985: 1212- 1217).

II. Meşrutiyet' te gitgide yayılan bandoculuk, gelişmesini bu dönemde de sürdürdü. 1916' da Bahriye Muzika Mektebi açıldı. Bir yandan da sivil bandolar kuruldu. Belediye Muzikası ile Darülaceze Muzikası bu sivil bandolardandır. Orkestra, bando ve fasıl heyetlerinden kurulu Muzika-i Humayun, 1924' te Ankara' ya taşınarak Riyaset-i Cümhur Musiki Heyeti adını aldı. 1933 yılında da bando

bölümüne Riyaset-i Cumhur Armoni Mızıkası, Orkestraya Riyaset-i Cumhur Filarmoni Orkestrası adı verildi. Fasil heyeti de o günlerde kaldırıldı.

O dönemde müzik eğitimi açısından atılan önemli bir adım da, Darülbekâi'nin kurulmasıdır. Ulusal konservatuar niteliğindeki bu kurumun iki bölümü vardır. Bunlar, tiyatro ve musikidir. Türk musikisi bölümünün amacı; “klasik musikimizi unutulmaktan ve bozulmaktan kurtarmak, klasik eserleri aslına uygun olarak notaya almak, yaşatmak ve musiki zevkini topluma yaymak” tır. Fakat, 1916 yılında I. Dünya Savaşı'nın güç şartları ve maddi sıkıntılar nedeniyle musiki bölümü kapatıldı. Bu bölüm kısa süre faaliyet göstermiş olmasına rağmen kuruluş amacı ve programıyla musiki tarihimizin en önemli kuruluşlarından biridir (Aksoy, 1985: 1234- 1235).

Darülbekâi'nin tamamen kapatılmasından sonra, yalnızca müzik eğitimi veren bir okul açılır. Bu okulun adı “nağmeler evi” anlamındaki Darü'l Elhan dır. Daha sonra İstanbul Konservatuarı ve İstanbul Belediye Konservatuarı adlarını alan bu kurumun, yakın müzik tarihimizde belirleyici bir önemi vardır (Paçacı, 1999: 12).

İmparatorluk döneminin sonlarına doğru, programlarında müzik eğitimine yer verilen okulların tür ve sayılarında belirli bir artış görülmüştür. Fakat ülke düzeyinde okullaşma oranının düşük olması nedeniyle sadece birkaç büyük şehirle sınırlı kalmıştır. Gerçek anlamda müzik öğretmeni yetiştirilmemesi gibi nedenlerle de müzik eğitimi, uygulamada da çok sınırlı bir kesime yönelik kalmıştır. Uygulanan müzik eğitiminin bir sonucu olarak özellikle aydın kesimde Batı müziğine ve Batı tekniği ile oluşturulmaya başlanan “yeni Türk müziği” ne sınırlı bir yönelme görülmüş fakat; toplumun büyük kısmı bu tür müziklerin farkında bile olamamıştır (Uçan, 1997: 43). Müzik eğitiminin belirli kesimlere hitap etmesi, müzik kültürümüzün oluşmasında olumsuzlukları beraberinde getirmiştir.

Bunun yanı sıra; 1800' lü yıllarda, saray ve konaklarda yaşatılan Divan Müziği, günümüzdeki adlarıyla Klasik Türk Müziği veya Geleneksel Türk (Sanat) Müziği icra ediliyordu. Osmanlı İmparatorluğu'nun kurulmasından önce de varolan

Orta Asya'dan taşıdığımız müziğimiz ile Anadolu Uygarlıklarından miras kalan müziğin birleşmesinden oluşan halk müziğimiz ise; öz müziğimiz olarak ulusal olma niteliklerini taşısa da, yerel ve bölgesel kalmaktan ileri gidememiştir (Sirel, 1999: 2).

Cumhuriyet Döneminde Müzik ve Atatürk' ün Müzik Devrimi

Türk İnkılabı, “Türk ulusunun, kendi öz karakterine dayalı olarak çağdaş-ulusal ihtiyaç beklentileri ile çağın gerekleri doğrultusunda belirli bir süre içinde köklü, hızlı ve kapsamlı bir biçimde değişip gelişerek, kendini yenileştirip çağdaştırması ve modernleşirmesi (çağcılaştırması) atılımı ve dönüşümü” olarak tanımlanabilir (Uçan, 1996: 92).

Atatürk' ün gerçekleştirdiği inkılaplardan en önemlisi eğitim alanındaki inkılaptır. Çünkü, bir toplumun eğitim düzeyi ne kadar yüksek olursa, o kadar güçlü ve ayakta durabilen bir toplum olur. Burada unutulmaması gereken bir nokta uygulanan eğitimin ulusal bir yapıya sahip olması gerektiğidir.

Atatürk, Türk milletinin varlığına yönelik bütün değişikliklerin milli ve medeni temellere dayanmasını istiyordu. Sanatta ve kültürde köklü bir geçmişe sahip olan Türk milletinin layık olduğu seviyeye ulaşması, onun temel emeli ve ideali olmuştur

Atatürk' e göre; ulusal eğitim işleri hükümetlerin en önemli görevidir. Çünkü, ulusal temellere dayalı çağdaş Türkiye' yi gerçekleştirmenin yolu budur. Ulusal eğitimin işleve geçmesi için ulusal bir programın uygulanması gerekmektedir.

Bu programın önemli iki yönü vardır. (1) Toplumsal yaşamın gereklerine uyması, (2) çağın isteklerini karşılaması.

Ulusal eğitim programından söz ederken geçmişin boş inançlarından, doğu ve batıdan gelen tüm olumsuz etkilerden, yaradılışımızın nitelikleri ile ilgisi olmayan yabancı düşüncelerden uzak bir kültür düşünölmelidir. Çünkü, kültür oluşup geliştiği

yerin özelliklerine bağlıdır. Bu yer ulusun öz yapısıdır. Ulusal kültürün en üst seviyeye yükseltilmesi gerekmektedir. Yükseltilmesi gereken ulusal kültür öğelerinden biri de “ulusal müzik” tir. Atatürk’ ün Türk Ulusal Müziği” ne uzanan görüşü özetle şöyledir:

Türk toplumu büyük, hızlı ve köklü bir değişim içindedir. “ Osmanlı müziği” Türkiye Cumhuriyeti’ ndeki bu büyük değişimleri dile getirebilecek (terennüm edebilecek) güçte değildir. Bir ulusun yeni değişikliğinde ölçü, müzikte değişikliği alabilmesi, kavrayabilmesidir. Bize yeni bir müzik gereklidir. Bu müzik özünü halk müziğinden alan çoksesli bir müzik olacaktır. Ulusal ince duyguları düşünceleri anlatan yüksek deyişleri toplamak, onları bir an önce genel son müzik kurallarına göre işlemek gerekir. Türk ulusal müziği ancak bu yolla yükselebilir, evrensel müzikte yerini alabilir (Uçan, 1997: 45).

Atatürk’ ün bu görüşünün gerçekleşmesi için düzen kalıbıyla birlikte öz’ ün de yani insanın ve insanı biçimleyen ekonomik ve kültürel koşulların tümünün geliştirilmesi- değiştirilmesi gerekliydi. Bu koşullar değişmedikçe düzen değişikliği yüzeysel kalmaktan kurtulamazdı. Tüm ulusun koşulları değişmedikçe “zafer” kazanılmış sayılmazdı; yeniden doğuş tamamlanmış sayılmazdı. Yeniden doğuşun tamamlanması için insanı biçimleyen koşullar tüm yurt yüzeyinde ve ulusun tümünde değiştirilmeliydi (Sun, 1969: 21).

Atatürk, müziği günümüz Türk insanının sadece bir eğlenme, dinlenme ve hoşça vakit geçirme aracı olarak değil, onlardan çok ötede devinsel, duygusal ve düşünsel yönlerden canlı ve diri kalma, kendini gerçekleştirme ve aşma olarak değerlendiriyordu.

Atatürk, müziği insan yaşamının ayrılmaz bir parçası, vazgeçilmez bir öğesi olarak görüyordu. 14 ekim 1925’ te İzmir Kız Muallim Mektebi’ nde öğrencilerle görüşürken “Hayatta musiki lazım mıdır?” sorusunu yöneltir ve bu soruyu kendisi şöyle cevaplar:

“Yaşamda musiki gerekmez, çünkü yaşam musikidir. Musiki ile ilgisi olmayan yaratıklar insan değildir. Eğer söz konusu olan yaşam insan yaşamı ise, musiki kesinlikle vardır. Musikisiz hayat zaten mevcut olamaz. Musiki hayatın neşesi, ruhu, sevinci ve herşeyidir.” diyerek müziğin insan yaşamında ne derece önemli olduğunu belirtmiştir (Say, 1992: 115).

Atatürk’ ün Türk Müziği üzerinde yenilikler yapmak istemesinin sebepleri kısaca şunlardır:

1. Ziya Gökalp’ in Türkçülüğün Esasları eserlerindeki görüşlerinin etkisi.
2. Montesqieu’ nün görüşünün etkisi.
3. Müzik bilginlerinin olmayışı, sanat seviyesinin düşüklüğü.
4. Çağdaş uygarlık seviyesine yükselmenin topyekün gerçekleştirilmek istenmesi (<http://www.kultur.gov.tr>).

Atatürk’ ün yeni ulusal bir Türk Müziği oluşturulması yolunda çalışmalar yapıp direktifler vermesinde Ziya Gökalp’ ın 1923’ de yayınladığı, “Türkçülüğün Esasları” adlı eserindeki görüşleri bir temel, bir basamak olmuştur.

Gökalp bu kitabında kısaca Türk Müziği ile ilgili şu görüşleri dile getirmiştir:

“Bugün şu üç musikin karşılarındaız: Şark musikisi, Garp musikisi ve Halk musikisi. Acaba bunlardan hangisi bizim için millidir? Şark musikisi, Farabi tarafından Bizanstan alınmıştır yani taklit yoluyla başkasından alınmıştır. Halk musikisi harsımızın, garp musikisi de yeni medeniyetimizin musikileri olduğu için her ikisi de bize yabancı değildir. O halde, milli musikimiz memleketimizdeki halk musikisiyle garp musikisinin imtizacından (kaynaşmasından) doğacaktır. Halk musikimiz, bize birçok melodiler vermiştir. Bunları toplar ve garp musikisi usulüne armonize edersek, hem milli, hem de Avrupai bir musikiye malik oluruz” (Gökalp, 1968: 130- 131).

Gökalp’ in bu kitabındaki görüşleri ile Atatürk’ ün düşünceleri arasında bazı önemli benzerlikler ve örtüşmeler vardır. Oysa ki; Atatürk ve Gökalp’ in düşünceleri

arasındaki benzerliklerin yanı sıra birçokta farklılıklar da vardır. Bu farklılıklar benzerliklerden daha belirleyicidir. Çünkü; Atatürk' ün Türk Müzik İnkılabı konusundaki temel görüş, düşünce ve önerileri, Gökalp' inkilerden yaklaşık on yıl sonra, belirli uygulamalar ve sonuçlarının değerlendirilmesinden sonra ortaya koyulmuştur. Doğal olarak daha yeni, daha gelişken ve kapsamlıdır.

Gökalp ve Atatürk' ün müziksel görüş, düşünce, ilke ve amaçlarının özü kısaca, müzikte Türk kalarak yenileşme, batılılaşma, çağdaşlaşma ve evrenselleşme dir (Uçan, 2000: 84).

Atatürk 1930 yılında Alman gazeteci Emil Ludwig' e Montesquieu' (Monteskiyö) nün “Bir milletin musikicilikteki meyline ehemmiyet verilmezse o milleti ilerletmek mümkün olmaz” sözünü okuduğunu, tasdik ettiğini ve musikimize önem verdiğini söylemiştir (<http://www.beethovenlives.net/index.asp?ID=281>).

Cumhuriyet' in ilanından sonra, ülkede müzik eğitiminin en yüksek seviyeye çıkarılabilmesi için bilinçli ve sistemli çalışmalar yürütülmüştür. Olanakların sınırlı olmasına rağmen müzik eğitimi vermek amacıyla çeşitli kurumlar açılmıştır.

M.E.B. Güzel Sanatlarla ilgili ilk ciddi adımı 1926 yılında “Sanayi- i Nefise” (Güzel Sanatlar) komisyonunu kurarak atmıştır. Bu kurumun görevi, yurтта güzel sanatlar eğitiminin gelişmesini sağlamak, şehirlerin imarını ve süslemesini denetlemek, resim müzesine kabul edilecek eserleri seçmek ve okullarda müzik eğitimi denetlemektir (Gençosman, 1971: 150- 151).

Türk Sanat Müziği eğitimi yapılması amacıyla İstanbulda kurulan Darü' l Elhan' ın adı, bu komisyonun kararıyla “Konservatuar” olmuş ve Türk Müziği bölümü kaldırılmıştır. Bu kurum, 1923 yılına kadar Milli Eğitim Bakanlığı' na bağlıdır. Cumhuriyeti' in kurulmasından sonra yeni çalışma dönemine başlayıp, 1927 yılında belediye' ye bağlanmıştır. 1944 yılında Türk Müziği öğrenimi tekrar konulmuş fakat yönetmeliğinde bazı değişiklikler yapılmıştır. Daha sonraki yıllarda

müzik bölümüne tiyatro ve bale bölümleri eklenmiştir. Okul, 1986’ da YÖK kapsamına alınarak İstanbul Üniversitesi Devlet Konservatuarı’ na dönüştürülmüştür.

Cumhuriyet’ in kurulmasından sonra güzel sanatlar alanında ilk verimli çalışma 1924 yılında Ankara’ da Musiki Muallim Mektebi’ nin açılması olmuştur. Okul, Cebeci’ de açılmıştır (bu bina şu anda Mamak Belediyesi’ ne aittir). Okulun ilk müdürü Muzika-i Hümayun’ dan yetişmiş asker kökenli bir müzisyen olan O. Zeki Üngör dür (Yenal, 2001: 28).

Kurulan MMM’ nin sanatkardan çok, öğretmen yetiştirmek amacına yönelik olması, genç öğretmenlerin de çabasıyla, sağlam temelli bir musiki eğitiminin gerçekleşmesini sağlamaktı.

MMM’ nin açılması ile Türkiye’ de “müzik öğretmeni yetiştirme” işine ilk kez başlanmış oluyordu. Bu kurumun bünyesinde 1936 yılında da Ankara Devlet Konservatuarı kuruldu. Daha sonra öğretmen yetiştirme işini tamamen üstlenen Gazi Eğitim Enstitüsü kurulmuştur. Bu kurumların yanı sıra zamanla birçok eğitim fakültesi müzik bölümü ve konservatuar kurulmuştur.

1935- 1937 yılları arasında, Türkiye’ de Konservatuarların kurulması ve müzik sorunları ile ilgilenmek üzere yurt dışından Prof. Paul Hindemith çağrılmıştır. Daha sonra Hindemith’ in önerisiyle GEE müzik bölümünün başına Hitler Almanyası’ nı terk edip gelen Eduard Zuckmayer getirilmiştir.

Cumhuriyet’ in ilanından sonra müzik alanında yapılan bu atılımlar, yenilikler ile çağdaş uygarlık seviyesine ulaşabilmemiz ve kendi müzik kültürümüzle çağdaş toplumlar arasında yer edinebilmemiz için kendi müziğimizi özümseyip, ulusal değerdeki çokseslilik kurallarına göre işlememiz gerekmektedir.

Ulu önder Atatürk, müziği ulusal değişimin ve yenileşmenin önemli bir göstergesi olarak görmüş ve bu görüşünü 1 Kasım 1934 tarihinde TBMM’ ni açış

konusmasında Türk Müziğinin çağdaş uygarlık seviyesine getirilmesiyle ilgili çalışmaları dile getirmiştir:

“Arkadaşlar, güzel sanatların hepsinde ulus gençliğinin ne türlü ilerletilmesini istediğinizi bilirim. Bu yapılmaktadır. Ancak bana kalırsa bunda en çabuk, en önde götürülmesi gerekli olan, Türk musikisidir.

Bugün acuna dinletmeye yeltenilen musiki bizim değildir. Onun için yüz ağartacak değerde olmaktan çok uzaktır. Bunu açıkça bilmeliyiz. Ulusal, ince duyguları, düşünceleri anlatan yüksek deyişleri, söyleyişleri toplamak, onları bir gün önce genel son musiki kurallarına göre işlemek gerekir. Ancak, bu yolda Türk ulusal musikisi yükselebilir, evrensel musikide yerini alabilir.

Kültür İşleri Bakanlığı’ nın buna değerince özen vermesini, kamunun da bunda ona yardımcı olmasını dilerim” (Oransay, 1965: 15).

Atatürk 1 Kasım 1934 konuşmasında halk müziği derlemeleri yapılarak, derlenecek ezgilerin genel musiki kuralları içerisinde işlenmesini, böylece Türk Müziğinin evrensel müzik seviyesine yükselebileceğini belirtmiştir. Müzik yazarı Faruk Yener Atatürk’ün müzik konusundaki çalışmalarının amacını şu cümlelerle açıklayarak bu görüşü desteklemiştir:

"Atatürk, Türk Musikisinin kaynaklarından yararlanılarak dünyaya iftiharla sunabileceğimiz ve dünyanın anlayabileceği bir müzik kültürümüzün oluşmasını istemişti... Biz musikimizi dışarıya tanıtacak, sevdireceğiz. Operalarımızı konser salonlarına, opera salonlarına sokacağız ve bundan bütün geniş boyutlarıyla zevk alan bir kitle yaratacağız. Fakat bu demek değildi ki, ne Halk Musikimiz ve folklorumuz ortadan kalsın, ne de bize geçmişten, atalarımızdan gelen bir musiki türü silinsin, yok edilsin ve yabancılaşmış bir kültürün, yozlaşmış bir kültürün etkisi burada egemen olsun" (Tan, <http://www.turkuler.com/yazi/ataturkvemuzik.asp>)

Müzik dalında çağdaşlaşma yolunda ilerlemede de en önemli görev bestecilerimize ve müzik eğitimcilerimize düşmektedir. Cumhuriyet döneminde Çağdaş Türk Müziğimize katkısı olan ilk bestecilerimiz “ Türk Beşleri” olarak adlandırılan; Cemal Reşit Rey (1904- 1985), Ulvi Cemal Erkin (1906- 1972), Hasan Ferit Alnar (1906- 1978), Ahmet Adnan Saygun (1907- 1991), Necil Kazım Akses (1908- 1999) dir.

Türk Beşleri’ nin ve yine ilk kuşaktan Ekrem Zeki Ün (1910-1987), Bülent Tarcan (1918- 1990) gibi bestecilerin ortak amacı, Batı müziği yapısı içinde klasik

Türk müziği ve Türk halk müziğinin renklerini, makam ve usül yapısını kullanmaktır. Bu teknik, Batı' daki 19. yüzyıl sonu Ulusçuluk tekniğinin benzeridir.

Türk Beşleri ile aynı kuşaktan olan Kemal İlerici (1910- 1986) Türk müziğinin sistemi üzerine yaptığı araştırmalarla seçkinleşmiş, Türk makamlarını inceleyerek, dörtlü aralıklara dayalı bir çokseslilik yöntemi geliştirmiştir. Türk Müziği ve Armonisi başlıklı kitabıyla bu armoni kuramını sunmuştur. Sonraki kuşaklardan İlerici' nin yolunda yürüyen birçok besteci yetişmiştir (İlyasoğlu, 1999: 77).

İkinci kuşak Türk Müziği bestecilerimiz; Bülent Arel (1918- 1990), İlhan Usmanbaş (1921-), Ertuğrul Oğuz Fırat (1923-), Nevit Kodallı (1924-), İlhan Mimaroglu (1926-) ve Ferit Tüzün (1929- 1977) dür.

Arel, Usmanbaş, Fırat, ve Mimaroglu, 1950' li yıllarla ortaya çıkardıkları ürünlerinde Batı' daki çağdaş bestecilerle birlikte müzikte yeni yöntemlerin deneyine katılmışlardır. Kodallı ve Tüzün ise, geleneksel renkleri korumaya ve tonalite sınırlarında kalmaya özen göstermişlerdir (İlyasoğlu, 1994: 286).

Üçüncü kuşak bestecilerimiz ise; Kemal Sünder (1933-), İlhan Baran (1934-), Ali Doğan Sinangil (1934-), Cenan Akın (1932-), Muammer Sun (1932-) dir.

Üçüncü kuşak bestecilerimiz içinde özellikle Cenan Akın ve Muammer Sun geleneksel renkleri korumaya özen göstermişlerdir. Bir toplumun kültürünün gelişmesi için en önemli unsur olan eğitim için de çok büyük çalışmalarda bulunmuşlardır. Eğitim müziğine önem vermiş, çocukların seslendirebileceği halk ezgilerinin temeline dayanan şarkılar yazmışlar, korolar kurmuşlardır. Sun, ayrıca çocuk ve gençlik müziği konusunda belirli bir kültür politikası belirlenmesi için yoğun çalışmalar yapmış, sağlam temellere oturmuş bir müzik eğitimi için öneriler sunmuştur.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Ülkemizde evrensel nitelikte sanat müziği olarak da nitelendirilen Çağdaş Türk Müziği' ne çeşitli şekillerde katkıda bulunmuş besteci ve müzik eğitimcilerimiz ile ilgili yapılan çalışmaların yetersiz kaldığı bilinmektedir.

Bu çalışmada, Türk kalarak çağdaşlaşmayı savunan besteci ve eğitimci Muammer Sun' un bilinen yönlerinin yanı sıra, topluma ulaşamayan yönlerine de ulaşılarak gereği şekilde tanınması, Türk eğitim müziğine katkıları ve müziğe bakış açısıyla Türk eğitim müziğindeki yerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Monografi; bir kişi, bir yaşam üstüne yapılan araştırmadır. Ve ulusça ele alınması gerekmektedir. Çünkü, bu çalışmalar, gelişmiş ülkelerin, çağdaş olma yolundaki toplumların kültürüne, sanatına ve eğitimine yön vermektedir.

Bir ulusun, ulus olmadaki en önemli unsurlarından olan kültür, eğitim ve müzik gibi kurumların değişip gelişip çağdaş bir seviyeye ulaşabilmesi için bu unsurlara dönük çalışmaların yapılıp geçmiş ile gelecek arasında köprü oluşturulması gerekmektedir. Bilim adamı, sanatçı ve araştırmacıların yapacağı monografik ve biyografik çalışmalar, araştırmalar geçmiş ile gelecek arasında köprü oluşturacaktır.

Bu araştırma, Türk kalarak çağdaşlaşma düşüncesini savunan Sun' un Tüm yönleriyle araştırılıp, eğitim müziğine katkılarının belirlenmesi, Çağdaş Türk müzik kültürünün oluşmasında gelecek kuşaklara ışık tutması bakımından önem taşımaktadır.

Problem Cümlesi

Besteci ve eğitimci olan Muammer Sun' un yaşamındaki önemli noktalar ve Türk müzik eğitimine katkıları nelerdir?

Alt Problemler

1. Muammer Sun' un yaşamındaki önemli noktalar nelerdir?
2. Muammer Sun' un bestecilik stilini oluşturan temel özellikler nelerdir?
3. Muammer Sun' un eğitimci kimliğini oluşturan temel özellikler nelerdir?
4. Muammer Sun' un Türk eğitim müziğine katkıları nelerdir?

Sayıtlılar

Bu araştırmada;

1. Yansızlık ilkesine bağlı kalınarak, kaynak kişilerce yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen verilerin geçerlilik ve güvenilirlik derecesi yüksek kabul edilmiştir.
2. Görüşme yapılan kişilerin yansız cevaplar verdikleri varsayılmıştır.
3. İlgili bulunan yazılı kaynakların ışığında elde edilen verilerin bilimsel geçerlilik ve güvenilirlik düzeyi yüksek kabul edilmiştir.

Sınırlılıklar

Bu araştırma Muammer Sun' un bestecilik, eğitimcilik ve eğitim müziğine sağladığı katkılar ile sınırlıdır. Bu nedenle eser analizlerine yer verilmemiştir.

Tanımlar

Kültür: Kültür; okumak, anlamak, görebilmek, görebildiğinden anlam çıkarmak, düşünmek, anlama yeteneğini eğitmektir.

Eğitim: Yeni kuşakların toplum yaşayışında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine yardım etmedir. Eğitim, insan davranışlarında olumlu değişiklikler yaratma sürecidir.

Müzik Eğitimi: Bireye, kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak belirli müziksel davranışlar kazandırma ya da bireyin müziksel davranışını kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak değiştirme ya da geliştirmedir (Uçan, 1997: 30).

Muzika-i Humayun: II. Mahmut döneminde mehterhanenin yerine kurulan Osmanlı Saray Bاندosu ve müzik okuludur.

Prozodi: Sözlü bir müzik yapıtında, sözlerin müziğe ya da müziğin sözlere uydurulmasıdır. Aynı zamanda sözcüklerin vurgulu ve vurgusuz heceleri ile ölçünün kuvvetli ve zayıf zamanları arasındaki uygunluktur.

Recitatif: Konuşmaya yakın serbestlikte söylenen ses müziğidir.

Kısaltmalar

- ADK** : Ankara Devlet Konservatuarı
- DEÜ** : Dokuz Eylül Üniversitesi
- HÜ** : Hacettepe Üniversitesi
- İDK** : İstanbul Devlet Konservatuarı
- İDSO** : İzmir Devlet Senfoni Orkestrası
- GEE** : Gazi Eğitim Enstitüsü
- KTM** : Klasik Türk Müziği
- MEB** : Milli Eğitim Bakanlığı
- MMM** : Musiki Muallim Mektebi

- MO** : Mızıkı Okulu
ODTÜ : Ortadoğu Teknik Üniversitesi
TBMM : Türkiye Büyük Millet Meclisi
THM : Türk Halk Müziği
TÖS : Türkiye Öğretmenler Sendikası
TRT : Türkiye Radyo Televizyon

BÖLÜM II

İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR

Türk Müzik Eğitimi ile İlgili Yayın ve Araştırmalar

Şendurur ve Barış' ın (2002), “Müzik Eğitimi ve Çocuklarda Bilişsel Başarı” konulu Gazi Eğitim Fakültesi dergisinde yayınlanan makalesinde müzik eğitiminin bireyin bilişsel öğrenme yaşantıları açısından önemli bir değer taşıdığı sonucuna varılmıştır.

Biber' in (2001), “İnsanın Kültürel Gelişiminde Müzik Eğitiminin Önemi” konulu Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisinde yayınlanan makalesinde de, müziğin, toplumunun kültürel gelişiminde önemli olduğunu ve genel müzik eğitiminin, temel eğitimden başlayarak halkın günlük yaşantısına kadar her basamakta etkin bir biçimde yer aldığını vurgulamıştır.

Kaygısız'ın (1999), Müzik Tarihi (Başlangıcından Günümüze Müziğin Evrimi) başlıklı yayınında, müzik tarihi ile ilgili bilgiler verilmektedir.

Uçan (1994) “Müzik Eğitimi”, (1996) “İnsan ve Müzik, İnsan ve Sanat Eğitimi” başlıklı iki ayrı çalışmada insan ve müzik, müziğin doğuşu ve oluşumu, müzik eğitimi, Atatürk ve Türk Müzik İnkılabı, Türkiye’ de Cumhuriyet’ in İlk Altmış Yılında Müzik Eğitimi konularında geniş bilgiler vermektedir. Uçan’ ın bu çalışmaları müzik ve müzik eğitimi ile ilgili çalışacak tüm araştırmacılara iyi bir kaynak oluşturmaktadır.

Bilen'in (1995), "İşbirlikli Öğrenmenin Müzik Öğretimi ve GÜdÜsel Süreçler Üzerindeki Etkileri" konulu yüksek lisans tezi, müzik eğitimi ile ilgili program geliştirme çalışmalarına ışık tutup müzik eğitime yeni yaklaşım, yöntem ve teknikler kazandırılması amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Say (1993), Yönetken, Fenmen, Sun, Uçan, Bayraktar ve Aydoğan gibi birçok ünlü müzik eğitimcisinin müzik konusunda yaptığı çalışmaları "Müzik Eğitimi" başlıklı kitapta toplamıştır. Bu çalışmalarda müzik hakkında temel bilgilere, Eğitsel müzik öğretime ve Müzik eğitiminin sorunlarına yer verilmiştir.

Tanzimat' tan Cumhuriyet' e Türkiye Ansiklopedisi' nde (1985), Türk Müziği tarihinin tüm detaylarıyla ele alındığı görülmektedir. Aksoy "Tanzimat' tan Cumhuriyet' e Musiki ve Batılılaşma", Oransay "Çoksesli Musiki", Tura "Cumhuriyet Döneminde Türk Musikisi" başlıklı çalışmalarıyla Türk müzik eğitiminin tarihsel gelişimi ile ilgili geniş bilgiler vermektedirler.

Atatürk' ün Müzik ve Müzik Eğitime İlişkin Görüşleri ile İlgili Araştırmalar

Editörü Paçacı (1999) olan İş Bankası' nın katkılarıyla oluşturulan "Cumhuriyet' in Sesleri" başlıklı yayında birçok müzik yazarının makaleleri yer almaktadır. Birinci bölümde Muammer Sun' un, Müzik Sorunlarımız başlıklı makalesi de yer almaktadır. Bu yayın, içeriği yönünden müziğimizin tarihsel gelişimine ışık tutacak ve Atatürk' ün, müzik devrimi ile ilgili düşüncelerini benimsetebilecek niteliktedir.

Ay' ın (1983), "Atatürk Dönemi Müzik Politikası ve Uygulamaları" konulu Lisans bitirme tezinde ve Aytekin' in (1997), "Atatürk' ün Müzik Görüşleri ile Kurum, Kuruluşlar ve Uygulamalar Üzerine bir Araştırma" konulu lisans bitirme tezinde Atatürk' ün müzik politikası üzerinde durulmuş ve Cumhuriyet dönemindeki müzik kurumları hakkında bilgiler verilmiştir.

Muammer Sun ile İlgili Araştırmalar

Küçük' ün (2003), Andante Klasik Müzik Dergisi' nde yayınlanan "Hande Dalkılıç ile Söyleşi" sinde Sun' un en tanınmış eseri olan Yurt Renkleri hakkında bilgiler verilmektedir. Bestecinin bu eseri hangi düşünce ile yazdığı ve CD' ye ilk kez alan Dalkılıç' ın bu eseri hangi duygularla yorumladığı anlatılmaktadır.

Şentürk' ün (2002), AKKAV, Anadolu Kültürünü Koruma ve Araştırma Vakfı, Sanatta Anadolu' yu Aydınlatanlar sempozyumunda sunduğu "Cumhuriyet Dönemi Türk Müziği' nde Muammer Sun" başlıklı bildirisinde Muammer Sun' un hayatı, Çağdaş Türk Müziği konusundaki çalışmaları konusunda önemli bilgiler verilmiştir. Muammer Sun' un Türk müziğindeki yerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Yıldız' ın (2002), Orkestra dergisinde yayınlanan "Besteci Muammer Sun' la Söyleşi" sinde; Sun, hayatı ve müzik konusundaki düşüncelerini anlatmıştır. Bu söyleşi, Sun hakkında kitaplarda yer almayan bilgiler bakımından önem taşımaktadır.

Özduman' ın (1995), "Muammer Sun' un Yaşamı, Bağdarlığı ve Eğitimciliği" konulu lisans bitirme tezi, Sun hakkında bilgiler vermektedir. Bu araştırmada Sun' un Yurt Renkleri adlı eserinin birkaç bölümü de incelenmiştir. Bu araştırmada Muammer Sun' un müzik eğitimi konusundaki düşünce ve önerilerinin göz ardı edilemeyecek kadar önemli olduğu sonucuna varılmıştır.

Jagoda' nın (1994), "Çağdaş Türk Kompozitörü Muammer Sun' un Şan Eserlerinin Şan Eğitiminin Çeşitli Aşamalarında Kullanılabilirliğinin İncelenmesi" konulu yüksek lisans tezinde de Sun' un gençler ve çocuklar için yazdığı şarkılar ve şan eserleri bir tezde toplanmıştır. Bu araştırmada eser çözümlmelerine yer verilmemiştir. Öğretmenlere repertuar seçiminde kaynak oluşturması amaçlanmıştır.

Görsev' in (1988), "Yaşamı, Sanatçılığı, Eğitimciliği, Kültür Felsefesi ve Çağdaş Türk Sanat Müziğindeki Yeri" konulu yüksek lisans tezinde ise Sun' un 1988 yılına kadar ki çalışmaları ve kültür felsefesi üzerinde durulmuştur.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Araştırma modeli “örnekolay tarama modeli” dir.

Örnekolay tarama modelleri, evrendeki belli bir ünitenin (birey, aile, okul, dernek vb. nin), derinliğine ve genişliğine, kendisini ve çevresi ile olan ilişkilerini belirleyerek, o ünite hakkında bir yargıya varmayı amaçlayan tarama düzenlemeleridir. Bunlara “monografi” çalışmaları da denir (Tütengil, 1975; Karasar, 2003: 78’ deki alıntı).

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini, Muammer Sun’ un yaşamı, eğitimciliği, kültür felsefesi ve müzik alanında yaptığı çalışmalar oluşturmaktadır.

Bu çalışmada araştırmanın özelliği gereği örneklem seçilmemiştir.

Veri Toplama Araçları

Muammer Sun’ un yaşamı ve eğitim müziğine katkılarının incelendiği bu çalışmada veriler, örnekolay tarama modelinin gerektirdiği, kaynak tarama ve görüşme gibi nitel araştırma teknikleri kullanılarak elde edilmiştir.

Araştırmanın konusuyla doğrudan ve dolaylı ilgili olabilecek dergiler, makaleler, müzik eğitimi ile ilgili kitaplar, müzik tarihi kitapları ve tezler taranmıştır.

Önemli görülen kaynaklar incelenmiş ve konusuyla ilgili bilgiler araştırmada kullanılmıştır. Araştırmada yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır.

Yapılandırılmış görüşme tekniği; ayrıntılı bir mülakat biçimini içerir. Her soru tamamen kaleme alındığı biçimde sorulur (Balcı, 2001: 184).

Yapılandırılmış görüşmede amaç, görüşülen bireylerin verdikleri bilgiler arasındaki paralelliklerle farklılıkları saptamak ve buna göre karşılaştırmalar yapmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2000: 93).

Araştırmanın amacına ulaşması için araştırmacı tarafından görüşme soruları hazırlanmış ve görüşme bu sorular çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Görüşme yapılan kişiler bu sorularla kısıtlanmamış, önemli gördükleri bilgileri vermeleri konusunda serbest bırakılmıştır. Görüşmeler kasete kaydedilmiş, kayıt cihazının olmadığı yerde, araştırma için yararlı olabileceği düşünülen kişilerin düşünceleri not alınmıştır.

Veri Çözümleme Teknikleri

Veri analizini iki grupta incelemek mümkündür. Bunlar; betimsel analiz ve içerik analizidir. Betimsel analizde elde edilen veriler daha önce belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. İçerik analizinde ise temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayacağı bir biçimde organize ederek yorumlamaktır.

Bu araştırmada, Nitel araştırma analiz yöntemlerinden, betimsel analiz yoluyla çözümlenmiştir. Betimsel analizde görüşülen yada gözlenen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilir. Amaç, elde edilen bulguların düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunulmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2000: 158-159-162).

Araştırma süresince yapılan, teybe kaydedilmiş görüşmeler, tamamıyla yazılı metin haline getirilmiştir. Bu görüşmeden elde edilen veriler konu çerçevesinde yorumlanmış ve araştırmada kullanılmıştır. Görüşmede elde edilen bulguların hangi görüşmeciye ait olduğu parantez içinde belirtilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde Muammer Sun' un besteci- eğitimci kimliğini oluşturan temel özellikleri ile Türk eğitim müziğine katkılarını incelemek amacıyla yapılan bu araştırmanın alt problemlerine ilişkin bulgular ve yorumlar yer almaktadır.

4. 1. Muammer Sun' un yaşamındaki önemli noktalar

III. Kuşak bestecilerimizin en önde gelen temsilcilerinden olan, eğitim müziği konusunda çok önemli çalışmalar yapan, besteci ve eğitimci Muammer Sun, 15 Ekim 1932' de Ankara' nın Çubuk ilçesinin Yenice köyünde doğmuştur. Doğduğu yıl, Atatürk devrimi sürecinin işlediği, Türk Dil Kurumu ve halkevlerinin kurulduğu sıralara rastlamıştır.

Annesi Ümmiye ev hanımı, babası Şevket Bey ise bekçidir. Şevket Bey bekçilikten önce köy yaşamı gereği tarımla uğraşıyordu. Fakat o dönemler şehir merkezlerine göç çok yaygın olduğundan Sun' dan sonra doğan kızıyla dört kişi olan aile Ankara' ya göç etmiştir. Şevket Bey burada bekçiliğe başlamıştır. Fakat kısa zaman sonra vefat etmiştir. Sun, babası vefat ettiğinde henüz beş yaşındadır. Annesi eşinin vefatından sonra tekrar evlenmiş, yeni eşi aşçıdır (Yıldız, 2002: 8).

Sun, Anafartalar İlkokulu' nda okumuştur. Ailenin geçimi sadece üvey babalarının işiyle sağlanıyordu. Sun, ailenin geçimine katkıda bulunmak için çabalara girmiş, okul dönemi zaman zaman zorlu dönemlerle geçmiştir. İlkokulu bitirdikten sonra üvey ağabeyinin okuduğu Sanat Enstitüsü' ne gönderilmiştir. Bir yıl

burada eğitim gördükten sonra okuldan ayrılıp çeşitli işlerde çalışmıştır. Berber çıraklığı sırasında kendi kendine şiirler okuyor ve kitaplar satın alıyordu.

Sun, çoksesliliği ilk nerede ve nasıl dinlediğini şu sözlerle açıklamaktadır;

“1940’ lı yıllarda Ankara Halkevi, yaşadığımız mahalleden 500 m. uzaktaydı ve oraya kaçak olarak girerdik. Operayı ilk kez burada seyrettim. O dönemde Türkiye Halkevleri ve Köy Enstitüleri kurulmuştu. Evimize gazete girmezdi. Radyo ise, 1948 yılında girmişti” (Yıldız, 2002: 9).

İçindeki bitmez tükenmez okuma isteği ile eğitimine tekrar başlama kararı almış ve hep hayalini kurduğu Kuleli Askeri Lisesi’ ne başvurmak istemiştir. Fakat bu okulun, eğitimine ara verenleri almadığını öğrenince büyük bir hayal kırıklığına uğramıştır. Kuleli Askeri Lisesi’ ne giremeyince Jandarma Gedikli Okulu’ na gitme kararı vermiştir. Bu düşüncesini duyan Üsteğmen Ali Rıza Akın’ ın Jandarma Okulu yerine Mızıka Okulu’ nu önermesi üzerine bu okula başvurmuştur.

Okula alınması için aldığı sağlık raporunda “Sol kalp hafif müteharriz” bulgusunu gören Sun, bir kez daha hayal kırıklığına uğramıştır. Bu üzüntüyle okulun kayıt bölümünden nüfus kağıdını almaya giden Sun, okul müdürü Hilmi Elçi’ nin yönlendirmesiyle kulağının dinlenmesi için Armoni Mızıkası’ nın şefi İhsan Küncer’ e götürülmüştür. Küncer’ in Sun’ un yeteneği olduğu kararının komutana bildirilmesiyle Sun’ un sağlam raporu alması sağlanmıştır. Şans eseri oluşan olaylar sonucu 1946 yılında MO sınavına girmiş ve kazanmıştır (Özduman, 1995: 2- 3).

Okula girdikten sonra büyük bir okuma hırsıyla derslerine ağırlık veren Sun, bir gün ders dışı bir kitapta bir şarkı görmüş ve çok beğenmiştir. Ve “bunu ben de yapabilirim” diyerek ilk beste çalışmalarına başlamıştır (Yıldız, 2002: 9).

Bu okulda küçük bas ve trombon çalmıştır. Eğitimi sırasında “önce kuram, sonra beste” düşüncesine karşıt olarak erken yaşta beste çalışmalarına başlayıp, okuldaki üçüncü yılında yazdığı uvertür ve kuartetlerinin tüm öğretmenler tarafından çok beğenilip dinleti programlarında yer almasından sonra Sun’ un müzik konusundaki hedefleri daha da yükselmiştir.

MO' ndan ayrıldığı 1952 yılında bu okulun marşını bestelemiştir. Bu marş, 1952 yılından bu yana MO' nun resmi marşdır. Sun, beste çalışmalarına ilk başladığında tonal sistemi kullanıyordu. Arada makamsal ezgiler de kullanıyor fakat bu ezgilerin tonal sistemle uyumunu beğenmeyip bu ezgileri dörtlü- beşli aralıklarla destekliyordu.

Kütahyalı (2004: 9), İzmir Devlet Opera ve Balesinin yayınladığı Delioğlan kitapçığında Sun' un beste çalışmaları ile ilgili şunları söylemektedir:

“...Yazdığı ilk beste denemelerini okuldaki arkadaşları seslendirirdi. 1990' larda bir televizyon konuşmasında anlattığına göre kimi öğrenciler partilerinin salt eşlik oluşundan yakınır, o da arkadaşına bir sonraki parçada ezgisel bir parti yazacağına söz verirdi. Böylece Sun, “ezgiye karşı ezgi” (kontrpunkt) alanında edineceği ustalığın ilk alıştırmalarını yapmaktaydı. Öte yandan halk müziği ögesini çokseslilik yönünden özgün bir yaklaşımla kullandığını gören öğretmeni Nebean Soner, kendisine Türk Müziğine özgü armonileme yöntemini bulan Kemal İlerici ile tanışmasını salık verdi...”

Sun, dörtlü armoniyi nasıl bulduğunu ve dörtlü armoni ile nasıl beste yapmaya başladığını şöyle anlatmaktadır:

“...Ağabeyim bağlama çalardı. Türkü söylerken de Re, Sol ve La seslerine göre akord edilmiş bütün tellere vururdu. Ben niye bu sesler kulak tırmalamıyor? diye düşündüm. Onu daha sonraki anlayışımızdaki tonik düşüncesi olarak kavradım. Ve kendim ona bir de dominant uydurdum: Do, Fa, Si bemol ve Mi bemol. Buna uygun olarak da birkaç parça yazdım. Hem Re hem de Fa diyezden...” (Yıldız, 2002: 11- 12).

MO' nda yaptığı beste çalışmalarında dörtlü armonileri gören oda müziği öğretmeni Orhan Barlas, Muammer Sun' u Kemal İlerici ile tanıştırmıştır. Kemal İlerici' nin sistemini gören Sun, çok sevinmiştir. Çünkü; o, beste yaparken bilinçsizce kullandığı sistemin, İlerici' de sistematize edilmiş halini görmüştür. Tanışmalarından sonra Kemal İlerici ile çalışmaya başlamış, sıkı ve sıcak dostlukları İlerici' nin ölümüne kadar sürmüştür.

Bu dönemler içinde Kemal İlerici' den özel olarak “Türk Musikisi Makamlar Sistemi ve Armonisi” dersi almıştır (Sun, 1981: 47).

Sun, beste çalışmalarını sürdürürken içine inanılmaz bir konservatuarda okuma isteği gelmiştir. Mahmut Ragıp Gazimihal' in aracılığıyla Ahmet Adnan Saygun' un yanına gitmiş, yapıtları Saygun tarafından beğenilmiş ve okula kabul kararı alınmıştır. Fakat ortada büyük bir sorun vardır. O da; Sun' un askeri okuldan nasıl ayrılacağıdır. Çünkü okuldan ayrılabilmesi için o zamanın parasıyla 1350 TL. tazminat ödemesi gerekmektedir.

İçindeki konservatuar tutkusu, her şeyi göze alıp okuldan kaçmasına neden olmuştur. Okuldan kaçışından sonra tazminat istenmemiş ve devamsızdır kararıyla kaydı silinmiştir.

Sun, konservatuara giriş sınavını şu sözlerle anlatmıştır;

"...1953' te Ankara Konservatuarına başvurduğum. Sınava aldılar. Ahmet Adnan Saygun, M. Fenmen ve Necil Kazım Akses bana sınavda solfej okuttular, piyanoda sesler sordular ve deşifre yaptırıldılar. Sonra beni kompozisyon bölümüne bir sınıf atlatarak aldılar. İlhan Baran, Cengiz Tanç ve ben aynı sınıfta Saygun' un öğrencileriydik. Onunla solfej, armoni, kontrpuan, füğ, orkestrasyon ve model müzik çalıştık. İleride de, girişte olduğu gibi, bir sınıf atlayarak 9 yıllık konservatuar eğitimini 7 yılda tamamladım" (Yıldız, 2002: 10).

1953' de Ankara Devlet Konservatuarı kompozisyon bölümünde Adnan Saygun' un öğrencisi olmuştur. Konservatuarda Muzaffer Sarısözen ile halk müziği, Ruşen Kam ile klasik Türk müziği, Mithat Fenmen ile piyano, H. Ferit Alnar ile koro ve orkestra şefliği çalışmıştır. 1960 yılında Kompozisyon Bölümü' nün İleri Yüksek Dönemi'ni (6 yıl yüksek öğrenim) "Pekiye" derece ile bitirmiş; aynı yıl ADK' na öğretim üyesi olarak atanmıştır.

1955 yılında konservatuarda okurken, ilk eşi olan Meliha Hanım ile evlenmiş ve dört çocuk sahibi olmuştur. Büyük kızı Müride (ADK Bale bölümü başkanı), Ayhan ve Ayşe (İstanbul Devlet Balesi' nde balerin), oğlu İlateriş (İDK kompozisyon Bölümü' nde öğretim üyesi) tir.

Sun' un konservatuar yılları beste çalışmaları yönünden oldukça verimli geçmiştir. İleriki yıllarda ödüle layık görülen "Yurt Renkleri Birinci Defter" i

konservatuara girdiği yıl yani 1953 yılında yazmıştır. 1956 yılında ise “Yurt Renkleri İkinci Defter” i, daha sonra ise “Yurt Renkleri Üçüncü Defter” i yazmıştır. Üçüncü Defteri 1976- 77 yıllarında İzmir Devlet Konservatuarı basmıştır. Yine öğrencilik dönemine denk gelen 1955’ te Keman- Piyano parçasını, 1959’ da Yaylı Çalgılar için Demet’ i bestelemiştir (Özduman, 1995: 9).

Kültür ve sanat sorunlarımıza genel açıdan bakan, kültür ve sanat sorunlarımızın çağdaş ve ulusal bir anlayışla, bilimsel bir tutumla ele alınmasında, planlanmasında ve çözümlenmesinde ilgililere yardımcı olmak amacıyla bir grup arkadaşıyla öneri yazısı hazırlamıştır.

Yazıdaki öneriler ilk olarak Devlet Planlama Teşkilatı’ nın çıkardığı Planlama Dergisi’ nin 1963 kış sayısındaki Andıç’ ta, daha sonra MEB’ nin 1964 Ağustos’ unda İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi’ nde topladığı Müzik ve Sahne Sanatları I. Danışma Kongresinde öne sürülmüş, yurdumuzun tanınmış kültür sanat adamlarından 80 kadarının katıldığı bu kongre tarafından onaylanmış ve MEB’ nin görüşü durumuna gelmiştir. Daha sonra TÖS’ ün düzenlediği Devrimci Eğitim Şurası’ nda öne sürülmüş, tartışılmış ve Temel Görüş, Amaç ve Hedefler onaylanmıştır. Bu aşama, Sun’ un Türkiye’ nin Müzik Sorunları üzerine düşüncelerini pekiştirmiştir.

1966’ da TRT’ nin açtığı “Çağdaş Türk Müziği Orkestra Eseri Yarışması” nda Yurt Renkleri başlıklı süitiyle ödül kazanmıştır. 1967’ de TRT adına, 1969’ da TRT ve ODTÜ Keban Projesi kapsamında iki folklor araştırması düzenlemiş ve bunlara araştırmacı, derlemeci olarak katılmıştır. 1967- 1970 yılları arasında GEE Müzik Bölümü’ nde ve Ankara Radyosu’ nda öğretmenlik yapmıştır.

Yedek Subaylığını yaptıktan sonra 1967’ de MEB “Kültür Müsteşarlığı Müşavirliği” ne getirildi. 1969’ dan başlayarak Siyasal Bilgiler Fakültesi Basın Yayın Yüksek Okulu’ nda sekiz yıl müzik dersi vermiştir.

1968 yılında “İlkokul Müzik Programı” nın çağdaş bir yaklaşımla yeniden yazılarak kabul edilmesini ve “Çocuk ve Gençlik Koroları Talimatı” nı hazırlayarak Türkiye’ de 166 çocuk ve gençlik korosu kurulmasını sağlamıştır.

Çocuk ve Gençlik Koroları’ nın kuruluşunda Sun’ a destek olup bu konuya emeği geçen kişiler, başta o dönemin MEB Kültür Müsteşarı Hüsnü Ciritli daha sonra Erdoğan Okyay, Saip Egüz, Fehamettin Özgüç, Nurhan Cangal, Rıdvan Süer dir (Sun, 1969: 227).

Yine; 1968’ de, Piyano- Yaylı Çalgılar- Üfleme Çalgılar ve Blok Flüt- Mandolin- Gitar gibi çalgıların yapım ve onarım işlerini gerçekleştirmek üzere, Türkiye’ deki bütün uzmanları bir araya toplayarak “Türkiye Çalgı Yapımevi” kurulması konusunda rapor hazırlamış, MEB Kültür Müsteşarlığı’ na sunmuştur.

1969’ da müzik ve sahne sanatları kurumlarının temsilcisi olarak TRT Yönetim Kurulu Üyeliğine seçilmiştir. 1972 yılına dek sürdürdüğü bu görev sırasında önemli uygulamalar yapmıştır. Çağdaş Türk Müziği koro yapıtlarının seslendirilmesi ve halka daha çok sunulması amacıyla “TRT Ankara Radyosu Çoksesli Korosu” nun; TRT müzik yayınları konusunda araştırma, planlama, yayın, yönetim ve düzenleme işlerinin bilimsel bir anlayışla yürütülmesi amacıyla “TRT Merkez Müzik Dairesi” nin; çağdaş Türk kültür, bilim, düşünce ve sanat gelişmesini hızlandırmak, bu alanlardaki birikimin nitelikli ürünlerini geniş halk kitlelerine sürekli ve etkin biçimde ulaştırmak amacıyla “TRT Kültür, Sanat, Bilim Ödülleri Sistemi” nin kurulmasına önyak olmuştur. (TRT Kültür, Sanat, Bilim Ödülleri Sistemini Murat Katoğlu ile hazırlamıştır).

ADK’ ndaki görevinde iken; 1973 yılında, öğretim üyelerinin maddi durumlarını iyileştirmeyi, sanatsal etkinliklerini artırmayı amaçlayan “Devlet Konservatuarları Sanatkarları Yönetmeliği” ni hazırlamıştır. 1974 yılında, konservatuar eğitimini çağdaş- ulusal- özgün- yaratıcı bir gelişme yoluna sokmayı amaçlayan “Devlet Konservatuarları Kuruluş, Örgütlenme ve İşleyiş Yönetmeliği” ni hazırlayıp bakanlıkça kabul edilmesini sağlamıştır. 1975 yılında da, Türkiye nota

basımevi ve çalgı yapımevi kurulması için uzman yetiştirilmesi amacına yönelik konservatuarda “Nota Yazım Bölümü” ile “Çalgı Yapım Bölümleri” nin açılmasına yönelik programları hazırlamış ve ilgililerin de benimsemesiyle bunların gerçekleşip uygulanmasını sağlamıştır (Sun, 1989: 126- 127).

1974’ te ADK’ nda müdürlük yapmış, 1975- 1980 yılları arasında İzmir Devlet Konservatuarına kompozisyon öğretmeni olarak görevlendirilmiş, 1978 yılında bu göreve ek olarak yeniden yönetmelik çalışmalarına yönelmiştir.

1978 yılında “Devlet Konservatuarları Kuruluş İşleyiş Yönetmeliği” ni gözden geçirmiş; ayrıca “Devlet Konservatuarları Eğitim ve Sınav Yönetmeliği” ni yazmıştır. Her iki yönetmeliğin içerdiği ilerici maddeler, konservatuarların ilgilileri arasında tartışmalara yol açmıştır. Dönemin hükümetleri de bu yönetmelikleri yürürlüğe koymaya yanaşmamıştır.

1979’ da Kültür Bakanlığı’ nca Antalya Devlet Konservatuarı’ nı kurmakla görevlendirilmiştir. Çağdaş ve özgün bir eğitim anlayışına dayanan “Eğitim- Öğretim Raporu” ile bina- araç- gereç konularında olanakları birleştirip değerlendirmeyi amaçlayan “Mekan ve Olanaklar Raporu” hazırlayıp bakanlığa sunmuştur. Ankara Konservatuarı Projesi ile Yönetmelikler Projesi, Kasım 1979’ da iktidarın değişmesi nedeniyle uygulanamamıştır.

Sun, 1980’ de İDK kompozisyon öğretmenliğine atanmıştır. 1982’ de kendi isteği ile bu kuruluştan emekli olmuştur. 1986 yılında İzmir’ de tanıştığı ikinci eşiyle evlenen Sun, 1987 yılında yeniden mesleğe dönerek Ankara HÜ Devlet Konservatuarı’ nda kompozisyon öğretmenliğine devam etmiştir. 1988’ de “Doçent” 1993’ te de “Profesör” olmuştur. 1993- 1999 yılları arasında Kompozisyon bölüm başkanlığı yapmıştır.

15 Ekim 1999’ da HÜ Devlet Konservatuarı’ ndan emekli olup, 2001’ e kadar ek ders ücretiyle kompozisyon dersleri vermiştir. Devlet Konservatuarlarında görevli olduğu 41 yıllık süre içinde, Koro, Solfej, Armoni, Kontrapunkt, Füg,

Enstrümantasyon, Orkestrasyon, Modal Müzik, Çağdaş Türk Müziği Repertuarı ve Kompozisyon dersleri vermiştir.

Konservatuvar görevlerine ek olarak Basın Yayın Yüksek Okulu' nda "Genel Müzik Eğitimi" (8 yıl); TRT sanatçılarına 1966- 1969 yılları arasında "Bona- Solfej- Müzik Eğitimi"; GEE Müzik Bölümü' nde 1967- 1970' de Solfej- Teori konularında ve aynı kurumda 1989- 1992' de Yüksek Lisans düzeyinde "Eğitim Müziği Besteciliği" dersi vermiştir.

Konservatuardan emekli olduktan sonra, 3 Eylül 2004' de Sun Yayınevini kurmuştur. Müzikle ilgili yayınlara yönelik bu yayınevi ile öncelikle eğitim müziği kitapları ve notaları yayınlamayı, sırası geldikçe de piyano eserleri, koro eserleri, oda müziği ve orkestra eserleri yayınlamayı tasarlamaktadır. Sun yayınevinde 1 yıllık kısa bir süre içinde eğitim müziğinde öğretmen ve öğrenciler için yararlı olacak Muammer Sun' un 7 kitabı birçok yeniliklerle geliştirilerek yeniden yayınlamıştır. Bunlar;

1. Solfej 1
2. Solfej 2 (İlk basım)
3. Tonal Diziler ve Kadanslar
4. Türk Müziği Makam Dizileri
5. Kır Çiçekleri
6. Seksen Yılın En Güzel Okul Şarkıları (Genişletilmiş yeni basım)
7. Koro Dağarcığı (Genişletilmiş yeni basım)
8. Çocuklar ve Gençler için Şarkı Demeti (2 cilt)

Sun, 2005- 2006 yayın döneminde, yayın sayısını 20' ye çıkarmayı planlamıştır. Yayınevi işlerinin yanı sıra müzik bestelemeyi ve kitap yazmayı sürdüren Sun, şu an Borusan Filarmoni Orkestrası tarafından ısmarlanan bir eser üzerinde yoğun olarak çalışmaktadır (Kendisi ile yaptığım yazışma, 22.11.2005).

4. 2. Muammer Sun' un bestecilik stilini oluşturan temel özellikleri

Besteci, eğitimci, kültür politikası kuramcısı ve uygulayıcısı Muammer Sun, MO sınavını kazanarak (1946) müzik yaşamına başlamıştır. 60 yıla yaklaşan müzik yaşamında eğitim müziği için yazdığı parçaların yanı sıra bestelediği televizyon ve film müzikleri ile geniş kitlelere ulaşarak halkla bütünleşen bir portre çizmiştir.

Batı tekniği, medeni seviyeye ulaşmış her toplum için birdir. Ancak bunu her toplum, kendi yapısı ve düşünce dünyası ile, milli heyecanı ve kültürü ile yoğurarak, kendi öz kişiliğini ortaya koyar. Milli musiki de böylece, kendi tarih gerçeklerinden, geleneklerinden ve sanatından, kültüründen aldığı ilham, güç ve ruhla beslenmiş olur (Ataman, 1991: 89).

Sun, eğitim müziğine en çok önem veren ve bestelediği eserleri en çok benimsenen bestecilerimizin başında gelir. Bestecinin eserleri, THM den ve KTM' nden kaynaklanan, evrensel verilerden yararlanan, çağdaş bir Türk müziği yaratma amacına yöneliktir.

O' na göre; Türkiye' de bir kompozisyon öğrencisi, bir kompozitör, evrensel müziği tarihsel gelişimi içinde, kuramlarıyla, yapıtlarıyla, analitik olarak çok iyi bilmelidir. Bununla birlikte, kendi toplumunun geleneksel müziklerini de (THM, KTM) ayrıntılı olarak bilmelidir (Say, 1992: 1143).

Bestelerini, Kemal İlerici' nin dörtlü sistemine göre yapan Sun, kendi müziğimizle çağdaşlaşma yolunda ilerleyebileceğimiz düşüncesiyle bu yoldan hiç sapmamıştır.

“...Türk Müziğinde, kullanılacak armoni sistemi sorunu vardır. Çünkü batı müziği armonisi Türk müziğinde kullanıldığında Türk Müziğinin dokusunu bozuyor. Türk Müziği ezgisel bir müziktir ve Türk müziğine en uygun sistem dörtlü sistemdir. Ezgiyi ikinci planda tutarsanız Türk müziğinin ezgi zenginliği yok olur. Muammer Sun dörtlü sisteme çok sadıktır. Marşlar ve bazı okul şarkıları dışında bestelerini dörtlü sistemde yazmaktadır” (Necdet Levent ile görüşme, 30.09.2005).

“Muammer Sun’ un en çok üzerinde durduğu düşünce; Türk Müziğine özgü bir armoni sisteminin bulunmasıdır. O’ na göre bu sistem, Kemal İlerici sistemidir” (Kütahyalı ile görüşme, 28.10.2005).

Kemal İlerici’ nin ortaya koyduğu ve adına “Dörtlü Sistem” dediği bu sistem, ülkemizde çoksesli müzik alanında ulusal bir yöntemin oluşmasına yönelik önemli ve etkin bir çalışmadır. İlerici’ nin, Türk müziğinin geleneksel öğelerinden geliştirdiği “Dörtlü Sistem”, Batı müziğinde kullanılan “Üçlü Sistem” e bir alternatif görünümündedir (Say, 1992: 650).

Kemal İlerici, Muammer Sun’ dan başka İ. Usmanbaş, H. Şimşek ve daha birçok kişiyle çalışmıştır. Sun aracılığı ile C. Tanç ve İ. Baran da İlerici ile çalışmıştır.

“Muammer Sun, 4’ lü sistemi çok güzel kullanıyor. Bence Kemal İlerici’ den de güzel kullanıyor. Mesela Kemal İlerici bu sistemi sistematize ettiği halde onun bestelerinde Türk müziğine tamamen uyan sistemin 4’ lü sistem olduğuna tam ikna olmuyorsunuz. Fakat, Muammer Sun’ un bestelerine baktığımızda buna inanıyorsunuz. Şunu açıkça belirtirim ki; Muammer Sun, 4’ lü sistemi en iyi kullanan bestecidir” (Kütahyalı ile görüşme, 28.10.2005).

Bestecinin seçtiği dinleyici kitlesi, öncelikle Türkiye insanıdır. Amacı, Türk insanına seslenmek; onun, içinde kendini bulacağı, severek dinleyeceği, kolaylıkla anlayabileceği, günlük yaşama katabileceği, nitelikli müzikler üretmektir.

Sun (1969: 110- 111); Türkiye’ nin Kültür- Müzik- Tiyatro Sorunları adlı kitabında Türk bestecileri konusunda şunları söylemektedir;

“Düzen daha iyi işlemiş olsaydı, bestecilik konusunda daha iyi gelişmeler olabilirdi. Bestecilerimizden Türk müziğinden yararlananlar da var, oniki ton dizisiyle yazanlar da, elektronik müzik üzerinde çalışanlar da var. Her besteci seçtiği yola inanır. Bunda hem özgürdür, hem de buna hakkı vardır...Besteci olsun, yorumcu olsun, her sanatçı bağlı bulunduğu toprağa ve birlikte yaşadığı insanlara sanatıyla ödeyeceği insanlık borçlarının olduğunu unutmamalıdır. Ben ulusal müzik yolunu seçtim, borcumu bu yolla ödemeye çalışıyorum. Bu yoldaki tutumum, benden önce bu yolu denemiş olanların tutumundan şüphesiz ki ayrı olacaktır. Ne kimsenin yolundan gitmek istiyorum, ne de kimsenin benim yolumdan gitmesini. Herkes kendi sözünü söylemelidir.”

Besteci, bu düşünceden yola çıkarak, çağdaşlaşma yolunda ilerlemenin, Türk bestecilerinin kendi öz müziğimize verdiği önemle mümkün olacağını savunmaktadır. Bu görevin, öncelikle ilk kuşak bestecilerine ait olduğunu düşünen Sun, o öğretmenlerin arasında Adnan Saygun' un bu konudaki çalışmalarına çok önem verdiğini de vurgulamaktadır. Adnan Saygun' un Türkiye' nin müzik sorunlarını düşünen bir kişi olduğunu söylemektedir. Adnan Saygun' un “Halkevlerinde Musiki” adlı kitabında kısaca şöyle bir söz vardır:

“Milli besteciler halk müziğinden yararlanıp besteler yapsınlar. Bunlar bütün Türkiye' ye yayılsın, bandolar çalsın, orkestralar çalsın, şarkılar da bunları söylesinler, ta ki besteciler ve halk arasındaki aşılmaz duvar aşılınsın” (Yıldız, 2002: 7)

Sun ve Saygun' un aynı noktada birleştiği düşünce ile Türk halkının ruhuna inilip öykünmeci olmaktan kurtulabilinir. Bir ülke, ne derece diğer ülkelerin kültürünün etkisiyle yaşarsa o derece yozlaşıp özünü kaybeder. Bunun için müzik konusunda bestecilerden sonra en önemli görev, bu eserleri seslendirecek sanatçılara ve bu eserleri dinleyecek topluma düşmektedir.

Toplumun seviyesine inilip öz müziğimizle yaratılan eserlerin dinletilip bu kültürün aşılması için en önde gelen kurum okullardır. Bu nedenle, yazılan okul müzikleri ve bunların uygulanabilirliği çok önemlidir. Öykünme eserlerle işlenen müzik derslerinin çağdaşlaşma yolunda ilerlemede hiçbir fayda sağlamayacağı unutulmamalıdır.

Müzik öğretim ve eğitiminin önemli bir amacı, çocukta müziğe karşı ilgi ve sevgi yaratmak, ona iyi bir müzik zevki ve anlayışı vermek, onda müzik dinlemek, müzik yapma gereksinimini hissettirmek, estetik, sosyal ve ulusal duygularını eğitmektir. Okul şarkıları, bu amaca ulaşmamızdaki en etkili araçtır.

Okul şarkısı bestelerken ve seçerken şarkının;

1. Form ve müzikalite yönünden hatasız,
2. Prozodi yönünden yanlışsız,

3. Söz ile müziği arasında anlatım kaynaşması olan,
4. Çocuk zevk, anlayış ve psikolojisine uygun,
5. Çocuğun ses sınırını zorlamayan

Sözleri yönünden insan, yaşam ve doğa sevgisi gibi insancıl duyguları aşıl原因 nitelikleri kapsamamasına dikkat etmek gerekmektedir (Günsel, 1983: 34).

Sun' un okul müziği bestelerine baktığımızda müzik öğretim ve eğitiminin amacını karşılayacak bütün unsurları görmemiz mümkündür. Çünkü; çağdaş temellere dayalı bir müzik eğitimi ve evrensel duygular Sun' un bestelerinin ayrılmaz parçalarıdır.

AĞAÇ TÜRKÜSÜ

Muammer SUN

$\bullet = 100$

Dağ - lar taş - lar a - ğaç o - la - cak
Yaz ge - le - cek Kış ge - le - cek
Ül - ke - miz cen - net ka - la - cak
Kaz - ma - lar e - li - miz de çu - kur a - ça - lım
Kü - rek - ler e - li - miz - de top - rak a - ta - lım
Yaz de - me - den kış de - me - den a - ğaç di - ke - lim hey lim

Toplumu oluşturan bireylerin sürekli kendini geliştirmesi gerekmektedir. Kendini geliştiren bireylerden oluşan bir toplum hem sağlam temellere oturtulmuş olur hem de çağdaş, yenilikçi bir yapıya sahip olur.

“...İnsan hep eksiktir, insanoğlu olma yolunda kendini sürekli geliştirir. Kendini geliştirmenin en önemli dalı felsefe ve güzel sanatlardır”
(Sun ile görüşme, 29.07.2005).

Sun, felsefeye çok önem vermektedir. Aristo, Eflatun, Sokrates vb. felsefecilerin düşünceleriyle günümüz arasında köprü oluşturabilecek yapıtları inceleyerek ve özümseyerek eserlerini bu düşünce tarzında yazmaktadır.

Eğitsel müzik sorunumuz konusundaki Temel Görüş: “Çağdaş bir anlayışla Türk Okul Müziği eserlerinin yaratılması ve eğitsel müzik öğretimine temel alınmasıdır; Türk Okul Müziği temel olmak üzere eski müziklerimizin ve evrensel değerdeki müziklerin seçkin örneklerine de eğitsel müzik öğretiminde önemleri oranında yer verilmesidir” (Sun, 1969: 208).

Sun, müzik eğitime yönelik çalışmalarının yanı sıra, besteci yönüyle çok sayıda orkestra, şan ve orkestra, koro, bando, film ve sahne müzikleri bestelemiştir. Bestecinin amacı, kişisel stili olan Kemal İlerici’ nin Türk müziği makamları armoni sistemi ile makamlarımızdan kaynaklanan geleneksel müziğimiz ile batı müziği öğelerini birleştirerek onlardan bir senteze ulaşmak değil, gelenekten kaynaklanan yeni bir Türk müziği yaratma yönelimidir.

“...1988’ den sonra, Ecevit’ in Türk- Yunan şiiri vardı “Mavi Büyü” onu besteledim. Yeni çalışma projelerimin içinde Borusan’ ın ısmarladığı bir eser var. Fakat, gözümün rahatsızlığı nedeniyle henüz çalışmaya başlamadım. Şu anda Şarkı Demeti üzerinde çalışıyorum. Bu zamana kadar yazdığım okul müziği parçalarını bu kitapta topluyorum...” (Sun ile görüşme, 29.07.2005).

Sun için itinalı bir çalışma ön koşuldur. Bestelerini büyük bir hassasiyetle yazmaktadır. Bir kez yazdığı besteyi kolay kolay değiştirmemektedir. Çünkü, bestelerinin temelini çok sağlam atmaktadır.

“...Sun, Ahmet Adnan Saygun’ un öğrencisidir. Saygun’ da orkestralama açısından tıpkı bir ressam gibi davranır. Yani, orkestrayı sanki sesli bir resim gibi kullanır. Hocasının yapıtlarından da etkilenmiş olmalıdır...” (Kütahyalı ile görüşme, 28.10.2005).

“Kendime en yakın bulduğum besteciler, Bach, Beethoven, Chopin, Ravel, Stravinski. Bunlardan zihniyet farklılıklarını alıyorum. Bu bestecilerin müzikleri birbirinden farklı olduğu için bu bestecilerin düşünceleri beni zenginleştiriyor. Türk bestecilerinden de, A. Adnan Saygun, Ferit Tüzün, Necil Kazım Akses’ tir...” (Sun ile görüşme, 29.07.2005).

Besteci, bestelerini yaparken modal anlayışa bağlı, divan müziğimizin, halk müziğimizin ve evrensel müziğimizin verilerinden yararlanarak ulusal müziğimizin yaratılışına bu yoldan katkıda bulunmak isteyen bir tutum sergilemektedir (Sun, 1969: 240).

“Bir ulusun bestecisi istese de istemese de kendi müziği ile içli dışlıdır. İstemese bile bir ölçüde kendi ulusal müziğinin folklorik malzemesini ve onlara ilişkin temaları yansıtır. Ama bunun dozu kimisinde %5 tir, kimisinde %95 tir. Bu ister istemez bizim bestecilerimizde de vardır. Türk beşlerinden başlayarak günümüze kadar ki 1. kuşak, 2. kuşak, 3. kuşak ve genç kuşak bestecileri az yada çok halk müziği temalarına yer veriyor. Ama dediğim gibi bazı besteciler, özellikle de Muammer Sun halk müziği temalarını en çok kullanan bestecilerimizdendir” (Say ile görüşme, 17.10.2005).

“...Sun, 1975- 1980 yılları arasında DEÜ Devlet Konservatuarında bestecilik öğretmenliği yaptığı ilk 2 yıl içinde Walter Piston’ un orkestralama kitabını inceledi. Bence; bu kitabı inceledikten sonra bestelerindeki tını değişti, çok daha inandırıcı ve ilgi çekici olmaya başladı. O sıralarda bir opera sanatçısı kendisine 10 halk türküsü ısmarladı. Sun, bu türkülerin 6 tanesini çoksesli besteledi. Bunlar, Hikmet Şimşek’ in yönetiminde Remziye Alter Tanrıkulu tarafından seslendirildi ve plağa dolduruldu. Örneğin, o türkülerini dinlediğimizde daha önce yaptığı Nasrettin Hoca, Yurt Renkleri vs. eserlerinden daha farklı daha zengin bir orkestrasyon kullandığı görülür...” (Kütahyalı ile görüşme, 28.10.2005).

Say, Sun’ un bestecilik stili hakkında şunları söylemiştir:

“Özgür olmayan bir besteci olmaz. Özgür olmayan yaratıcı olmaz. Sun, Adnan Saygun’ un öğrencisi olduğundan ister istemez folklorizmden yararlanmışır. Sun’ un en önemli ilk eseri piyano için Yurt Renkleri dir. Yurt Renklerinde adı üzerinde tam bir halk ezgilerinin etkisi vardır ve bu görülür. Dolayısıyla bestecilik stili folklorizme yakındır. Ve bu yüzdende kendi kuşağının en önde gelen bestecileri arasına girmiştir” (Say ile görüşme, 17.10.2005).

“...Türk Müziğinde kullanılacak armoni sistemi sorunu vardır. Çünkü batı müziği armonisi Türk müziğinde kullanıldığında Türk Müziğinin dokusunu bozmaktadır. Türk Müziği ezgisel bir müziktir. Ezgiyi ikinci planda tutarsanız Türk müziğinin ezgi zenginliği yok olur. Türk müziğine en uygun sistem dörtlü sistemdir. M. Sun’ un dörtlü sisteme çok sadık olduğu söylenilebilir. Bazen ben bestelerimde tonal armonide kullanıyorum ama Sun bu konuda hiçbir zaman taviz vermeyen bir bestecidir” (Levent ile görüşme, 30.10.2005).

“...Delioğlanda, Kurtuluş müziğinde, Cumhuriyet Müziğinde bazı durumlarda beşli akorlarını Türk müziğine özgü bir yaklaşımla yani armoni fonksiyonlarını değiştirerek Türk müziğine uydurarak kullandığını görüyoruz. Sun, sadece 4’ lü akorlardan oluşan bir ezginin monotonluğundan bu sayede kurtulmuş oluyor. Zaman zaman 5’ li akorları da kullanıyor. Ama bu 5’ li akorları klasik armonide öğretilen sıra ile kullanmıyor. Debussy’ nin yaptığı gibi akorları özgür bir şekilde arka arkaya getirerek kullanıyor. Kendine özgü bir stil ile bestelerini yazmaktadır” (Kütahyalı ile görüşme, 28.10.2005).

Muammer Sun, eserleriyle katıldığı 6 yarışmada ödüller almış, ayrıca belirli devlet kuruluşları, kurumlar, dernek, vakıf ve kişiler tarafından ısmarlanan 26 eser bestelemiştir. Muammer Sun’ un ödülleri şunlardır:

1. “Yurt Renkleri” TRT’ nin Orkestra Eserleri Yarışması (1966)
2. “Biz Atatürk Gençleriyiz” Sevda Cenap And Müzik Vakfı’ nın Gençlik Şarkıları Yarışması (1985) Birincilik ödülü
3. ENKA Kültür- Sanat Vakfı’ nın Gençlik Şarkısı Yarışması’ nda “19 Mayıs Türküsü” adlı eseri ile Üçüncülük, “Müzik Bizimle” adlı eseri ile de Mansiyon ödülü kazanmıştır (1985)
4. “23 Nisan, Milli Egemenlik Şarkısı” TBMM’ nin yarışması (1985) Birincilik ödülü
5. “Milli Egemenlik ve Barış Şarkısı” TBMM’ nin yarışması (1985) Üçüncülük ödülü (Birincilik ve İkincilik ödülü hiçbir esere verilmemiştir)
6. ENKA Kültür ve Sanat Vakfı’ nın Çocuk Şarkıları Yarışması’ nda “Minicik Bir Tavşan” adlı eseri ile Üçüncülük, “Gel Arkadaş Olalım” ve “Annem” adlı eserleriyle de iki mansiyon kazanmıştır (1988).

Sun, aldığı ödüller konusunda şunları söylemiştir:

“Ben işimi iyi yaptığımı düşünüyorum. Bu nedenle ödül kaygım yok. Benim için ödülün ziyade ortaya çıkan eser ve topluma yararı önemlidir” (Sun ile görüşme, 29.07.2005).

Muammer Sun’ un önemli eserlerinden ve son dönemde yazdığı eserlerinden birkaçı şunlardır:

Yurt Renkleri (Piyano için Süit):

Orkestra partisiyonu yani “Yurt Renkleri Orkestra Süiti” adlı eser, TRT’ nin açtığı “Orkestra Süiti Yarışması” için hazırlanmıştır, Mart 1966’ da tamamlanarak yarışmaya yollanmıştır. Yurt Renkleri, bu yarışmayı kazanan üç eserden biri olmuştur. Kazanan diğer iki eserle birlikte ilk kez 11 Kasım 1967’ de “Türk Bestecileri Şenliği” nde seslendirilmiştir.

Orkestra düzenlemesiyle ödüle layık görülen “Yurt Renkleri Birinci Defter” i konservatuara girdiği yıl yani 1953 yılında yazmıştır. 1956 yılında ise “Yurt Renkleri İkinci Defter” i, 1959- 1977 yılları arasında “Yurt Renkleri Üçüncü Defter” i ve 1975- 1992 yılları arasında “Yurt Renkleri Dördüncü Defter” i yazmıştır. Bestecinin bu eseri, dört kitap halinde bir araya getirdiği kısa ve ilginç parçalardan oluşmaktadır.

1. Defter: Uzun Hava- Kırık Hava

Dinleti

Ağıt- Yakarı

Horonomsu- Gezinti, Oyun

2. Defter: Piyano için 3 parça

3. Defter: Piyano için 9 parça

4. Defter: Zeybek

Hicaz

Rast

Romantik Vals

Karcığar

Hüseyini

Çerkes Kızı

Garip

Arpazlı Zeybeği

Hüzün

Hiçbir parçada batı müziğinde kullanılan diziler ve armoniler kullanılmamıştır. Bütün parçalar, Türk müziği makam dizilerinde ve Kemal İlerici'nin sistemleştirdiği dörtlü armoni anlayışı içinde bestelenmiştir.

Yapısı, Türk Halk Müziğinden esinlenerek, bestecinin özgün yaratmaları olan temalar üzerine kurulmuştur (Birkan, 2000: 423).

Türk insanının müziksel duyarlılığı, bütün parçaların ruhunu oluşturur. Bu açıdan bakıldığında, Yurt Renkleri için, Türk- Batı müziği sentezi denilemez. Sun'un genel olarak tüm eserlerindeki amacı, Türk müziği ile batı müziği öğelerini birleştirip onlardan bir senteze ulaşmak değil, gelenekten kaynaklanan yeni bir Türk müziği yaratmaktır.

Besteci bu eserinde, belirtilen amaç doğrultusunda doğu- batı sentezi yapmamış, armonisi ve melodisi ile gelenekten yararlanan tamamen özgün bir Türk çoksesli müziği ortaya koymuştur.

Birinci defterde, diziler ve dörtlü armoni sistemi, yalın bir anlayışla kullanılmıştır. Bu parçaların her birinin ezgisi, armonisi, formu, kompozisyon anlayışı besteciye özgüdür. Yalınlığı, doğallığı ile "çoksesli halk havaları" denilecek bir yapıya sahiptir.

İkinci defter, Türk müziği dizilerinin ve dörtlü armoninin daha gelişkin ve karmaşık bir anlayışla kullanılmasına bir örnek olabilir. İlk ve son parçalarda, diziler ve aksak tartımlar stilize edilmiştir. Müzik, birinci defterdekinden daha yoğun ve modern bir anlayışla bestelenmiştir. Bu parçalarda coşku ve başkaldırı egemendir.

Üçüncü defter, çalma güçlüğü açısından birinci ve ikinci defterden daha kolay görünümündedir. Bazı parçalar, makam dizileri ve tartımlar açısından küçük sürprizler içerirler. Diğer defterlerdeki gibi Türk müziği duyarlılığı ve dörtlü armoni bu defterdeki parçalarda da egemendir.

Dördüncü defter, batı müziğine dayalı beste yapma anlayışına bir çeşit karşı çıkmayı yansıtır. Bu nedenle bazı parçalara bestelendiği Türk müziği makam dizisinin adı verilmiştir: Hicaz, Rast... (Sun, 2003: 15).

Bu eser, halk müziğimizin bilinen ezgilerinden yapılmış bir demet değil; bir ozanın yaktığı türkü gibi, bir halk sanatçısının yarattığı oyun havası gibi, bir bestecinin bestelediği halk müziğidir. Bütün olarak düşünüldüğünde halk müziği demetidir (Sun, 1969: 239).

Dalkılıç' a göre; Sun' un gençlik yıllarından günümüze kadar gelen bu küçük parçalarında Scarlatti veya Mozart gibi çok sade bir anlatımı vardır (Küçük, 2003:12).

Hande Dalkılıç, Sun' un dört defterden oluşan Yurt Renkleri adlı eserini CD olarak hazırlamıştır. Türk bestecilerin eserlerine gerekli önemin verilmediği şu günlerde Dalkılıç' ın bu CD kaydı Türk bestecilerimizin özellikle Muammer Sun' un müziğinin halk arasında tanınır duruma gelmesi açısından önemlidir.

Ulusal Egemenlik Destanı (Koro ve Orkestra için müzik, Nisan 1987):

Ulusal Egemenlik Destanı, koro ve orkestra için Nisan 1987 yılında, TBMM' nin kuruluşunun 67. Yıldönümü' nü kutlama amacıyla düzenlenen "Ses ve Işık Gösterisi" nde kullanılmak üzere, TBMM Kültür- Sanat ve Yayın Kurulu tarafından sipariş edilmiştir. Eser, hem ayrıntıları önceden belirlenen bir metne göre bu gösteride kullanılmak üzere, hem de bu gösteriden ve metinden bağımsız olarak konserlerde seslendirilecek şekilde bestelenmiştir.

Eser, 23- 29 Nisan 1987 gecelerinde, TBMM' nin önündeki alanda düzenlenen "Ses ve Işık Gösterisi" sırasında, bir şenlik havasında halka sunulmuştur.

Ulusal Egemenlik Destanı iki bölümden oluşmaktadır:

1. Bölüm:

Umutsuzluk ve Direniş

Yılgınlık ve Sevinç

Ankara' dan Doğan Güneş

İyiliklerle Kötülükler Yan yana

Mustafa Kemal' in Seslenişi ve Halkın Toparlanması

Coşku ve Ulusal Egemenlik

Bu bölümde, 1918 Mondros Mütarekesi öncesinden, Büyük Millet Meclisi' nin kurulduğu 23 Nisan 1920' ye kadar geçen süredeki olaylar, birbirinden değişik müziklerin, kesintisiz olarak birbirine bağlandığı, kendine özgü havası ve formu olan bir bütün şeklinde yansıtılmaya çalışılmıştır.

2. Bölüm:

Füg

Bağımsızlık ve Ulusal Egemenlik

İnönü Savaşları

Sakarya Muharebesi

Büyük Taarruz ve Düşmanın Yenilgisi

Cumhuriyet' in Kuruluşu

Umutsuzluğun Umuda Dönüşü

Bu bölümde de ilk bölümde kullanılan müzik formu kullanılarak 23 Nisan 1920' de Büyük Millet Meclisi' nin kuruluşundan, 29 Ekim 1923' te Cumhuriyet' in ilan edilmesine kadar geçen süredeki olaylar yansıtılmaya çalışılmıştır.

Mavi Büyü (1999):

Bülent Ecevit' in Londra' da görevli iken, 1947 yılında yazdığı "Türk-Yunan Şiiri" üzerine bestelenmiştir. Eser, Bursa Büyük Şehir Belediyesi ile Bursa Kültür Sanat ve Turizm Vakfı' nca ısmarlanmış, yeni kurulan Bursa Bölge Senfoni Orkestrası' nın 23 Ekim 1999 günü verilen Türk- Yunan Dostluk Konseri' nde ilk kez, Hikmet Şimşek' in yönetiminde seslendirilmiştir (Birkan, 2000: 423).

Eseri ilk olarak, Bursa Devlet Bölge Senfoni Orkestrası eşliğinde soprano Hülya Sözen ile tenor Hakan Aysev başarıyla seslendirmiştir. Eser ikinci kez, Rengim Gökmen yönetiminde İDSO' nca seslendirilmiştir. Hiç söz- müzik uyumsuzluğu (prozodi) sorunu bulunmayan Muammer Sun' un bestesinin aslında birkaç fikir öncüsü vardır. Bursa Büyükşehir Belediye Başkanı Erdoğan Bilenser, Ecevit'in Türk-Yunan şiiri üzerine yapılacak bir bestenin Türk-Yunan Dostluk Konseri'ne çok yakışacağını, Hikmet Şimşek de, bunu en iyi Muammer Sun' un yapabileceğini düşünmüştür. Siparişin verilmesiyle, bestenin tüm solist ve orkestra partiyonlarıyla tamamlanması arasındaki süre sadece bir aydır.

Muammer Sun bestesinin adını, Ecevit'in “aramızda bir mavi büyü / bir sıcak deniz / kıyılarında birbirinden güzel / iki milletiz” dizelerinden etkilenecek “Mavi Büyü” koymuştur (Kahramankaptan, 1999).

Mavi Büyü, birbirine bağlı dört bölümden oluşmaktadır:

“Aramızda bir mavi büyü/ bir sıcak deniz” dizeleriyle başlayan birinci bölümde ilk tema, Tenor ve Soprano” nun, art arda söylediği şarkıyla sunulur. Birinci bölümün ikinci teması, Soprano ve Tenor tarafından beraber söylenen “Bizimle dirilecek bir gün/ Ege’ nin altın çağı” dizeleriyle başlar ve müzikal bir doruk noktasına ulaşır. Kısa bir bağlantı müziğiyle ikinci bölüme geçilir. Yaylı çalgılar eşliğinde klarnet solo ile açılan ikinci bölüm, kendi başına bir şarkı sayılabilir. Şarkı “Sıla derdine düşünce anlarsın/ Yunanlıyla kardeş olduğunu” sözleriyle başlar, sıla özlemine ve dostluk duygularını yansıtır. Bu bölümde, aynı bağlantı müziğiyle bir recitatif e ulaşılır. “Bir soyun kanı olmasın varsın/ Damarımızda akan” dizeleriyle

başlayan üçüncü bölüm doruğa ulaştığında, müzik birinci bölümüm ikinci temasına varır. Son bölümde değişikliklerle bu tema bizi “Bizimle dirilecek bir gün/ Ege’ nin altın çağı” sözleriyle eserin bitişine götürür. Eser, bu coşkulu çağrı havasıyla son bulur (İDSO konser programı, 1999). Mavi Büyü’ de, işlevcilik ve estetik aynı ölçüde duyumsanabilmektedir.

İzmir Rapsodisi (Senfonik Orkestra için Müzik, Ekim 2000):

Eser, İzmir’ in kuruluşunun 5000. Yılı etkinlikleri için İzmir Büyükşehir Belediyesi Başkanlığı tarafından ısmarlanmıştır.

Eserin, İzmir’ in ve Ege Bölgesi’ nin müzik duyarlılığından ve karakterinden esinlenen özgün bir eser olması istenmiş, bu dileğin, bestecinin kendine özgü yaratış uslubuna bir müdahale anlamı taşımayacağı özellikle belirtilmiştir.

İzmir Rapsodisi, baştan sona akıp giden kesintisiz bir müzik yapıtı olarak tasarlanmıştır. Eserde, İzmir’ in ve Ege Bölgesi’ nin müziklerinden seçilmiş eserler ve bestecinin özgün temaları, Rapsodi anlayışı içinde bir bütün oluşturmaktadır. Kısa ve canlı bir giriş müziğinden sonra, bestecinin “Kaval Çalan İyonyalı Çoban” diye adlandırdığı özgün bir tema, flüt ve bas klarnet tarafından duyurulur. Bu tema, daha sonra yaylı çalgılardan ve Anadolu’ dan derlenmiş bir kaval havası içinde trompet ve trombondan da duyulacaktır. Giriş müziğinin bağlaç işlevi üstlendiği geçişlerle müzik, başka temalara ve başka bölümlere bağlanarak sürerken, Yaylı çalgıların pizzicatarından “Gakgilli Oyun Havası”, korangle ve fagottan “Boğaz Havası” duyulur. İzmir’ in ünlü “Harmandalı” zeybek havası ve onu izleyen uzun hava tarzında bir özgün ezgiden sonra müzik, canlı temalarla sürer ve coşkulu bir hava içinde sona erer (İDSO konser programı, 2000).

Eser, Türk halk müziğinin makamsal ve tartımsal öğelerinden kaynaklanan, evrensel tekniklere dayalı, çağdaş Türk sanat müziği türünde, özgün ve tümüyle Türk müziği atmosferi taşıyan özellikler taşımaktadır. İzmir Rapsodisi’ nin dünya

prömiyeri 29 Ekim 2000 tarihinde İDSO ve İzmir Büyükşehir Belediye Başkanlığı İşbirliği ile İzmir’ de gerçekleşmiştir.

4. 3. Muammer Sun’ un eğitimci kimliğini oluşturan temel özellikleri

Müzik eğitimi, bireyin müzikle ilgili davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak belirli değişiklikler oluşturma sürecidir. Bu sürecin etkili olmasında en önemli görev okullara düşmektedir.

Okulda bireyin planlı ve programlı bir şekilde yetişmesi, zamanla planlı ve programlı bir toplum yaratılması anlamına gelir.

Ülkemizde okul, özellikle Atatürk Devrimlerinin gerçekleştirilmesinde çok etkili olmuştur. İlk yirmi beş yıl, “okul” ve bir süre “millet mektepleri” işbirliği ile çocukların ve yetişkinlerin paralel bir eğitimle aynı doğrultuda yetişmelerini sağlamış ve modern bir toplumun oluşmasına önderlik etmiştir (Varış, tarih bilinmiyor: 9- 12).

Planlı ve programlı bir toplumu uygar insanlar oluşturur. Okullar uygar insan yetiştirme kurumlarıdır. Uygar insan da her yönüyle tamamlanmış insandır. Müzik dersinin amacı, yetişmekte olan çocuk ve genci tamamlamak amacıyla kulağını, sesini, zevkini eğitmek ve ona genel bir müzik kültürü kazandırmaktır.

Sun’ un eğitimdeki öncelikli amacı, kendi ulusal duygularımızdan, zevklerimizden oluşan bir müzik kültürü oluşturulmasıdır. Bir toplumun kendi müzik kültürünün oluşması için öncelikle kendi müziğini özümsemesi gerekmektedir. Halk müziğinden esinlenilerek yazılan tek sesli parçalar, toplumun kendi müzik kültürünün oluşmasında basamak görevi görmektedir.

Muammer Sun, çocuklar ve gençler için yazdığı tek sesli parçaların yanı sıra çok sesli parçalar da yazmıştır. O' nun için tek seslilik ve çok seslilikten önce önemli olan derste öğretilen parçanın, sözleri ile ezgisinin birbirine uyumu ve öğrencinin hafızasında kalacak nitelikte olmasıdır. Ayrıca önemli bir husus da, parçanın öğrencilerin ses sınırlarını aşmamasıdır.

Daha sonraki aşamada, tek seslilik ve çok seslilik yer almaktadır. O' na göre çok sesliliğin temelinde tek seslilik yatmaktadır. Bir sınıfta tek sesli şarkı doğru seslerle söylenemiyorsa, şarkı toplu halde söylenirken uyumsuzluklar oluyorsa kesinlikle çok sesliliğe geçilmemelidir. Öğrenciler, ilk olarak toplu halde şarkı söylemeyi öğrenmelidir. Tek sesli söylenen bir parça öğretmenin yapacağı piyano eşliği ile zenginleştirilebilir. Tek seslilikten sonra öğrencilere kanonlar söylenip daha sonra çok sesli şarkılara geçilmelidir.

MUTLULUK ŞARKISI

Muammer SUN

Bir fi-dan di - ker - ken Hay li lil li la bir çi-çek a - çar - ken hay li lil li la

Mut - lu-luk ta - şar göz - le-ri - miz - den ne - şe-le - ni - riz hey - şar - ka - söy - le - riz

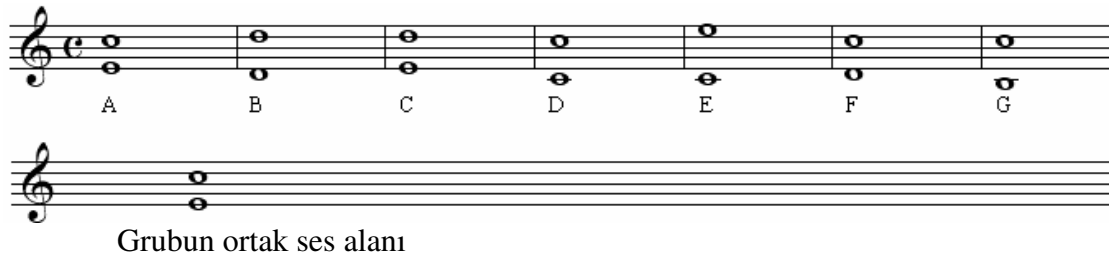
Yukarıdaki 2 sesli kanona baktığımızda, öğrencilere hem doğa sevgisinin aşılandığını aynı zamanda tek seslilikten çok sesliliğe geçiş yapılmak istendiği anlaşılmaktadır. Öğrenci, tek sesli şarkılardan sonra 2 sesli kanon daha sonra 4 sesli kanon ile birbiri arasında uyumu yakalayacak, çok sesli bir şarkıya geçildiğinde ses grupları birbirinin sesinden olumsuz etkilenmeyecektir.

Sun' a göre; öğrencilere şarkı öğretilirken dikkat edilmesi gereken bir husus da sınıfın ses sınırıdır. Ses sınırını bilmediğimiz bir sınıfa, çok ince seslere çıkan yada çok kalın seslere inen bir parça söyletmeye çalıştığımızda öğrencilerin bir bölümü, ses sınırını aşan bu parçayı doğru ve güzel söyleyemeyecektir. Bunun için,

derste öğretilecek şarkı repertuarı belirlenirken sınıfın ortak ses sınırı göz önünde bulundurulmalıdır. Sınıfın ses sınırını belirlemek için şu yol izlenebilir:

Dizekli bir defter alın, dizeğin her birini bir öğrenciye ayırın. Piyanoda vereceğinin değişik ses aralıklarına göre her öğrencinin çıkabildiği ve inemediği en ince ve en kalın sesi tespit edin. Böylece sınıfın ortak ses sınırını belirlemiş olursunuz (Özduman, 1995: 38).

Bunu dizekte göstermek istersek:

Sun' un eğitimcilik yönüne baktığımızda, müzik eğitiminden önce her bireyin düşünmeyi bilmesi gerektiğini savunmaktadır.

Sun, Çağdaşlaşma yolunda ilerleyen bir toplumun bireylerinin düşünmeyi, soru sormayı öğrenebilmeleri konusunda şunları söylemektedir:

“Bir birey, öğrenci sadece ders kitaplarıyla yetinmemelidir. Felsefe, psikoloji, şiir ve deneme yazıları okunmalıdır. Bizim ülkemizde en önemli sorun düşünme eksikliğidir. Felsefe olmadan da insan düşünmeyi öğrenemez. Örneğin, Eflatun' un Devlet' inin mutlaka okunması gerekir. Bu kitap, çoklu düşünmeyi öğrenme açısından çok yararlıdır” (Sun ile görüşme, 29.07.2005).

Eflatun (Platon), eğitimin temelini ve başlangıcını “müzik eğitimi” olarak görmektedir. Müziğin eğitimlerin en üstünü olduğunu belirtmektedir. Çünkü, ritim ve makam ruhun içine işler, onu en güçlü biçimde kavrar; insan iyi eğitim görmüşse, o ritim ve makamdaki güzellik, ruhu da güzelleştirir, ama iyi eğitim görmemişse tersine olur. Diğer yandan, doğanın yada insanın elinden çıkma eserlerdeki aksaklık ve çirkinlikleri, gereği gibi müzik eğitimi görmüş bir insan hemen sezer (Platon; Demirhan, 2002: 114).

Eflatun' un "Devlet" adlı yapıtında müzik konusundaki düşünceleri şöyle özetlenebilir: Bir toplumu oluşturan bireylerin ruh (tinsel) sağlığı müzik eğitimine bağlıdır. Müzik eğitiminden sonra gerekli olan da beden eğitimi (tinsel sağlık) dir. Çünkü; sadece bedeni eğitilmiş bireylerden oluşan bir toplum düşünmeyi öğrenmekten, soru sormayı öğrenmekten yoksun kalmış olur. Ama beden eğitimi ile müzik eğitimi almış bireylerden oluşan bir toplum hem ruhen hem de bedenen eğitilmiş olur (Platon; Demirhan, 2002: 127).

Bestelerinde teori ve notadan önce ilk olarak müziği ön planda tutan Sun' un eğitimcilik yönü de çok yüksektir. Müzik konusundaki yardımseverliği ve öğretme isteği ile emekli olduktan sonra bile mesleğini sürdürmüştür.

"Öğrencilerimi bırakamam, şu öğrencileri de mezun edeyim ortada kalmassınlar" diyerek konservatuardan ayrılmayı, emekli olmayı birkaç yıl erteledi. Sun' da eğitimcilik sevgisi vardır. Bence bu, bir kavrayış meselesidir" (Say ile görüşme, 17.10.2005).

Dörtlü sistemi öğrenmek isteyen kişilere birebir yardımcı olmaktadır. Yazdıkları besteleri sanki kendi bestesiymiş düşüncesiyle hassasiyetle incelemektedir.

"Türk ezgilerini batı müziği armonisiyle işlemek bana uymadı. Buna, yeni bir armoni sistemi bulmak gerekir diye düşündüm. Muammer Sun' un Kemal İlerici ile çalıştığını ve dörtlü sistemde yazdığını biliyordum. Kemal İlerici' nin kitabını aldım, inceledim ve uygulamaya çalıştım ama eksik, anlayamadığım bazı noktalar vardı. Muammer Sun bana bu konuda yardımcı oldu, birkaç anahtar gösterdi ve bununla Kemal İlerici' nin kitabı tamamen önüme açılmış oldu. O dönem yaptığım besteleri, onun tavsiyeleri ile gözden geçirdik. Sun' un eğitimcilik yönü çok yüksek. Ben onun eser analizi derslerine de girerdim. Bu analizlerde çeşitli bestecilere ait eserler ortaya koyulur, onların bütün dokusunu ortaya çıkarır, eserlerde bizim görmediğimiz noktaları gösterir ve bizim görmemizi sağlardı. Besteciliğin bu yönünü de Sun' dan almış oldum..." (Levent ile görüşme, 30.09.2005)

"...Necdet Levent' e 4' lü sistemi Muammer Sun' dan öğretmiştir... Necdet Levent şuan 4' lü sistemi kullanan kişiler arasındadır..." (Kütahyalı ile görüşme, 28.10.2005).

1956-1957' de Bülent Arel' le 12 ton tekniği çalışan Necdet Levent, 1963 yılından sonra 10 yıl besteciliğe ara vermiştir. 1976 yılında Sun ile Türk müziği armonisi çalışarak tekrar beste çalışmalarına başlamıştır. Necdet Levent' in 1976 yılından sonra yaptığı 4' lü sistemdeki bestelerine baktığında, bestelerinin büyük bir çoğunluğunun yurtdışında tanınıp seslendirildiği görülmektedir.

Sun, Türk müziği armonisi konusunda yardımcı olduğu kişilerin, dersine giren öğrencilerinin eserlerinin tanınması için elinden geleni yapmış, sadece kendisini düşünen bir kişi olmamıştır.

“...En önemlisi de, yaptığım eserlerin gün ışığına çıkarılması gerekiyordu, O' da bunu yaptı. Eserlerimi, konservatuarların orkestralarına verdi. Konservatuarda seslendirdi. Bu şekilde öğrencilerinin bestelediği eserleri gün ışığına çıkarmayı, çaldırmayı eğitimciliğinde ön plana almıştır...” (Levent ile görüşme, 30.09.2005)

Eğitimciliğindeki en önemli noktalardan biri, öğrencilerini beste yapmaya teşvik etmesidir.

“1998 yılında HÜ' de Muammer Sun' un kompozisyon öğrencisi oldum. 2003 yılında mezun oldum. Ben ve sınıf arkadaşlarım değerli hocamızdan besteleme tekniklerinin tüm kurallarını gördük ve öğrendik. Beste yapmaya 1. sınıfta başladık. Bunun iki nedeni vardı. Biri, kendimize olan güvenimiz, ikincisi ve bence en önemlisi Muammer hocamızın bizi cesaretlendirmesiydi. Bence 1. sınıfta beste yapabilmemizin asıl nedeni buydu...” (Selçuk Sami Cingi (Sun' un öğrencisi) ile görüşme, 29.07.2005)

Necdet Levent de bu konudaki düşüncesi şu sözleriyle desteklemektedir:

“Öğrencilerinin eserlerini alır, senfoniye “bu eserleri çalacaksınız” der ve çaldırır. Yani öğrencilerinin eserlerini ön plana alıp öğrencileri, yeni eserler besteleme yolunda teşvik eder...”

Sun, sadece öğrencilerini beste yapma konusunda teşvik etmekle kalmamakta, çevresindeki dostlarını da bu konuda desteklemekte ve yardım isteyen kişilerden yardımını hiçbir zaman esirgememektedir.

“Yaptığım eserleri inceleyip bu, 10 eserden sadece biri diyerek beni, yeni eserler bestelemem konusunda zorladı...” (Levent ile görüşme, 30.09.2005)

“Bir eğitimcide olması gereken en önemli özellik insan kazandırmaktır. Muammer, bunun en güzel örneğidir. Yeni yaratıcılar yetiştirmek için bir eğitimcinin bu işi angarya olarak görmemesi gerekir. Bu işi bir tutku, büyük bir sevgi, aşk haline getirmesi gerekir. Kim olursa olsun hiçbir eğitimci çalışmayan öğrenciden haz etmez, bir kere ilgilenir iki kere ilgilenir baktı ki karşıdan öğrenmek için bir çaba görmüyor o öğrenci ile mücadeleyi bırakır. Fakat Muammer Sun, öğrencisine kesinlikle bu şekilde davranmaz. Öğrencisine kolay kolay yol vermez.. Öğrencisinin kapasitesine göre bir yol izler” (Say ile görüşme, 17.10.2005).

Sun, beste yaparken özgür bir ortamı tercih etmekte ve bu özelliğini öğrencilere de aşılamaktadır.

“Öğrencilerimin hiçbir bestesi birbirine benzemez. Çünkü, öğrencilerim bestelerini özgür bir ortamda yapar. Öğrencilerimi yaratmada serbest bırakıyorum. Bir öğrencinin bestesi ne benim bestelerime benzer ne de diğer arkadaşının bestesine benzer. Hacettepe konservatuvarında bu düşüncede yetiştirdiğim birçok öğrencim vardır...” (Sun ile görüşme, 29.07.2005)

Bir öğrencisi de bu konudaki görüşlerini şu şekilde dile getirmiştir:

“...Bizi, okuldan mezun olduktan sonra beste yapmaya değil de, 1. sınıftan itibaren kendi çizgimizi çizerek beste yapmaya yönlendirdi ve bu konuda bize olanak sağladı. Böylece, mezun olduğumuzda kendimizi ifade edebileceğimiz özgür eserler besteleyebildik...” (Selçuk Sami Cingi ile görüşme, 29.07.2005)

Sun, derslerini çok kalabalık gruplarla yapmamakta, sınıfı küçük gruplara ayırıp o şekilde dersi işlemektedir.

“Derslere toplu halde değil, en fazla üç kişi olarak girerdik. Ne mutlu ki Muammer Sun’ un emekli olmadan önceki en son öğrencileri arasında yer alabildim. Hocamız çok babacan, içten bir karaktere sahiptir. Öğretmen- öğrenci arasındaki hassas çizgiyi en iyi şekilde belirleyebilmiştir. Yeri geldiğinde taktir edici, yeri geldiğinde de eleştirici olmuştur” (Selçuk Sami Cingi ile görüşme, 29.07.2005).

Öğrencilerine ve çevresine karşı samimi olan Sun, yeri geldiğinde bu kişilere karşı eleştirici bir yapı da sergilemektedir.

“Benim bir huyum vardır. Düşündüğümü direk söylerim. Kimseyi kırmak için değil...” (Sun ile görüşme, 29.07.2005)

“Sun, yanlış bir davranış gördüğünde ya da karşısına yarar sağlayacağını düşündüğü durumlarda eleştiri yapmaktan kaçınmaz. Bu konuda çok açıksözlüdür. Kurallarından kesinlikle ödün vermez. Ödün vermesi konusunda zorlanırsa feveran eder, ortamı terk eder gider...” (Levent ile görüşme, 30.09.2005)

“Muammer Sun’ un bir başka özelliği de, inandırıcılığıdır. Yani; konuşması ile savunduğu bir fikri insana çok iyi inandırır. Öğrencilerini ya da karşısındaki kişiyi o fikre inandırıcaya kadar uğraşır. Yani, inatla o fikri savunur. Kendisini dinleyenlerde hiç olmazsa o anda ona inanırlar. İnanıldığı bir şeyi sonuna kadar savunur” (Kütahyalı ile görüşme, 28.10.2005).

Sun, besteciliğinde ve eğitimciliğinde disiplini, özveriyi, yardımseverliği hiçbir zaman bırakmamaktadır. O’ nun için meslekte disiplin çok önemlidir.

“Sun, disiplinli, güleryüzlü bir eğitimcidir ve eğitimciliği seven bir kişidir. Öğrencisini korur...” (Say ile görüşme, 17.10.2005)

4. 4. Muammer Sun’ un Türk eğitim müziğine katkıları

Toplumumuzun müzik kültürüne baktığımızda, bireylerin müzik konusunda birbirinden farklı ve yanlış tutumlar içinde olduğunu görmekteyiz. Bunun nedenleri, Cumhuriyet’ e dek uygulanan yanlış kültür politikaları, bireylerin içinde yaşadıkları sosyoekonomik durumun toplumun kültürüne etkileri, magazin televizyonunda ön planda tutulan eğlence müzikleri ve en önemlisi de kültürün oluşmasında en önemli kurum olan okullarda doğru, planlı bir müzik eğitiminin verilmemesidir. Bu nedenle kültür ve müzik sorunlarımızın çözülmesi için önlemler alınması gerekmektedir.

Atatürk bu konudaki görüşlerini şu şöyle dile getirmektedir:

“ Kültür, zeminle mütenasıptir. O zemin, milletin seciyesidir.”

(Kültür bir toplumun tabanıyla uyumludur. O taban milletin karakteridir).

(16.07.1921, Ankara, Maarif Kongresini Açarken)

M. Kemal ATATÜRK

Atatürk’ ün sözünden de anlaşıldığı gibi; kültür, ortamla uyumlu olmalıdır. Bu ortam ulusun öz benliğidir.

Sun’ un eğitime katkıları iki yönden ele alınabilir. Bunlar; çocuk ve gençler için eğitim müziği yazma ve yazdığı kitap, makale, çeşitli yazılar vb. Muammer Sun, besteciliğinin, eğitimciliğinin yanı sıra Türk toplumunun kültür, sanat ve özellikle müzik eğitimi sorunlarıyla yakından ilgilenmiş, bu konu üzerine inceleme- araştırma yazıları da yazmıştır.

“Muammer Sun’ un kültür kavramı anlayışı yerel, ulusal, halk müziği kökenli ve temalıdır” (Say ile görüşme, 17.10.2005).

“...Daima taklitçilikten kaçınan özgür bir kültürü savunmuştur. Ziya Gökalp’ in “Biz Kalarak Muasırlaşma” ilkesi vardır. Sun, bu ilkeden esinlenmiştir. Sun için amaç, Daima bizden yola çıkılarak evrensel kültüre katkıda bulunmaktır” (Kütahyalı ile görüşme, 28.10.2005).

Sun, kültür ve müzik sorunlarımız konusunda iyileştirme çabalarına girişilmesi için birçok çözüm önerileri sunmuş ve bu önerilerin yaşama geçirilmesi için birçok atılım yapmıştır.

Sun’ a göre (1969: 62); Kültür sorunumuz, çağdaş Türk kültürünün yaratılması, bütün yurt düzeyinde sürekli olarak yorumlanması ve halk çoğunluğunun temelde bunu yaşar duruma ulaştırılmasıdır. Eski değerlerimizin ve diğer ulusların değerlerinin de bununla dengeli olarak yaşanmasıdır.

Bir ulusun sanatı ile müziği ile tanınır duruma gelmesi ancak o toplumun, öz müziğine verdiği değerle mümkündür.

“Türkiye’ nin uluslar arası sanat müziğinde Avrupa müzik kültürü içinde bir yeri var. Bu yer, bir Macarların hatta bir Romenlerin yeri kadar üste çıkmış değil. Henüz bir Bartok yetiştirmiş değiliz. Ama kesinlikle küçümsemiyorum çünkü, bizim Türk beşlerimizde önemli ama uluslararası anlamda başarı kazanmış değiller...” (Say ile görüşme, 17.10.2005).

“...Eğitimde önce Avrupa taklit edilmiş onlardan materyaller alınmıştır. Örneğin, Halil Bedii Yönetken Çekoslovakya da eğitim gördüğü için 50 okul şarkısı adlı kitabındaki şarkıların çoğu Çekoslovakya’ da öğrencilerin söylediği yada halkın söylediği ezgilerden oluşmaktadır. Halil Bedii Yönetken bu şarkılara Türkçe sözler yazarak Türk müzik eğitimine bu ezgileri kazandırmak istemiştir. O dönem, Avrupa’ daki müziği çocuklara öğretirsek onların evrensel müziğe yani senfonik müziğe alışması daha kolaylaşacak diye düşünülmüştü. Fakat bunun böyle olmadığı konusunda 1950 den sonra hatta Halil Bedii Yönetken de dahil bu düşünceyi savunan ve bu konuda çalışmalar yapanlar bunun böyle olmadığı görüşüne vardılar. Eğitimde yerelden evrensele doğru gidilmesi görüşünü ilk o dönem ortaya çıkmıştır. Muammer Sun, Saip Egüz, Erdoğan Okyay bu görüşü direkt savunup uygulamışlardır” (Kütahyalı ile görüşme, 28.10.2005).

Kendi ezgilerimiz etrafında ne kadar kaliteli eserler bestelenir ve bu eserler ne kadar yaşama geçirilebilirse, müzik kültürümüzün oluşmasında o kadar başarılı olunur.

“Türk müziğimizi tanıtmak adına ve kendi müziğimizle yeni eserler yaratılması amacıyla birçok yarışma düzenlenmektedir. Gençler bu yarışmalarla teşvik edilmektedir. Ama bu yeterli değildir. Bu eserlerin seslendirilmesi gerekmektedir. Günümüzde bu gibi çalışmalara yönelindiğini düşünüyorum. Sanırım yetkili kişiler bu konuyu ele almaya başladılar...” (Levent ile görüşme, 30.09.2005)

Sun’ a göre (1969: 108); müzik sorunlarımız ise:

1. Daha çok müzik yaratılması
2. Daha çok insana dinletilmesi
3. Kaliteli sanatçıların yetiştirilmesi
4. Bunların gereksinimlerini karşılamak üzere
 - a. Türkiye Çalgı Yapımevi’ nin kurulması
 - b. Türkiye Nota Basımevi’ nin kurulması
 - c. Türk Müziği Araştırma ve Yayma Kurumu’ nun kurulması
5. Eğitsel müzik öğretiminin yeniden düzenlenmesi

- a. Okulda müzik yoluyla eğitim
- b. Yetişkinler için müzik yoluyla eğitim
- c. Ordu içinde müzik yoluyla eğitim

6.Beş maddede belirtilen unsurların basın ve yayın yoluyla desteklenmesinin sağlanmasıdır.

“...Müziğin içinde gizli olan zekayı keşfedemedik. O zekayı bulup onlar üzerinde çalışmayı maalesef başaramadık. Sadece ezbere dayanan bir sistem içindeyiz. Örneğin, çoklu zeka ile işlenen bir müzik dersinde öğrencilere Bach müziği ile Chopin müziği dinletilip öğrencilerden Bach ile Chopin’ i ayırt etmeleri istenebilir. Yurtdışında öğrencilere konu veriliyor. Öğrencilerden bu konuya uygun müzik derlemeleri isteniyor. Bu sahne müziği olabilir, dinleti müziği olabilir. Yani, nota dersi, teori dersi değil de öğrencilerin yaratıcılıklarının ön plana çıkarıldı uygulamalı dersler yapılmaktadır...” (Erdoğan Okyay ile görüşme, 29.07.2005)

“...Bizim ülkemizde güzel sanatlar yüzeysel öğretiliyor, derinlemesine değil. Çocuklara gereksiz bilgiler öğretiyoruz...” (Sun ile görüşme, 29.07.2005)

Sun’ a göre (1969: 55); Güzel sanatların toplum yaşantısına girebilmesi okul aracılığı ile mümkündür. Çünkü, ilk iyi alışkanlıkların kazanıldığı yer aileden sonra okuldur. Türkiye’ de ailelerin pek çoğunda güzel sanatlar konusunda kazanılmış alışkanlıklar yoktur. Bu alışkanlıkların kazanılması için okullara “Sanat Yoluyla Eğitim” çalışmaları konmalıdır. İlk sırayı da müzik dersleri almalıdır.

Okulda sanat yoluyla eğitimin konuları şunlar olmalıdır:

- a) Müzik
- b) Halk Oyunları
- c) Edebiyat- Şiir
- d) Temsil
- e) Resim
- f) Yontu
- g) Mimari

Bugüne kadar kabullenilen ve uygulanan Temel Düşünce ve Yöntemler bırakılmalıdır. Okulda sanat yoluyla eğitimin üç yöntemi olmalıdır. Bunlar:

- 1) Ana yöntem: Yaparak- Yaşayarak Öğrenme
- 2) Seçiş yöntemi: Bölge'den Evren'e – Yakından- Uzağa
- 3) Veriş yöntemi: Sanat'tan Bilgi'ye

Sun' un savunduğu Temel Görüş, “Türk Kalarak Çağdaşlaşma” dır. Bu görüş doğrultusunda 1968 yılında “İlkokul Müzik Programı” nın çağdaş bir yaklaşımla yeniden yazılarak kabul edilmesini sağlamıştır.

“...Eğitimciliği konusunda önemle üzerinde durulması gereken bir konuda, Sun' un başta büyük kentler olmak üzere gerekirse ilçelerde de mutlaka çocuk korosunun olabilirse gençlik korosunun kurulması gerektiği düşüncesini savunmasıdır. 1968 yılında MEB' na bir yönetmelik sundu ve bu MEB tarafından uygulandı. Fakat devlet, 1970 yılında bu yönetmeliğin parasal hükümlerinin uygulanamayacak kadar karışık olduğunu öne sürerek çocuk ve gençlik korolarını kapattı. Bu korolarda müzik öğretmenleri çalışacaktı. Bu olayın kalıcı etkilerini günümüzde halen görmekteyiz” (Kütahyalı ile görüşme, 28.10.2005).

“Çocuk ve Gençlik Koroları Talimatı” nı hazırlayarak Türkiye’ de 166 çocuk ve gençlik korusu kurulmasını sağlayan Sun, bu koroları yönetmekle görevlendirilen müzik öğretmenleri için 1968-1969 yazlarında, GEE Müzik Bölümü öğretmenleriyle birlikte yaz kursları düzenlemiştir. Bu kurslara GEE Müzik Bölümü’ nde 40, Sinop kursunda 80 olmak üzere 120 müzik öğretmeni katılmıştır. 166 koro, ödenekleri kesildiği için 1970’ de kapatılmıştır. Bu korolar ve kurslara katılan müzik öğretmenleri, bugünkü Türkiye’ de yaygınlaşan çocuk ve gençlik korolarının temelini oluşturmuştur.

Değerli besteci ve eğitimci Muammer Sun' un önderliğinde gerçekleştirilen bu proje Çevre müzik kalkınması yoluyla yurt çapında müziğin gelişiminin sağlanmasına, çağdaş Türk Müziği'nin bütün türleriyle doğmasını, yayılmasını, gelişmesini hızlandıracak bir ortamın yaratılmasına yardımcı olmayı amaçlıyordu.

Birçok il ve ilçede kurulan 166 çocuk ve gençlik korusu, eğitim ve buna bağlı olarak ulusal kültür politikalarının, gereği gibi ve çağa uygun olarak

değerlendirilmeyişi yüzünden ne yazık ki gerekli desteği bulamamış ve yaşamını sürdürememiştir.

“...Bir bilgiyi hem öğrenmek hem de yaşamak gerekir. Sadece öğrenmek yetmez çünkü bir bilgi yaşama geçirilmiyorsa bu bilgi unutulmaya mahkumdur. Sun, müzikte bu ilkeyi mutlaka yaşama geçirmek istemektedir. Çocuk ve gençlik korolarının kurulması düşüncesindeki amacında budur” (Kütahyalı ile görüşme, 28.10.2005).

Sun, özellikle koro konusunda çok çalışmış, kendisi başta olmak üzere birçok koronun kurulmasında etkili olmuştur. 1981’ de İstanbul Filarmoni Derneği ile işbirliği yaparak “İstanbul Müzik Öğretmenleri Korosu” nu kurmuştur. 110 öğretmenin katıldığı bu koroyu yöneterek 1981- 1983 yılları arasında birçok konser vermiştir. 1984 yılında İstanbul’ dan ayrılması üzerine koronun etkinlikleri son bulmuştur.

1989 yılında Türkiye Filarmoni Derneği ile işbirliği yaparak bu sefer “Ankara Müzik Öğretmenleri Korosu” nu kurmuştur. 150 müzik öğretmeninden oluşan koroda şef olara görev almış ve birçok konser yönetmiştir.

1990 yılında da, MEB’ nin isteği üzerine her il’ de bir Çoksesli Koro kurulmasını amaçlayan “Müzik Öğretmenleri Korosu Yönetmeliği” ni hazırlayıp MEB’ na sunmuştur.

Sun’ un korolar konusundaki çalışmalarının sonucu olan ve halen çalışmalarını başarıyla sürdürmekte olan TRT Çocuk ve Gençlik Koroları, Kültür Bakanlığı Çoksesli Devlet Çocuk Korosu ve Gençlik Korosuyla, Türk Halk ve Türk Sanat Müziği gençlik koroları, Akbank Çocuk Korosu, Polifonik Korolar Derneği’nin çocuk, gençlik ve yetişkinler koroları, Ankara Çoksesli Müzik Derneği koroları, Filarmoni derneği müzik öğretmenleri koroları, kültür merkezleri koroları vb; toplumumuzun kültürel gelişimi ve çağdaşlaşma doğrultusunda hizmet etmektedirler (<http://www.cemresanatmerkezi.com/ulkemizdekoro.aspx>).

Sun’ un eğitime yönelik görüşleri şöyle özetlenebilir:

Ulusal dayanışmanın güçlendirilmesinde ve Türk ulusunun yükseltilmesinde işe yarayacağı düşünülerek müzik önemsenmiştir fakat fonksiyonel olamamıştır.

Bunun için ilk olarak müziği, Türkiye çapında fonksiyonel duruma getirmek gerekmektedir.

Müziği fonksiyonel duruma getirirken aktarmacılıktan kesinlikle kurtulmamız gerekmektedir. Bu zamana kadar batıya yönelik çoğunlukla aktarmacılıkla olmuştur. Batılılaşmayı, diğer çağdaş toplumların kendi kültürleriyle yarattıklarının sonuçlarını aynen almak zannettik. Sonuçları almamız gereklidir fakat bu öykünmecilikle olmamalıdır. Batılılaşmak başka, batıya öykünmek başkadır. Bizim için önemli olan o toplumların yaratıcı zihinlerini örnek almaktır. Bunun için toplumdaki kültürel konularda amaç, toplumsal bütünlüğümüzü kısırlıktan kurtarmaya, aktarmacılıktan korumaya ve yaratıcı kılmaya yönelik “Yurt Çapında Köklü Kalkınma” olmalıdır. Yurt çapında köklü müzik kalkınması’ nın en önemli temeli de, “Eğitsel Müzik Öğretimi” dir. Yurt çapında köklü müzik kalkınması, eğitsel müzik öğretiminin sorunları çözümlendiği oranda gerçekleşecektir.

Sun’ a göre (1969: 208); Eğitsel müzik sorunumuz konusundaki Temel Görüş: “Çağdaş bir anlayışla Türk Okul Müziği eserlerinin yaratılması ve eğitsel müzik öğretimine temel alınmasıdır. Türk Okul Müziği temel olmak üzere eski müziklerimizin ve evrensel değerdeki müziklerin seçkin örneklerinde de eğitsel müzik öğretiminde önemleri oranında yer verilmesidir.”

Türk Okul Müziği’ ni, kaynağı halk müziğimizde olan, evrensel verilerden yararlanarak çağdaş bir anlayışla yaratılan okul müzikleri olarak nitelendiren Sun, Bu tür müziklerin yaratılıp, öğretime temel alınmasıyla eğitsel müzik öğretiminin ulusal bir yörüngeye oturabileceğini vurgulamaktadır.

Eğitsel müzik öğretiminin kültürel açıdan da önemi vardır. Bir toplum, ekonomi ve kültür alanlarında yarattığı, kendi ve insanlığın yaşayışına kattığı, çağına uygun değerlerle varlığını sürdürebilir. Toplumun müzik alanında varlığını sürdürebilmesi, yarattığı ve yaşamına kattığı, çağa uygun müziklerle (sanat müziği, ordu müziği, eğlence müziği ve eğitsel müzik türlerindeki yapıtlarla) sağlanabilir. Bu

durumda müziğin bütün türleriyle hem toplumsal hem de kültürel açıdan önemi vardır (Sun, 1969: 196).

Eğitsel Müzik Öğretiminde MEB' e büyük görevler düşmektedir. MEB' in öngördüğü program çerçevesinde en kaliteli şekilde müzik eğitimi verilmelidir. Cumhuriyet döneminde uygulanan eğitim politikası kesinlikle değiştirilmemelidir. Tam tersine eğitim, Cumhuriyet dönemindeki eğitim politikası çerçevesinde daha da çağdaşlaşma yolunda geliştirilip uygulanmalıdır. Bir toplumun en önemli yapı taşı olan kültür konusunda yapılacak hataların önüne geçilmelidir.

“MEB politikamız Cumhuriyet döneminde yerine yerleşmiştir ve kolay kolayda yerinden kırılatılamaz. Kırılatmak isteyenler çıkabilir. Fakat unutulmamalıdır ki, MEB politikamız ulusaldır ve bu değişmez. Örneğin; geçen yıl bakanlık, ilköğretim okullarında müzik dersini seçmeli ders yapmak istedi. Fakat buna hepimiz karşı çıktık daha doğrusu bu konuda yol gösterdik. “Müzik dersi seçmeli ders olamaz” dedik. Çünkü müzik dersi ruh eğitimi dersidir. Bu ders temel derslerden birisidir. Ve bunu söylediğimizde MEB bu konuda geri adım attı” (Say ile görüşme, 17.10.2005).

Sanatın yurt çapında gelişmesi konusunda MEB' na düşen görev, Yurt çapında sanat kalkınması yönünde ne yapılması gerektiğini araştırmak, bulmak ve uygulamaktır (Sun, 1969: 245).

Türk kalarak çağdaşlaşma düşüncesi doğrultusunda, kendi halk müziğimizin zenginliklerini kullanarak birçok eğitim müziği yazan Sun, bu yaratılarını birçok kitapta toplamış tüm eğitimci ve öğrencilere sunmuştur. Öykünmeci olmaktan kurtulmak O' nun eğitimdeki en önemli amacı olmuştur. Bunun için, yazdığı müzik eğitimi eserlerinde halk ezgilerinin öncelikli bir yeri vardır.

Sun' a göre (1969: 229-.230); Okul şarkılarını başlıca dört grupta toplamak mümkündür:

- 1) Aktarma Şarkılar
- 2) Öykünme Şarkılar
- 3) Halk Türküleri
- 4) Türk Okul Şarkıları

Aktarma Şarkılar: Ezgileri yabancı, sözleri Türkçe olan şarkılardır. Aktarma şarkıların ezgileri genellikle Avrupalı toplumların, halk müziği ve okul müziği ezgileri arasından alınmaktadır. Okullarımızda öğretilen şarkıların çoğunluğu “Aktarma Şarkılar” dır.

Öykünme Şarkılar: Türk okul müziği bestecilerinin yarattığı, kaynağını başka toplumların müziklerinden alan okul şarkılarıdır. Bunlar, batı müziğinin majör, minör dizileri ve ölçüleri içinde, batılı toplumların estetik anlayışına göre Türk bestecileri tarafından yazılmış şarkılardır. Öykünme şarkılar, aktarma şarkılar kadar halk ve halk müziğine uzaktırlar.

Halk Türküleri: Halkımızın yüzyıllar boyunca yarattığı, beğenisinin ve zamanın süzgecinden geçirerek yaşattığı, dizileri- yapısı- özü- sözü ve her şeyiyle kendisinin olan türküleridir. Bunlar, her bölgenin kendi özelliğine göre Türk halkının kendisini içine koyduğu yaratılardır. Müfredat programlarında halk türkülerine gerekli önemin verilmemesi sonucunda müzik derslerinde çok az kullanılmaktadırlar.

Türk Okul Şarkıları: Türk bağdarlarının yarattığı, kaynağını halk müziğimizden alan okul şarkılarıdır. Bunlar, türk müziği dizileri ve ölçüleri içinde yapılmış, halkımızın estetik anlayışı doğrultusunda yazılmış, öykünme ve aktarma olmayan özgün yaratılardır. Bu şarkılar müzik eğitimi içinde yok denecek kadar azdır.

Okul müziğimizde amaç, kaynağını halk türkülerimizden alan Türk okul şarkılarını yaratılması, tek ve çoksesli halk türküleri ile türk okul müziği şarkılarının öğretime temel alınmasıdır. Bu yolla, halkın yarattığı müziklerin yokolmaktan ve yozlaşmaktan korunması, geliştirilmesi, toplumun kendi değerleri çevresinde kendini anlaması ve aşmasına yardımcı olunmasıdır.

Sun, bu görüş çerçevesinde eğitim müziğine katkısı büyük olan birçok eğitim müziği kitabı yazmıştır. Bunlardan en önemlilerinden ikisi “Şarkı Demeti” ve “Kir Çiçekleri” dir.

Şarkı Demeti:

Çocuklar ve Gençler için Şarkı Demeti ilk kez 1968 yılında yayınlanmıştır. Önsözü ve içindeki şarkılarla, “Ulusal bir şarkı dağarcığı yaratma” akımının öncüsü olmuştur. Bu kitabın iki amacı vardır. Bunlar; okul müziği alanında düşünmeye yardımcı olmak ve okul müziği dağarcığına sevimli şarkılar kazandırmaktır. 2005 yılında ise, Şarkı Demeti’ ni genişletmiş ve Sun yayınevi aracılığı ile iki kitap halinde müzik eğitimcileri ve öğrencilerinin hizmetine sunmuştur.

“M. Sun’ un eğitim müziğine katkısı çok büyüktür. Eğitim müziğine en büyük katkılarından birinin Şarkı Demeti adlı kitabı olduğunu düşünüyorum. Bu kitap, şu günlerde Sun Yayınevi’ nde 2 kitap halinde geliştirilmiş basım olarak yayınlanıyor...” (Levent ile görüşme, 30.09.2005)

Şarkıların çoğu halk müziğimizin ana dizisi sayılan “Hüseyini” dizisinden yapılmış “Re Hüseyini” temel dizi alınmıştır. Şarkılar, ilköğretim, ortaöğretim çağındaki çocuklar ve gençlerin ses sınırlarına uygun olarak yazılmıştır. Ses sınırı beş perdeden dokuz perdeye kadar olan parçalara yer verilmiştir. Şarkıların tartımsal yapısı kolaydan zora doğru sıralanmıştır.

Çocuk koroları, gençlik koroları hangisi olursa olsun toplu şarkı söylemede sağlanması gereken en önemli aşama, bir şarkının doğru seslerle, doğru tartımla söylenmesi ve sözlerinin anlaşılır olmasıdır. İlk olarak tek sesli şarkının toplu halde tek bir kişiymiş gibi uyum içinde söylenmesi gerekir. Unutulmamalıdır ki, tek sesli bir şarkıyı doğru söyleyemeyen bir topluluk, çoksesli şarkıları hiç okuyamaz. Şarkı Demetin’ de bu hususlar göze alınarak toplu halde doğru seslerle, doğru ritimlerle ve sözlerle şarkı söyleyebilme alışkanlığının edinilmesi amaçlanmıştır, Türk Okul Şarkılarından oluşan tek sesli ve çoksesli şarkılara yer verilmiştir.

Kır Çiçekleri:

Muammer Sun’ un 2004 yılında kurduğu Sun Yayınevi’ nde basılan bu kitap, 1989 yılında basılan Kır Çiçekleri isimli kitabın yeni basımıdır.

Bu kitapta 10 çocuk ezgisi, 80 tek sesli türkü, 10 iki sesli türkü olmak üzere toplam 100 tane halk havası vardır (<http://www.sunyayinevi.com>).

Bestecinin bu kitabı yazma amacı; Halk ezgilerinin eğitime temel alınması gerektiği görüşünde olması ve bu görüşün uygulamaya geçmesi için nota, söz ve bunları içeren kitapların gerekliliğidir.

Halk ezgileri eğitime temel alındığı ölçüde, derleme gereği daha kolay anlaşılabilir; yozlaşmanın yaygınlaşması ve kökleşmesi önlenebilir; besteciler, öykünme ürünler yerine halk havalarından daha çok kaynaklanan, daha sağlıklı ürünler verebilir; Amerikan okul müziği, Japon okul müziği gibi bizimde kendi kültürümüzle oluşturduğumuz özgün bir Türk okul müziği yaratılması daha da çabuklaşabilir. Ancak bu yolla ulusal şarkı dağarcığımız oluşabilir (Sun, 1989: 9-10).

Aşağıda Kır Çiçekleri kitabından bir örnek yer almaktadır. Bu parçayı incelediğimizde, öğrencilere hem çok sesliliğin hem de Türk müziği armoni tınısının hissettirildiği görülmektedir.

SUNALAR

Muammer SUN

$\text{♩} = 132$

Gök ten bir çift su na uç tu

Su na su na su na Su na su na su na

Su na lar hey su na lar

Su na lar Su na lar Su na lar

“...Muammer Sun’ un Kır çiçekleri adlı kitabı Türkiye’ de yarım milyar sattı. Bu çok ciddi bir rakam. Çocuklarımız yörelerimizin türkülerini Muammer’ in bu kitabı sayesinde tanıdı. Yani Karadenizli zeybek müziğini Muammer Sun’ dan öğrendi. Ege bölgesinin insanı da

Delilo' yu (Doğu Anadolu' nun halk dansının temasıdır) yine Sun' un bu kitabı sayesinde öğrendi ve öğrenmeye devam ediyor. Dolayısıyla eğitim müziğimize folkloru ve halk müziğimizi dolaylı ya da dolaysız olarak sokması ona özgüdür. Bu konudaki çabaları sayesinde yaygınlaşmasını da sağlamıştır” (Say ile görüşme, 17.10.2005).

Sun, Türkiye' nin kültür, sanat sorunlarının neler olduğunu ve bu konudaki önerilerini de, 1969 yılında yazdığı “Türkiye' nin Kültür- Müzik- Tiyatro Sorunları” başlıklı kitabında tüm ayrıntılarıyla yazmıştır. Bu kitap, Sun' un eğitim müziği sorunlarımızın çözümü için müzik eğitime en önemli katkılarından birisidir.

Ayrıca, müziği öğrenmek isteyen herkesin 1974' den bu yana kullandığı Sun' un Solfej 1 kitabı da 30 yılı aşkın bir süreden beri en çok kullanılan solfej kitabı özelliği taşımaktadır.

“...Bir müzik kitabının, nota kitabının 500 bin satması görülmüş bir şey değildir. Ama Solfej 1 kitabı bu kadar çok satmıştır... Muammer Sun' un solfej anlayışı makamsaldır...” (Say ile görüşme, 17.10.2005).

“Solfej 1 in şöyle bir özelliği var. Do-re-mi-fa-sol-la-si her dereceden gam oluşturduğumuz zaman bunlar Türk müziğindeki makamları veriyorlar. Yani; Do- Çargah, Re- Hüseyini, Mi- Kürdi, Fa- Pençgah, Sol- Rast, La- Buselik, Si- Segah makamını veriyor. Parçaları bu eksnelere göre Türk musikisi usulüne göre yada halk müziği usulünde yazabiliyoruz. Solfej 1 konservatuar eğitiminin yanı sıra genel müzik eğitime de katkı sayılıyor. Çünkü; bu kitap sadece konservatuar da değil genel olarak müzik eğitimi verilen her yerde kullanılan bir kitap. Müzik kurslarında vs.” (Kütahyalı ile görüşme, 28.10.2005).

Sun, Solfej 1 kitabının devamı olan Solfej 2' yi de Mart 2005 de yayınlamıştır.

Solfej 2' nin amacı: Solfej eğitimi zevkli, sevilen, “çalış” demeden çalışılan, ünlü eserlerin öğrenildiği, içinde müziğin yaşandığı bir müzik eğitimi niteliğine dönüştürmektir.

“Solfej 1 okutulduğunda bizden yola çıkılmış oluyor Öğrenci bizim verilerimizle solfeji öğrenmiş oluyor. Solfej 2 ye geçilince de evrenselliğe gelinmiş oluyor...” (Kütahyalı ile görüşme, 28.10.2005).

Müzik eğitiminde teoriden çok ezgiyi ön planda tutan Sun, Şarkılarla Türkülerle Temel Müzik Eğitimi kitabı ile çağdaş öğrenme yöntemlerine ve ders işleme tekniklerine uygun bir anlayışla öğrenciye, ulusal bir şarkı, türkü, marş dağarcığı kazandırılması amaçlamıştır. Kitapta, sözleri ve notalarıyla 30 şarkı, türkü, marş ve kanon; çalgı için 32 alıştırma parçası ve 19 müzikal ezgi; 40 tartım parçası; müzik bilgisi ve müzik kültürü ile ilgili konuları işleyen 31 yazı bulunmaktadır (Sun, 1998: VIII Açıklamalar bölümü).

“Sun, İlkokul müzik eğitimini 8 yıl olarak öngörüyordu. Bu düşünceyle 8 kitap yazmayı düşünüyordu. Her sınıfta çocukların birer müzik kitabının olmasını istiyordu. Nitekim Şarkılarla Türkülerle Temel Müzik Eğitimi kitabını bu düşünce doğrultusunda yazmıştır” (Kütahyalı ile görüşme, 28.10.2005).

Sun, yazdığı okul müzikleri, müzik eğitimi sorunlarımız, Türk müziği armonisi ve tonal armoni kitaplarıyla eğitim müziğimizde çok önemli bir yere sahiptir.

Müzik konusundaki düşüncelerini hiçbir zaman kendine saklamayan Sun, bu konudaki aksaklıkları görmemezlikten gelmemiş korkusuzca fikirlerini dışa vurmuş ve bu konuda birçok atılımda bulunmuştur.

3 Eylül 2004 de kurduğu Sun Yayınevi aracılığı ile müzik konusundaki çalışmaları değerli öğretmen ve öğrencilerle paylaşmaktadır. Sun Yayınevi, müzik eğitimi kitaplarının yanı sıra, piyano eserleri, ses - piyano eserleri, oda müziği, koro ve orkestra eserlerini de yayın kapsamı içine alacaktır. Yayınevi, yurt çapında köklü müzik gelişmesine kendisini adayınların idealizmini yansıtacak; çağdaş, ulusal ve evrensel bir anlayışla, nitelikli yayınlar yapmayı amaçlamıştır (www.sunyayinevi.com).

Temennimiz, daha birçok eserini, düşüncelerini Türk halkı, müzik eğitimcileri ve öğrencilerle paylaşmaya devam etmesidir. Ulusumuzun çağdaş kültür seviyesine ulaşmasını kendine bir borç bilen Sun’ u ve sanatını, gelecek kuşakların bu gibi çalışmalarla daha iyi tanıyıp anlayacakları kesindir.

BÖLÜM V

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu bölümde, bulgular ve yorumlar bölümündeki alt problemlere dayalı olarak elde edilen sonuçlara ve bu doğrultuda önerilere yer verilmiştir.

SONUÇLAR

1. Yaşamındaki Önemli Noktalar Açısından

a) Sun' un aile yönlendirmesi olmadan 1946 yılında MO' na girmesi, müzik yaşamının başlangıç noktasını oluşturduğu ve bu okulda başladığı bestecilik çalışmaları ile kendisine bestecilik konusunda bir stil belirlediği görülmektedir.

b) Eğitimi ve öğretmenliği sırasında yaptığı birçok beste ile ödüllere layık görülmüştür. Kendisi ile yapılan birebir görüşmeden bestelerini ödül için değil mesleğini sevdiği için yaptığı sonucuna varılabilir.

c) Yaşamı boyunca müzik ve müzik sorunları ile yakından ilgilenmesi, bu konuda bir çok önemli çalışmaya öncülük etmesi, Sun' un müzik sorunlarımız konusuna çözüm arayan ender kişiler arasında yer aldığını göstermektedir.

2. Besteciliği Açısından

a) Sanatı her dalıyla önemli gören Sun' un; bestecilerin, öğrencilerin, tüm bireylerin ilk olarak düşünmeyi öğrenmesi gerektiğini savunması, felsefeye önem verdiğini göstermektedir. O' na göre düşünmenin yolu felsefeden geçmektedir.

b) Besteleri ile aldığı ödüller, sergilediği başarılı çalışmalar, onun iyi bir besteci olduğunu göstermektedir.

c) Bestelerinde Kemal İlerici' nin dörtlü sistemini kullanması, Sun' un ulusal müziğe önem verdiğinin göstergesidir.

d) Bestelerine bakıldığında dörtlü sisteme çok bağlı olduğu görülmektedir. Birçok müzik yazarı ve yakın arkadaşları ile yapılan görüşmelerden dörtlü sistemi en iyi kullanan besteci olduğu sonucuna varılmaktadır.

e) Okul müziği besteleyen besteciler arasında en tanınan besteci olduğu görülmektedir.

f) Müzik eğitime yönelik yaptığı sözlü müzik eserlerinde prozodiye önem verdiği anlaşılan Sun' un, Türkçe' yi de çok iyi kullandığı anlaşılmaktadır.

3. Eğitimi Kimliği Açısından

a) Eğitimdeki öncelikli amacı, kendi ulusal duygularımızdan, zevklerimizden oluşan bir müzik kültürü oluşturmaktır.

b) Besteciliğinin yanı sıra eğitimcilik de yapan Sun' un, öğrencilerine karşı sabırlı, güler yüzlü, disiplinli ve daima öğrencisinin yanında bir tutum sergilemesi, eğitimciliği sevdiğini göstermektedir.

c) Sadece öğrencilerine karşı değil çevresindeki kişilere karşı da müzik konusunda yardım etmesi, eğitimciliğinin bir yönü olan yardımseverliğinin göstergesidir.

d) Öğrencilerine karşı tutumuna bakıldığında samimi olmasının yanı sıra eleştirici bir tutum da sergilediği görülmektedir.

e) Yakın çevresi ile yapılan görüşmeler sonucunda disiplinli, güleryüzlü, eğitimciliği seven bir kişi olduğu sonucuna varılmaktadır.

4. Eğitim Müziğine Katkıları Açısından

a) Sun' un kültür, müzik sorunlarımız ve Türk eğitim müziğinin gelişimi için öne sürdüğü çözüm önerilerine bakıldığında besteciliğinin, eğitimciliğinin yanı sıra Türkiye' nin kültür ve müzik sorunları ile çok yakından ilgilendiği görülmektedir.

b) 1968 yılında MEB' na sunduğu müzik müfredat programı değişiklik önerisinin kabul edilmesi, Sun' un müzik eğitimi düşüncelerinin önemsendiğini göstermektedir. Bu konuda ilk akla gelen isim Muammer Sun denilebilir.

c) Eğitim müziğine katkılarına bakıldığında sadece MEB müzik müfredatında değil, başka okulların da yönetmeliklerinde düşüncelerinin etkili olduğu görülmektedir.

d) Eğitim müziğine en büyük katkılarından biri "Çocuk ve Gençlik Koroları Talimatı" nı hazırlayarak Türkiye' de 166 çocuk ve gençlik korosunun kurulmasını sağlamasıdır. Çünkü; bu korolar bugünkü Türkiye' deki çocuk ve gençlik korolarının temelini oluşturmaktadır.

e) Sun' un besteciliğine, eğitimciliğine ve eğitim müziğine katkılarına bakıldığında kesin olarak, temel görüşünün "Türk Kalarak Çağdaşlaşma" olduğu sonucuna varılmıştır.

f) Yazdığı kitaplara bakıldığında eğitim müziği için çok yararlı olan ve her zaman kullanılacak nitelikte olan kitaplar yazdığı görülmektedir. Bunlardan; Kır Çiçekleri, Şarkı Demeti, 50 Yılın En Güzel Okul Şarkıları ve Solfej 1, müzik eğitiminde en çok kullanılan müzik kitapları arasında yer almaktadır.

ÖNERİLER

Yarınlarmızı emânet edeceğimiz çocuklarımız için eğitim sistemimizi yerel öğelerle yeniden yapılandırmak üniter devlet açısından önemlidir. Bu konuya katkı sağlamak amacıyla yapılan beste ve çalışmalarla, en önemlisi de konuyla ilgili tüm kişi ve kurumların bu çalışmalara desteği sonucunda Türk Müzik Eğitiminde yeni bir döneme girileceği açıktır. Bu doğrultuda kendi kültürel değerlerimizin oluşması ve korunması için yeni nesil, küçük yaştan itibaren bu konuda bilinçlendirilmelidir.

MEB' nın da işbirliği ile bütün temel konuları içeren, kaynağını yerel müzikten almış ve bu yönde bestelenerek herkesin benimseyebileceği Türk Okul Şarkılarıyla bir Türk Müzik Öğretim Metodu oluşturulmalı ve yurt çapında yaygın hale getirilmelidir.

Başta Sun olmak üzere birçok Türk bestecisinin, Türk eğitim müziğinin geliştirilmesi yönündeki çalışmaları, eğitimden sorumlu ilgili devlet kurumları tarafından desteklenmelidir. Bu konuda çalışma yapmayan besteci ve müzik eğitimcilerimiz milli değerlerimizi yansıtan yeni çocuk şarkılarının bestelenmesi yönünde teşvik edilmelidir.

Türk kalarak çağdaşlaşmanın kendi müziğimize verilen önemle mümkün olacağı unutulmamalıdır. Bu doğrultuda, müzik eğitiminde Türk halk müziği temel alınmalı ve müzik eğitimcileri Türk okul müziğine gereken önemi vermelidir.

M. Kemâl Atatürk'ün belirttiği gibi; çağdaş toplumlar arasında yer almak istiyorsak, önce kendimiz olmalıyız. Bunu; “Arkadaşlar, güzel sanatların hepsinde, ulus gençliğinin ne türlü ilerletilmesini istediğinizi bilirim. Bu, yapılmaktadır. Ancak, bunda en çabuk, en önde götürülmesi gerekli olan Türk musikisidir. Bir ulusun yeni değişikliğine ölçü, musikide değişikliği alabilmesidir; kavrayabilmesidir. Ulusal ince duyguları, düşünceleri anlatan yüksek değerleri toplamak; onları biran önce genel son musiki kurallarına göre işlemek gerekir. Ancak bu düzeyde, Türk

ulusal musikisi yükselebilir; evrensel musikide yerini alabilir.” sözüyle en güzel şekilde vurgulamıştır.

Müzik eğitiminde göz önünde bulundurulması gereken en önemli unsurların başında Zoltan Kodaly, Bela Bartok gibi çağdaş müzik yaklaşımlarının bakış açısıyla halk müziği materyalinden yola çıkılması, müziğe erken yaşta başlanması, çocukların ses sınırları, aktif müzik yapmanın önemi ve yaratıcılığın ön planda tutulması olmalıdır. Bütün müzik eğitimcileri bu konuda bilinçlendirilmelidir.

Günümüz anlayışında çocuklarımıza müziği sevdirmek, bu yolla müziği yaşayarak diğer kavramları, bazı erdemleri öğretmek, çocukta estetik bir bakış açısı oluşturmak bir sorumluluk olmalıdır.

Sun’ un müzik eğitimi, kültür ve müzik sorunlarımız için sunduğu öneriler göz önünde bulundurulmalı ve günümüzde bu konularda karşılaşılan sorunların giderilmesinde bu önerilerden faydalanılmalıdır. Bunun yanı sıra bu önerilere ek olarak yeni çözümler üretilmelidir.

Sun ve Sun gibi yerel müziğimize önem veren bestecilerimizin öz müziğimizi yansıtan eserleri senfonilerde, operalarda seslendirilmeli ve toplumumuz bu eserleri dinlemeleri konusunda bilinçlendirilmelidir.

Günümüzde halen nota basımı sorunu devam etmektedir. Birçok bestecimizin yazdığı eserlerin büyük bir kısmı kitap haline getirilmediğinden yok olmaya mahkum edilmektedir. Yetkili kişilerin nota basımı konusuna önem vermeleri gerekmektedir. Çünkü, bu şekilde kişisel arşivlerde tutulan birçok eser bulunmaktadır. Sun’ un nota yazımı ve basımı konusundaki görüşleri günümüzde de kullanılmalıdır.

Sun’ un 1968 yılında kabul edilen çocuk ve gençlik koroları düşüncesi günümüzde de önemle üzerinde durulması gereken bir konudur. Yeni kurulacak

koroların, MEB, müzik eğitimcileri ve yine bu konuyla ilgili kurumların ilgisine ve desteğine ihtiyaçı vardır.

Ülkemizde eğitim müziği denildiğinde ilk akla gelen isim olan Muammer Sun' a hayatta iken gereken önem verilmeli, daima savunduğu kültür ve müzik kavramı genç kuşaklara duyurulmalıdır.

Son bir öneri de araştırmacılara yönelik olabilir: Sun' un bestelerinin armoni bakımından analizlerinin yapılması yeni araştırmacıların ilgisini beklemektedir.

KAYNAKÇA

- Aksoy, B. (1985). **Tanzimat’ tan Cumhuriyet’ e Musiki ve Batılılaşma.** Tanzimat’ tan Cumhuriyet’ e Türkiye Ansiklopedisi. Cilt 5, sf. 1212- 1236, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Ali, F. (1987). **Müzik ve Müzik Sorunlarımız.** İstanbul: Cem Yayınevi.
- Ataman, S. Y. (1991). **Atatürk ve Türk Musikisi.** Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Ay, A. (1983). **“Atatürk Dönemi Müzik Politikası ve Uygulamaları.”** Lisans Bitirme Tezi, G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi. Ankara.
- Aytekin, S. (1997). **“ Atatürk’ ün Müzik Görüşleri ile Kurum, Kuruluşlar ve Uygulamalar Üzerine Bir Araştırma.”** Lisans Tezi, G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi. Ankara.
- Balcı, A. (2001). **Sosyal Bilimlerde Araştırma.** Ankara: Pegem A Yayınevi. 3. basım.
- Başaran, Prof. Dr. İ. E. (1989). **Eğitime Giriş.** Ankara: Sevinç Matbaası. 7.basım.
- Biber Öz, N. (2001). “İnsanın Kültürel Gelişiminde Müzik Eğitiminin Önemi.” **Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi.** Cilt 19, Sayı:1 (sf.101- 106).
- Bilen, S. (1995). **“İşbirlikli Öğrenmenin Müzik Öğretimi ve GÜdüsel Süreçler Üzerindeki Etkileri.”** Yayınlanmamış Doktora Tezi, D.E.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü. İzmir.
- Birkan, Ü. (2000). **Dinleyicinin Kitabı.** İstanbul: Borusan Kültür Sanat Yayınları.
- Doğan, M. (2002). **“Prof. Eduard Zuckmayer’ in Müzisyen, Eğitimci Kimliğini Oluşturan Temel Özellikler ve Türk Müzik Eğitime Katkıları.”** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Bolu.
- Gedikli, N. (1991). “Bati Musikisinin Geleneksel Sanat Musikimize Etkileri ve Oturtum Sorunu.” **Mavi Derinlik Müzik Özel Sayısı.** Yıl: 3, Sayı: 15.

Gençosman, K. Z. (1971). **Atatürk Ansiklopedisi**. Cilt 10, sf.150- 151, İstanbul: May Yayınları.

Gökalp, Z. (1968). **Türkçülüğün Esasları**. Ankara: Varlık Yayınevi.

Günsel, H. (1983). “Okul Şarkıları Üzerine.” **Orkestra Dergisi**. Sayı 116. (Nisan)

İlyasoğlu, E. (2001). “Yirminci Yüzyılda Evrensel Türk Müziği.” **Cumhuriyet’ in Sesleri**. sf. 70- 87, İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.

İlyasoğlu, E. (1994). **Zaman İçinde Müzik**. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

İzmir Devlet Senfoni Orkestrası (1999). 29-30 Ekim 1999 konser programı. İzmir.

İzmir Devlet Senfoni Orkestrası (2000). 27 Ekim 2000 konser programı. İzmir.

Kahramankaptan, Ş. (1999). Ecevit’ in Türk- Yunan Şiiri beste oldu. **Hürriyet Gazetesi Cumartesi eki**. (11.12.1999).

Karasar, N. (2003). **Bilimsel Araştırma Yöntemi**. Ankara: Nobel Yayınevi. 12. basım.

Kaygısız, M. (1999). **Müzik Tarihi (Başlangıcından Günümüze Müziğin Evrimi)**. İstanbul: Kaynak Yayınları.

Küçük, K. (2003). “Hande Dalkılıç ile Söyleşi” **Andante Klasik Müzik Dergisi**. Sayı 4. (Nisan- Mayıs)

Kütahyalı, Ö. (2004). “Muammer Sun” **İzmir Devlet Opera ve Balesi Delioğlan müzikali kitapçığı**. İzmir.

Oransay, G. (1965). **Atatürk ve Küğ**. Ankara: Ayyıldız Basımevi.

Özkut, B. (2003). “**Sabahat Tekebaş’ in Yaşamı, Sanatçılığı ve Türk Şan Eğitimine Katkıları**.” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, D.E.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İzmir.

- Paçacı, G. (1999). “Cumhuriyet’ in Sesli Serüveni.” **Cumhuriyet’ in Sesleri.** sf.10- 29, İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.
- Say, A. (1992). Müzik Ansiklopedisi. Cilt 1, sf. 115- 118, Cilt 3, sf. 650, Cilt 4, sf.1140- 1145, Ankara: Başkent Yayınevi.
- Sirel, S. (1999). “**Nevit Kodallı’ nın Yaşamı, Eğitimciliği ve Eğitim Müziğine Katkıları.**” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, D.E.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İzmir.
- Sun, M. (1969). **Türkiye’ nin Kültür- Müzik- Tiyatro Sorunları.** Ankara: Ajans Türk Kültür Yayınları.
- Sun, M. (1981). **Çoksesli Türküler.** İstanbul: Çağdaş Müzik Yayınevi.
- Sun, M. (1989). **Kır Çiçekleri.** Ankara: Evrensel Yayınevi.
- Sun, M. (2003). “Yurt Renkleri Üzerine” **Andante Klasik Müzik Dergisi.** Sayı 4. (Nisan- Mayıs)
- Şendurur, Y. ve Barış, D. A. (2002). “Müzik Eğitimi ve Çocuklarda Bilişsel Başarı.” **G. Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi.** Cilt 22, Sayı: 1 (sf. 165- 174).
- Uçan, A. (1983). “Türkiye’de Cumhuriyet Döneminde Müzik Eğitimi (1923- 1983).” **Milli Eğitim Üç Aylık Eğitim, Bilim ve Sanat Dergisi.** Cumhuriyet’ in 60. Yılı Özel Sayısı, Sayı: 62 (sf.36- 39).
- Uçan, A. (1996). **İnsan ve Müzik, İnsan ve Sanat Eğitimi.** Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları. 2. basım.
- Uçan, A. (1997). **Müzik Eğitimi, Temel Kavramlar- İlkeler- Yaklaşımlar.** Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları. 2. basım.
- Uçan, A. (2000). **Geçmişten Günümüze, Günümüzden Geleceğe Türk Müzik Kültürü.** Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Varış, F. (Tarih bilinmiyor). **Eğitim Bilimine Giriş.** İstanbul: Alkım Yayıncılık.

Yenal, E. (2001). “Cumhuriyet Dönemi’ nden Bu Zamana Kadar Türkiye’ deki Askeri Müzik Etkinliklerine Türk Silahlı Kuvvetleri Kurumlarının Katkıları(1923- 2001).” **Filarmoni Sanat Dergisi**. Sayı: 160, Ankara.

Yıldırım, A.ve Şimşek, H. (2000). **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yıldız, D. (2002). “Besteci Muammer Sun’ la Söyleşi.” **Orkestra Dergisi**. Sayı 331. (Haziran)

Yönetken ve diğerleri. (1993). **Müzik Eğitimi**. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.

İNTERNET KAYNAKÇASI

Nail Tan “Atatürk ve Türk Halk Müziği”
<http://www.turkuler.com/yazi/ataturkvemuzik.asp> (son erişim:17.09.2005 saat:14:50)

<http://www.beethovenlives.net/index.asp?ID=281> Atatürk ve Müzik
(son erişim: 20.08.2005 saat: 16:12)

<http://www.cemresanatmerkezi.com/ulkemizdekoro.aspx> Ülkemizde Koro
(son erişim: 15.11.2005 saat 15:00)

<http://www.kultur.gov.tr> Cumhuriyet Döneminde Türk Müzik Kültürü ve Atatürk’ün Türk Müzik Devrimi Düşüncesi (1920 / 1923’ den Günümüze).
(son erişim: 21.08.2005 saat.17:34)

<http://www.sunyayinevi.com> (son erişim: 28.09.2005 saat: 21:35)

EK- 1**MUAMMER SUN' UN KİTAP VE MÜZİKSEL YARATILARININ
LİSTESİ****A) ORKESTRA, KOROLU ORKESTRA, SOLO VE ORKESTRA YAPITLARI****1- Yurt Renkleri**Orkestra için Süit (1953-65)

(1966 TRT Yarışmasında ödül almış; ilk kez 1966'da seslendirilmiştir.)

Kadro: (2 fl./ 2 ob./ 1 korangle/ 2 kl./ 1 bas kl./ 2 fgt./4 korno/ vurmaları/
timp./ yaylı çalgılar)

- Bölümler:**
-
- 1- Uzun Hava - Kırık Hava
-
- 2- Dinlenti - Köcekçemsi
-
- 3- Ağıt - Yakarı
-
- 4- Horonumsu - Oyun - Gezinti - Oyun

2. Elektra...Üfleme ve Vurma Çalgılar Orkestrası için Sahne Müziği (1958)**3. Demet.....Yaylı Çalgılar Orkestrası için Süit** (1959-61)**Kadro:** Yaylı Çalgılar Orkestrası

- Bölümler:**
-
- 1- Giresun Kayıkları
-
- 2- Yeni Cami Avlusunda
-
- 3- Yörükler Yaylasında
-
- 4- Süpürgesi Yoncadan
-
- 5- Halay
-
- 6- Lorke

4. Keman ve Orkestra için Dört ParçaSüit (1955-72)

(İstanbul Devlet Senfoni Orkestrası'nca satın alınmıştır. İlk kez 1974'de seslendirilmiştir.)

Kadro: (1 pic./ 2 fl./ 2 ob./ 1 korangle/ 2 kl./ 1 bas kl./ 2 fgt./ 4 korno/
2 trp./ 2 trb./ vurmaları/ timp./ yaylı çalgılar)

- Bölümler:**
- 1- Türkü ve Çeşitlemeler
 - 2- Şarkı
 - 3- Taksim (Solo keman)
 - 4- Köçekçe

5. Atlı Karınca.....Küçük Orkestra için 10 Parçalık Süit (1965-67)

Kadro: (1 Pic./ 2 fl./ 2 ob./ 1 korangle/ 2 kl./ 1 bas kl./ 2 fgt./2 korno/
vurmalılar/ timp./ yaylı çalgılar)

- Bölümler:**
- 1- Çocuklar Oynuyor
 - 2- Düşünen Kaplumbağa
 - 3- Kötü Hava
 - 4- Hüzünlü Serçe
 - 5- Deve ile Eşek
 - 6- Küçük Öykü
 - 7- Yaramaz Sincap
 - 8- Sevinçli Kuşlar
 - 9- Yaban Atları
 - 10- Evli Evine

6. Soprano ve Orkestra için 6 Türkü.....(1976-77)

(Hikmet Şimşek yönetiminde R.Tanrıkulu ve Macar Senfoni Orkestrası tarafından icra edilmiş ve plak, kaset, CD yapılmıştır.)

Kadro: (1 pic./ 2 fl./ 2 ob./ 1 korangle/ 2 kl./ 1 bas kl./ 2 fgt./ 4 korno/
2 trp./ 2 trb./ Arp/ vurmalılar/ timp./ yaylı çalgılar)

- Bölümler:**
- 1- Menekşem
 - 2- Üç Güzel
 - 3- Uzun Kavak
 - 4- Yüksek Yüksek Tepelere
 - 5- Bebek
 - 6- Bir Dalda İki Elma

7. Sevginin Bedeli 1. Süit.....Büyük Orkestra için Bale Müziği. (1973-85)

(Ankara Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü' nce 1986'da tümü satın alınmıştır.)

Kadro: (1 pic./ 2 fl./ 2 ob./ 1 korangle/ 2 kl./ 1 bas kl./ 2 fgt./ 4 korno/
3 trp./ 3 trb./ Arp/ vurmaları/ timp./ yaylı çalgılar)

Bölümler: 1- Giriş
2- Saray Bahçesi
3- Köylü Gencin Dansı
4- Ninni ve Işıkların Dansı
5- Sultanın Dansı
6- Muhafızların Dansı

8. Hıdrellez.....Orkestra için bir perdelik Bale Müziği (1985)

9. Ulusal Egemenlik Destanı.....Orkestra ve Koro için Müzik (1987)

(TBMM Kültür-Sanat-Yayın Kurulu' nca ısmarlanmış;ilk kez 1987 seslendirilmiştir.)

Kadro: (1 pic./ 2 fl./ 2 ob./ 1 korangle/ 2 kl./ 1 bas kl./ 2 fgt./ 4 korno/
2 trp./ 2 trb./ 1 Tuba/ Arp/ vurmaları/ timp./ yaylı çalgılar)

Bölümler: 1- İşgalden Ulusal Birliğe (1918 - 1920)
2- TBMM'nden Cumhuriyete
(23 Nisan 1920 / 29 Ekim 1923)

10. Bahar Şenliği.....Senfonik Orkestra için Süit (1990)

(TRT tarafından "Avrupa Yayın Birliği Genç Solistler Konseri Açılış Müziği" olarak ısmarlanmış; törende ve konserde seslendirilmiştir.)

Kadro: (1 pic./ 2 fl./ 2 ob./ 1 korangle/ 2 kl./ 1 bas kl./ 2 fgt./ 4 korno/
2 trp./ 2 trb./ Arp/ vurmaları/ timp./ yaylı çalgılar)

Bölümler: 1- Bahar Sevinci
2- Bahar Hüznü
3- Bahar Coşkusu

11. "Kurtuluş"Orkestra ve Koro için Süit. (1992-93)
(TRT'nin hazırlattığı "Kurtuluş Filmi" için bestelenen müzikler arasından seçilerek oluşturulmuştur. İki Versiyonu vardır. 1. Süit / 2. Süit)

Kadro: (1 pic./ 2 fl./ 2 ob./ 1 korangle/ 2 kl./ 1 bas kl./ 2 fgt./4 korno/ 2 trp./
2 trb./ Arp/ vurmaları/ timp./ yaylı çalgılar / Koro)

"Kurtuluş" 1. Süit (Orkestra ve Koro için Üç Parça)

- Bölmeler:**
- 1- Özveri ve Direniş Müziği
 - 2- Denizcilerin Şarkısı
 - 3- Yaş Mustafa Kemâl Paşa Yaş

"Kurtuluş" 2. Süit (Orkestra ve Koro için 12 Parça)

- Bölmeler:**
- 1- Savaş Müziği
 - 2- Ağır Bölüm
 - 3- Özveri ve Direniş (Koro - Orkestra)
 - 4- Yunan Kralcılarının Marşı
 - 5- Yunan Dansı
 - 6- Ağıt (Korno Solo ve Yaylılar)
 - 7- Başlangıç Müziği
 - 8- Sevda Çiçeği
(Viyolonsel Solo, Arp ve Yaylılar)
 - 9- Yenilgi (Obua Solo, Arp ve Yaylılar)
 - 10- Fon Müziği
 - 11-Denizcilerin Şarkısı (Koro- Orkestra)
 - 12- Yaş Mustafa Kemâl Paşa Yaş
(Koro - Orkestra)

12. "Cumhuriyet"Orkestra, Soprano Solo ve Koro için Süit (1997-98)
(TRT'nin hazırlattığı "Cumhuriyet" filmi için bestelenen müzikler arasından seçilerek oluşturulmuştur.)

Kadro: (1 pic./ 2 fl./ 2 ob./ 1 korangle/ 2 kl./ 1 bas kl./ 2 fgt./ 4 korno/
2 trp./ 2 trb./ Arp/ vurmaları/ timp./ yaylı çalgılar /Sop. Solo ve Koro)

- Bölmeler:**
- 1) Başlangıç Müziği (Orkestra)
 - 2) Pizzicato (Yaylı Çalgılar)

- 3) Yinelenen Figürler (Yaylı Çalgılar)
- 4) Peynir Yalnız Kaldı (Orkestra)
- 5) Kromatik Gerginlik (Orkestra)
- 6) Bozkırın Sesi
(Soprano Solo ve Orkestra için)
- 7) Dönüşüm (Orkestra)
- 8) Hoş Gelişler Ola (Orkestra ve Koro)
- 9) Harfler Marşı (Orkestra ve Koro)
- 10) Onuncu Yıl Marşı (Orkestra ve Koro)

13. Mavi Büyü..... Soprano, Tenor Solo ve Orkestra için Şarkı (1999)

(Bülent Ecevit' in Londra' da görevli iken, 1947 yılında yazdığı "Türk- Yunan Şiiri" üzerine bestelenmiştir. Bursa Belediyesi ve Kültür Sanat Vakfı ısmarlamasıdır. Eseri ilk olarak, Bursa Devlet Bölge Senfoni Orkestrası eşliğinde soprano Hülya Sözen ile tenor Hakan Aysev seslendirmiştir.)

Kadro: (1 pic./ 2 fl./ 2 ob./ 1 korangle/ 2 kl./ 1 bas kl./ 2 fgt./ 4 korno/
2 trp./ 2 trb./ vurmaları/ timp./ yaylı çalgılar)

14. Misket.....Bariton ve Orkestra için Türkü (Mart 1999)

(Ankaralılar Vakfının ısmarlaması üzerine bestelenmiştir. Kasım 2000' de Mesut İktu ve CBSO seslendirmiştir.)

Kadro: (1 pic./ 2 fl./ 2 ob./ 2 kl./ 1 bas kl./ 2 fgt./ 4 korno/ 2 trp./ 2 trb./
Arp/ vurmaları/ timp./ yaylı çalgılar)

15. İzmir Rapsodisi..... Orkestra için Rapsodi. (Ekim 2000)

(Eser, İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin ısmarlaması üzerine bestelenmiştir. İzmir Rapsodisi' nin dünya prömiyeri 29 Ekim 2000 tarihinde İDSO ve İzmir Büyükşehir Belediye Başkanlığı İşbirliği ile İzmir' de gerçekleşmiştir.)

Kadro: (1 pic./ 2 fl./ 2 ob./ 1 korangle/ 2 kl./ 1 bas kl./ 2 fgt./ 4 korno/
2 trp./ 2 trb./ Arp/ vurmaları/ timp./ yaylı çalgılar)

16. Üç Destan.....(Müzikli anlatım) Koro ve Orkestra için Müzik.
(Gn. Kur. Başkanlığınca uygulanan Anıtkabir projesi çerçevesinde ısmarlanmıştır. Çanakkale- Sakarya- Büyük Taarruz savaşlarını konu alan metnini Turgut Özakman yazmıştır. Rengim Gökmen yönetiminde CBSO tarafından seslendirilmiş, Anıtkabir Sergisi' nde yayınlanmak üzere kayıt yapılmıştır. (Haziran 2002)

17. Nazım Hikmet Destanı..... Koro ve Orkestra için Müzik (2002)
(Nazım Hikmet'in şiirleri üzerine, Kültür Bakanlığı' nın ısmarlaması üzerine bestelenmiştir.)

18. Delioğlan..... Müzikal, 2 perde (2004)
(İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından ısmarlanmıştır. Dünya Prömiyeri, 24 Şubat 2004' te İzmir Devlet Opera ve Balesi tarafından gerçekleştirilmiştir.)

B) KORO YAPITLARI

1. Bozlak ve TürküTenor Solo ve Koro için (1959)
Ankara Devlet Konservatuvarı Yayınları arasında basılmıştır.

2. Beş Halk Türküsü.....Karma Koro için Çoksesli Türküler (1964)
Yapı ve Kredi Bankası'nca ısmarlanmış; plak yapılmış; ADK Yayınları arasında basılmıştır.

3. Sultan Gelin Soprano Solo ve Koro için Süit (1964)
(C. Atay' ın oyunu için AST' ın ısmarlaması üzerine bestelenmiş; ADK Yayınları arasında basılmıştır.)

4. Gençler için Altı Koro ParçasıKarma Koro için özgün şarkılar (1970-72)
(ADK Yayınları arasında basılmıştır.)

5. İki Sesli Ondört Türkü Çocuk ve Gençlik Koroları için (1976-77)
(İzmir D. Konservatuvarı'nca satın alınmış ve basılmıştır.)

- 6. Sevda Şarkıları**Karma Koro için özgün şarkılar (1988)
- 7.Gelenekten Geleceğe**.....Solo ve Karma Koro için 10 Halk Türküsü (1989)
(Kültür Bakanlığı'nın ısmarlaması üzerine)
- 8. GAP Türküleri**Karma Koro için Üç Halk Türküsü (1990)
(Kültür Bakanlığı'nın ısmarlaması üzerine)
- 9. "Yiğit İken Ölenlere"**Yunus Emre'nin üç şiiri üzerine Solo ve Karma Koro için özgün müzikler (1990)
("Yunus Emre Sevgi Yılı" dolayısıyla, Kültür Bakanlığının ısmarlaması üzerine)
- 10. Sevgiyi Söyleyen Dil Yunus Emre...** Aşık Öksüz Mehmet'in şiiri üzerine, Karma Koro için bestelendi. (1991) (Anadolu Folklor Vakfı'nın ısmarlaması üzerine)
- 11. Giden Gelmiyor**.....Karma Koro için türkü. (Kurtuluş Filmi için)
- 12. Ankara'nın Taşına Bak**.....Karma Koro için. Uğur Mumcu' nun anısına

C) ODA MÜZİĞİ ESERLERİ

- 1. Keman ve Piyano için Üç Parça**Türkü-Şarkı-Köçekçe (1955)
(Ankara Devlet Konservatuvarı Basımı.)
- 2. Viyolonsel ve Piyano için Üç Parça**.....Türkü-Şarkı-Horon (1957)
- 3. Yaylı Çalgılar Kuarteti**(1959)
- 4. Serpintiler**.....Üfleme Çalgılar Kenteti için 16 Parça (1965-67)
- 5. Söyleşi** Solo Keman için Müzik (1980)

- 6. Nihavent Longa**Keman ve Piyano için (Cihat Aşkın'a ithaf)
- 7. Bozlak ve Türkü**Tenor ve Piyano için (1971-72) (İz.DK Basımı)
- 8. İki Şarkı**.....Mezzo Soprano ve Piyano için.
Seni Sevdim Diye, Çek Şarabı (Söz: Ö. Hayyam- A. Kadir) (1966-67)
- 9. Sevdikçe Yaşıyorum**Bariton ve Piyano için (1983-84)
(Aziz Nesin'in şiiri üzerine)
- 10. Yum Gözlerini Gör Beni**.....Bariton ve Piyano için. Söz: Sinemis Sun (1982)

D) PİYANO ESERLERİ

- 1. Yurt Renkleri (1.Defter)**.....Piyano için Süit. (1954) ADK Basımı. 1961
2. Basım: Evrensel Müzikevi / 1998- Ankara
- 2. Yurt Renkleri (2.Defter)**.....Piyano için Süit. (1956) ADK Basımı.
2. Basım: Evrensel Müzikevi / 1998- Ankara
- 3. Yurt Renkleri (3.Defter)**.....Piyano için Süit (1959-77) 1.Basım: İz.DK Yayını;
2.Basım: Dağarcık Yayınevi- Ankara
3. Basım: Evrensel Müzikevi / 1998- Ankara
- 4. Yurt Renkleri (4. Defter)**.....Piyano için Süit. (12 parça) (1975-92)
1. Basım: Evrensel Müzikevi / 1998- Ankara
- (Yurt Renkleri 4 cilt olarak, Şubat 1998'de Evrensel Müzikevi tarafından basılmış ve yayınlanmıştır. 4 cilt içinde 31 piyano parçası vardır.)Yurt Renkleri'nin dört defteri, piyanist Hande Dalkılıç icrasıyla CD yapılmış; Bilintur tarafından parasız dağıtılmak üzere 10.000 adet basılmıştır (Mart 2003). Kalan Müzik Yayınları arasında CD olarak yayınlanmıştır (2004).

5. Yaprak Notalar(Bunlardan 4'ü, Dağarcık Yayınları arasında basılmıştır.)

6. Duyuşlar.....Piyano için Müzik (1973-88)

E) BANDO ve ARMONİ MUZİKASI için MÜZİKLER

1. Askeri Müzik Okulu MarşıSes ve Bando için (1952)
(Askeri Müzik Okulu' nun resmi Marşı)

2. Muhabere Okulu MarşıSes ve Bando için (1965)
(Muhabere Okulu' nun Resmi Marşı)

3. Ağaç TürküsüSes ve Bando için Marş (1966)

4. Malazgirt MarşıSes ve Bando için Marş (1966)

5. Türk Silahlı Kuvvetler Marşı.....Ses ve Armoni Müzikası için Marş (1966)
(Org.Cemal Tural'ın sözleri üzerine)

6. İzmir Şenliği.....Armoni Müzikası için Şenlik Müziği (1971)
(Gençlik ve Spor Bakanlığı'nca, "Uluslararası 1.Akdeniz Şenliği" için ısmarlanmış ve şenlikte seslendirilmiştir.)

7. Biz Atatürk Gençleriyiz Ses ve Armoni Müzikası için Marş (1985)
(Sevda Cenap And Müzik Vakfı Yarışmasında 1. ödülü aldı.) (Armoni Müzikası düzenlemesi, (1989) MEB' nin ısmarlaması üzerine; Senfonik Orkestra ve Koro düzenlemesi, Rengim Gökmen'in isteği üzerine, Ekim 2005)

F) TİYATRO MÜZİKLERİ

1. **Elektra**Üfleme ve Vurma Çalgılar için Tiyatro Müziği (1958)
Sofokles'in oyunu üzerine (ADK Tiyatro Bölümü)
2. **Sultan Gelin**Solo ve Karma Koro için Müzik (1964)
Cahit Atay'ın oyunu üzerine (AST)
3. **Yedi Köyün Yargıcı**.....Solo-Koro ve Küçük Orkestra için Müzik (1979)
Sönmez Atasoy'un oyunu üzerine (İzmir Devlet Tiyatrosu)
4. **Demet İle Memet**..... Solo-Koro ve Piyano için Müzik (1983)
(Ankara Çocuk Tiyatrosu-AÇOK,İstanbul)
5. **Oynamak İstiyorum**.....Solo- Koro ve Piyano için Müzik (1983)
(AÇOK,İstanbul)
6. **Yaşasın Gök Kuşu**.....Solo-Koro ve Orkestra için Müzik (1987)
Ülkü Ayvaz'ın oyunu üzerine (Ankara Devlet Tiyatrosu)
7. **Ben Mimar Sinan**.....Orkestra için Müzik (1988)
Turgut Özakman' ın oyunu üzerine (Ankara Devlet Tiyatrosu)

G) MÜZİKLİ RADYO ÇOCUK OYUNLARI

(Solo- Koro-Orkestra ve Çocuk Korosu için Müzikler; TRT Ankara Radyosu'nca ısmarlandı., çok kez yayınlandı.)

1. Yeşil Ülke(1965)	4. Göl Kızı Günsun(1966)
2. Ülkü ile Ülker(1965)	5. Çizmeli Kedi(1966)
3. Prens Senora(1966)	6. Yıldız Çocuk(1966)

7. **Ayrık Parmak Hastalığı**.....(1966) 9. **Masal'a Övgü**.....(1967)
8. **Sihirli Körük**.....(1967) 10. **Kendin Seç Dağı**.....(1968)

H) EĞİTİM MÜZİĞİ ESERLERİ

Eğitim Müziği alanında, çocuklar ve gençler için 100' den çok Piyano eşlikli okul şarkısı, marş, türkü, kanon, çoksesli koro parçası bestelemiş, bunların tümü TRT yayınları arasında yayınlanmıştır.

I) YAYINLANMIŞ KİTAPLARI

Türkiye'nin Kültür-Tiyatro-Müzik Sorunları.....AjansTürk Yayını 1969/Ankara)

Türk Kalarak Çağdaşlaşmak.....Murat Katoğlu ile yazmıştır.

Şarkı Demeti (Çocuklar ve Gençler İçin Şarkılar).....(Türkiye Filarmoni Derneği Yayını, 1968 Ank.; 2.-3.-4. Basımlar Dağarcık Yayınları. Ank./ Son basım: Sun Yayınevi, Aralık 2005 Ajans Türk, Ankara)

Solfej (Birinci Kitap).....(Kültür Bk.Y.1974 Ank.; Dağarcık Yayınları 1976 Ank.; Çağdaş Müzik Yayınevi 1981, İst.; Ezgi Yayıncılık 1981 Ank.; Adam Yayıncılık 1985 İst.; Evrensel Yayınevi Ank. 1988-95; Yurt Renkleri Yayınevi Ekim 1998- Aralık 2003 Ankara; SUN Yayınevi Eylül 2004, Ajans Türk, Ankara)

Solfej (İkinci Kitap).....(Dünya müzik literatüründen seçilmiş en güzel parçaları içeren kitap, solfej eğitimini bu parçalarla ve kuramsal bilgilerle donatmaktadır.)

1. Basım. Sun Yayınevi / Mart 2005 AjansTürk, Ankara.

Kır ÇiçekleriOkullar için Seçme Yüz Halk Türküsü.
(Dağarcık Yayınları 1976, Ank; Çağdaş Müzik Yayınevi 1981, İst.; Adam Yayıncılık 1985, İst.; Evrensel Yayınevi. 1988-95 Ank.; Yurt Renkleri Yayınevi Ekim 1998-Aralık 2003 Ankara; SUN Yayınevi 2004, Ajans Türk, Ankara)

Çoksesli Türküler.....Çocuklar ve Gençler için Çoksesli 20 Türkü. (Çağdaş Müzik Yayınları 1981, İst.; Yurt Renkleri yayınevi 2002 Ank.)

Elli Yılım En Güzel Okul Şarkıları...Seçme Eli Okul Şarkısı. İleriş Sun ile birlikte.
(Çağdaş Müzik Yayınevi 1981, İst.; Ezgi Yayınevi 1984 Ank.; Adam Yayıncılık 1985 İst.; Evrensel Yayınevi, 1988- 95 Ank.)

Seksen Yılım En Güzel Okul ŞarkılarıSeçme Seksen Okul Şarkısı.
(İleriş Sun ve Levent Kuterdem ile birlikte. Sun Yayınevi/ 2005 AjansTürk, Ankara)

Temel Müzik Eğitimiİlkokullarda Müzik Eğitimi için
(Çağdaş Müzik Yayınevi 1982 İst.; Ezgi Yayıncılık 1984 Ank.; Adam Yayıncılık 1985 İst.; Evrensel Müzikevi 1988-95, Ank.)

Okul Öncesi Eğitimde Oyun....(1980)Kız Meslek Liseleri ve Anaokulları için
Oyunla Eğitim ve Oyun Dağarcığı Kitabı Hilmi Seyrek'le birlikte.
(MEY Yayınevi 1985 İzmir)

Okul Öncesi Eğitimde Müzik.....(1981).Kız Meslek Liseleri ve Anaokulları için
Müzikle Eğitim ve Müzik Dağarcığı Kitabı. Hilmi Seyrek'le birlikte.
(MEY Yayınevi 1990 İzmir)

Koro Dağarcığı 1.....Evrensel Müzik Yayınevi yayını. Ankara, 1991

Gençlik Koroları için Genişletilmiş Koro Dağarcığı.....(Sun Yayınevi/ 2005 Ajans Türk, Ankara)

Türk Kalarak Çağdaşlaşmak.....Murat Katoğlu ile birlikte. Türk toplumunun kültür- sanat sorunları üzerine görüşler ve çözüm önerileri. (1974) Müzik Ansiklopedisi Yayını: Ekim 1993- 1998 Ank. (Daha önce, Cumhuriyet Gazetesinde 13-19 Haziran 1974'de tefrika edildi.)

Temel Müzik Eğitimi 6.....8 Yıllık Temel Eğitim programına uygun olarak, 6. sınıflar için yardımcı Müzik Ders kitabı. (Doruk Yayınevi, 1997, Ankara; 2. Basım: Yurt Renkleri Yayınevi, 1998, Ankara)

Tonal Diziler ve Kadanslar.....1. Basım: Evrensel Müzikeyi / 1997 – Ankara. 2 Basım. Sun Yayınevi/ 2004 Ajans Türk, Ankara.

Türk Müziği Makam Dizileri..... 1. Basım: Evrensel Müzikeyi / 1997 – Ankara. 2 Basım. Sun Yayınevi/ 2004 Ajans Türk, Ankara.

İ) YAYINLANMIŞ ARAŞTIRMA, İNCELEME ve YAZILARI

Opus, Filarmoni, Orkestra, Küğ, Türk Musikisi, Musiki ve Nota, Milli Folklor Araştırmaları, Anadolu Folklor, Devlet Planlama Dergisi, Oyun, Türk Dili vb. dergiler ile Cumhuriyet ve Milliyet gazetelerinde, çok sayıda makale, inceleme ve araştırma yazısı yayınlanmıştır.

J) YAYINLANMIŞ CD' LER

1- Ses ve Orkesra için Altı Türkü

(Hikmet Şimşek, Remziye Alper, Macar Radyo Senfoni Orkestrası)

2- Yurt Renkleri (Pişano için Dört Defter - tümü)

Piyanist Hande Dalkılıç, Bilkent Müzik Fakültesi yayını (2003)

Sonradan aynı eser ve icracı ile, Kalan Müzik yayını (2004)

3- Cumhuriyet Film Müziği

Bilkent Müzik Fakültesi yayını

Gürer Aykal, TRT Çoksesli Korosu, Solist: Hülya Sezen, Bilkent Senfoni Orkestrası
(Kayıt: Engin Aksan)

4- İzmir Rapsodisi

İzmir Büyükşehir Belediyesi ve İzmir Devlet Senfoni Orkestrası yayını.

Şef: Rengim Gökmen, İzmir D. Senfoni Orkestrası.

5- Keman ve Piyano için Üç Parça

Türkü – Şarkı – Köçekçe (Şefik Kahramankaptan CD yaptı) (2005)

6- Keman ve Piyano için Üç Parça..... Türkü – Şarkı – Köçekçe

(Atilla Aldemir keman, Şevki Karayel piyano. (Almanya' da kayıt, basan firma bilinmiyor)

EK- 2

ÖDÜLLER VE ISMARLAMALAR

Ödüller

1. TRT'nin 1966 yılında açtığı "Orkestra Eserleri Yarışması" nda Yurt Renkleri adlı Orkestra Süiti' yle ödül kazanmıştır. (Derece belirtilmeyen üç ödülün birisidir)

2. Sevda-Cenap AND Müzik Vakfı'nın 1985'de açtığı "Gençlik Şarkısı Yarışması" nda Biz Atatürk Gençleriyiz adlı eseriyle birincilik ödülü kazanmıştır.

3. 1985'de ENKA Kültür-Sanat Vakfı'nın açtığı " Gençlik Şarkısı Yarışması'nda Eşliksiz Koro, Piyano Eşlikli Koro ve Korolu Orkestra düzenlemeleri bulunan 19 Mayıs Türküsü adlı eseriyle üçüncülük, Müzik Bizimle adlı eseriyle mansiyon kazanmıştır.

4. 1985' de TBMM'nin açtığı "Ulusal Egemenlik" konulu Çocuk Şarkısı Yarışması' nda Yirmi Üç Nisan- Milli Egemenlik Şarkısı adlı eseriyle Birincilik ödülü kazanmıştır.

5. 1985' de TBMM' nin açtığı "Ulusal Egemenlik ve Barış" konulu yarışmada "Milli Egemenlik ve Barış Şarkısı" adlı eseriyle (Birincilik ve İkincilik Ödülü verilmedi) Üçüncülük ödülü kazanmıştır.

6. 1988' de ENKA Kültür- Sanat Vakfı' nın açtığı "Çocuk Şarkıları Yarışması" nda Minicik Bir Tavşan adlı eseriyle üçüncülük, Gel Arkadaş Olalım ve Annem adlı eserleriyle de iki mansiyon kazanmıştır.

İsmarlamalar

1. **Yapı Kredi Bankası'** nin Türk bestecilerine ısmarladığı halk türkülerini çokseslendirme projesi kapsamında, **Beş Türkü** ısmarlanmıştır (1964). Bestelenen türküler konserlerde seslendirilmiş, notaları ADK yayınları arasında Beş Türkü adıyla basılmıştır.

2. 1969' da, eşini ve oğlunu bir kazada yitiren birisinin ısmarlaması üzerine, Sevginin Bedeli adlı bale müziğini bestelemiştir. (1969 - 1973)

3. "TBMM' nin 67. Kuruluş Yıldönümü Kutlama Programı" çerçevesinde, **TBMM Kültür- Sanat- Yayın Kurulu'** nca yapılan ısmarlama üzerine, Senfonik Orkestra ve Çoksesli Koro için **Milli Egemenlik Destanı** adlı eseri bestelemiştir (23.Nisan.1987). (Bu eser, TBMM Başkanlığı' nın ve CBSO' nun işbirliğiyle 30 Ekim 1987 akşamı Devlet Protokolü' nün özel davetli olduğu bir konserde ve 30 Ekim 1987 günü de halka açık bir konserde CBSO ile Devlet Opera Korosu ve TRT Korosu' nun katılımıyla icra edilmiştir.)

4. **Kültür Bakanlığı'**nın ısmarlaması üzerine, Karma Koro ve Solistler için 10 Türkü'den oluşan **Gelenekten Geleceğe** adlı Çoksesli Koro Demeti' ni bestelemiştir (Haziran 89). (Eser ve içinden bazı parçalar, Kültür Bakanlığı Devlet Çoksesli Korosu, Orfeon Oda Korosu ve çeşitli korolar tarafından, konserlerde seslendirilmiştir.)

5. **TRT** Tarafından Avrupa Yayın Birliği (EBU) Genç Solistler Konseri için açılış müziği olarak ısmarlanan **"Bahar Şenliği"** adlı Orkestra Süiti' ni bestelemiştir. Eser, 1990 Temmuzunda EBU konserinde, 1991 Kasım' ında CBSO' nun "İnönü' yü Anma Konseri" nde seslendirilmiştir.

6. **Kültür Bakanlığı'** nın ısmarlaması üzerine Karma Koro için **"Gap Türküleri"** adlı Koro Demeti' ni bestelemiştir.

7. Solist ve Karma Koro için Yunus Emre'nin üç şiiri üzerine özgün müziklerden oluşan **"Yiğit İken Ölenlere"** adlı Koro Demeti'ni; yazıp genç yaşta ölen devrimci Harun Karadeniz' e ithaf etmiştir.

8. Piyano Eşlikli Çoksesli Çocuk Korosu için yine Yunus Emre' nin üç şiiri üzerine özgün müziklerden oluşan **"Bir Kez Gönül Yıktın İse"** adlı demeti bestelemiştir. (1990) (İlk iki eser Türkiye' deki konserlerde, Çocuk Korosu eseri ise hem Türkiye' de hem de Amerika' da düzenlenen "Türk Günü" nde seslendirilmiştir.)

9. **Anadolu Folklor Vakfı'** nın ısmarlaması üzerine, hem THM topluluğu için hem de Karma Koro için ayrı ayrı olmak üzere **Sevgiyi Söyleyen Dil Yunus Emre** adlı eseri bestelemiştir. (1991)

10. Kültür Bakanlığı' nca yapılan ısmarlama üzerine **Aşık Veysel'** in türkülerinden seçme 10 türküyü içeren "**Dostlar Beni Hatırlasın'**" adlı, 'Bariton Solo ve Senfonik Orkestra için Demet' i üzerinde halen çalışmaktadır.(Haziran 1991)

11. Kültür Bakanlığı' nca 1990'da ısmarlanmış olan, Libretto' sunu **Orhan Asena'** nın yazdığı **Hacı Bektaş Velî** operası, libretto değişikliği gerektiği için, bestelenmesi ertelenmiştir.

12. TRT kurumunun ısmarlaması üzerine, Senoryosu' nu **Turgut Özakman'** in yazdığı, her biri bir saat süreli altı filmde oluşan **Kurtuluş** adlı Televizyon dizisinin film müziklerini bestelemiştir. (Müzikler, Gürer Aykal yönetiminde Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası ve Devlet Çoksesli Korusu tarafından seslendirilmiş; film için band kayıtları yapılmıştır. Ayrıca 12- 13 Kasım 1993 günlerinde aynı topluluklar tarafından Atatürk' ü Anma Konseri' nde halka sunulmuştur. 12 parçadan oluşan süit ve bu süit içindeki korolu üç parça, Çağdaş Türk Sanat Müziği'nin en çok çalınan parçaları arasında girmiştir.)

13. Ankara' nın başkent oluşunun 70. yıldönümünü kutlama programı çerçevesinde **Ankara Belediyesi'** nin ısmarlaması üzerine, **Ankara Türküleri** adlı, Tenor ve Senfonik orkestra için dört türküden oluşan bir süit bestelemiştir.

14. Ankara Üniversitesi Ankara Tıp Fakültesi'nin ısmarlaması üzerine **Ankara Tıp Fakültesi Marşı'** nı yazmıştır. (Söz- Ezgi- Piyano eşlikli ezgi ve Dörtsepli Karma Koro sürümleri vardır.)

15. Atatürk Üniversitesi Rektörlüğü'nün ısmarlaması üzerine, **Atatürk Üniversitesi Marşı'** nı yazmıştır. (Söz- Müzik: M. Sun; Tekses, Ses ve Piyano, Dörtsepli Koro, Ses- Bando, Ses- Senfonik Orkestra ve A.Ü. Müzik Bölümü Orkestrası için özel düzenlemeleri vardır. Bölüm Korusu ve G. Aykal yönetiminde CSO Erzurum' da seslendirilmiştir.)

16. TRT kurumunun ısmarlaması üzerine, Senoryosu' nu **Turgut Özakman'** in yazdığı, **Cumhuriyet** adlı film ve televizyon dizisinin müziklerini bestelemiştir. (Müzikler, Gürer Aykal yönetiminde Bilkent Senfoni Orkestrası ve TRT Ankara Radyosu Çoksesli Korusu tarafından seslendirilmiş; film için band kayıtları Bilkent Konser Salonu' nda yapılmıştır.

Ayrıca, filmde bağımsız olarak 11 parçadan oluşan Cumhuriyet Süiti, 24 Ekim 98' de CRR' de, 28 Etim 98' de Bilkent Senfoni tarafından Ankara' da ve 19

Mayıs- 4 Haziran 1999 tarihleri arasındaki Yurt içi konser turnesinde, 29 Ekim 98' de İzmir Senfoni Orkestrası ve Opera korusu tarafından İzmir' de seslendirilmiştir.)

17. Ankarahlılar Vakfı' nin ısmarlaması üzerine Misket adlı Ankara türküsünü Bariton Solo ve Orkestra için bestelemiştir. (1998)

18. Bursa Belediyesi ve Bursa Kültür - Sanat Vakfı'nin ısmarlaması üzerine, Bülent Ecevit' in "Türk Yunan Şiiri" ni bestelemiştir. (**Mavi Büyü:** Türk Yunan Dostluk Şarkısı. (Ekim 1999)

19. İzmir Belediyesi' nin ısmarlaması üzerine, Senfonik Orkestra için İzmir Rapsodisi' ni bestelemiştir.

20. Karayolları Genel Müdürlüğü'nün ısmarlaması üzerine, Karayolları Marşı' nı bestelemiştir. (Koro ve Piyano için)

21. PTT Genel Müdürlüğü' nün ısmarlaması üzerine, PTT Marşını besteleyip sözlerini yazmıştır. Ses- piyano, 4 sesli karma koro ve Senfonik Orkestra yazımları vardır. G. Aykal yönetiminde CSO ve Devlet Çoksesli Korusu çalıp söylemiş, E. Aksan kaydetmiştir.

22. Kültür Bakanlığı' nca, Büyük Müzikli Sahne eseri ısmarlanmıştır. (17 Nisan 2001) (Nazım Hikmet' in şiirlerini, Koro, Solistler, Çocuk Korusu ve Orkestra için bestelemiştir.)

23. Genelkurmay başkanlığı Anıtkabir projesi çerçevesinde, Turgut Özakman' ın yazdığı Çanakkale- Sakarya- Büyük Taarruz savaşlarını konu alan bir metin üzerine, **Üç Destan** (Müzikli Anlatı) adlı eseri bestelemiştir. Haziran 2002' de CBSO ve Devlet Çoksesli Korusu tarafından seslendirilip kaydı yapılmıştır.

24. İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin ısmarlaması üzerine, metnini Turgut Özakman' ın yazdığı **Delioğlan** adlı bir müzikali bestelemiştir. Mart 2004'de İzmir Devlet Operası' nda Yücel Erten rejisi ile ilk temsil yapılmıştır.

25. Ajans Türk' ün kurucusu Şevket Evliyagil' in isteği üzerine, "Şevket Evliyagil Lisesi Marşı" nı bestelemiştir. (Temmuz 2004)

26. Arkadaşı Yunus Yılmaz' ın Ahlat' ta yaptırdığı **Ensari İlköğretim Okulu** için, arkadaşının isteği üzerine okul marşı bestelemiştir.

EK- 3**GÖRÜŞME FORMU**

Merhaba. Adım Özlem YENER. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müzik bölümü Yüksek Lisans öğrencisiyim. Yüksek Lisans bitirme tezimi hazırlıyorum. Konum, “Muammer Sun' un Yaşamı ve Eğitim Müziğine Katkıları”dır. Bu çalışmada, Türk Kalarak Çağdaşlaşmayı savunan besteci ve eğitimci Muammer Sun' un bilinen yönlerinin yanı sıra, topluma ulaşamayan yönlerine de ulaşılarak gereği şekilde tanınması, Türk eğitim müziğine katkıları ve müziğe bakış açısıyla Türk eğitim müziğindeki yerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Araştırmamda, müzik eğitimi içindeki çok değerli kişilerle görüşme yapıyorum. Konu hakkındaki düşüncelerinizin araştırmanın, amacına daha sağlıklı ulaşmasını sağlayacağı kanısındayım.

✓ Bu görüşme süresince söyleyecekleriniz tamamen gizlidir. Görüşleriniz sadece araştırma amaçlı kullanılacaktır.

✓ Ayrıca, izin verirseniz görüşmeyi kaydetmek istiyorum.

Görüşlerinizle bana yardımcı olduğunuz için şimdiden teşekkür ederim.

SORULAR

1. Sizce Türk bestecilerimiz, öz müziğimize gereken önemi veriyor mu? Bu konudaki besteleri yeterli buluyor musunuz?
2. Muammer Sun' un besteciliği hakkında neler söylemek istersiniz?
3. Muammer Sun' un eğitimci kimliği hakkında neler söylemek istersiniz?
4. Muammer Sun' un Türk eğitim müziğine en büyük katkısı nedir?
5. M. Sun' un kültür kavramı hakkında neler söylemek istersiniz?
6. M. Sun' un kişisel özellikleri nelerdir?
7. Sizce bir müzik eğitimcisinde bulunması gereken özellikler nelerdir?

